

Møte torsdag den 23. oktober 2008 kl. 10

President: Thorbjørn Jagland

Dagsorden (nr. 8):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om fordeling til komiteene av rammeområder med budsjettkapitler og utkast til romertallsvedtak vedrørende forslaget til statsbudsjett for 2009 (Innst. S. nr. 4 (2008–2009))
2. Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker
3. Innstilling fra utenrikskomiteen om nordisk samarbeid (Innst. S. nr. 8 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 36 (2007–2008))
4. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2007–1. halvår 2008 (Innst. S. nr. 7 (2008–2009), jf. Dokument nr. 7 (2007–2008))
5. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Språk bygger broer. Språkstimulering og språkopplæring for barn, unge og voksne (Innst. S. nr. 10 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 23 (2007–2008))
6. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om samtykke til inngåelse av samarbeidsavtale av 16. september 2008 mellom Norge og Europarådet om Det europeiske ressurscenteret for opplæring i interkulturell forståelse, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap (Innst. S. nr. 9 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 86 (2007–2008))
7. Referat

*Minnetaler over tidligere stortingsrepresentanter
Annemarie Lorentzen og Asbjørn Haugstvedt*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant og statsråd for Arbeiderpartiet *Annemarie Lorentzen* døde 30. juni 2008, nærmere 87 år gammel.

Landet og Arbeiderpartiet har mistet en av sine pionerer, en uredd og engasjert politiker. Hun ble i sin tid landets første kvinnelige samferdselsminister. Senere ble hun også forbruker- og administrasjonsminister. Da hun trakk seg fra regjeringen i januar 1978, var det for å få seg en pause etter mange års arbeid i storting og regjering.

Pausen ble ikke langvarig. Allerede samme måned hun gikk ut av regjeringen, syntes daværende utenriksminister, Knut Frydenlund, det var på tide å utnevne historiens andre kvinnelige ambassadør. – Det ble Island, der hun skjøttet sitt verv med engasjement og glede.

Med Annemarie Lorentzens død er en epoke i norsk etterkrigshistorie på vei til å ebbe ut. Lorentzen var, som Reidar Nielsen nylig skrev, blant de siste gjenlevende av politiske veteraner fra det krigsherjede Finnmark. Aldri har noen finnmarkspolitikere stått overfor slike enorme oppgaver som Annemarie Lorentzen og hennes generasjon ble

stilt overfor i 1945. I dagens velstandstid er det vanskelig å sette seg inn i den situasjonen gjenreisene befant seg i. På ruinhaugene skulle de bygge et nytt samfunn. De skulle stable på beina et funksjonelt lokalstyre igjen. Også der startet man med blanke ark.

Annemarie Lorentzen var svært sentral i gjenoppbyggingsarbeidet. Hun ble tidlig preget av begrepene frihet, likhet og brorskap. Allerede i 1951 ble hun medlem av Hammerfest kommunestyre og etter hvert formannskapsmedlem. Hun satt på Stortinget fra 1969 til 1977, og i regjeringen fra 1973 til 1978. Hun avsluttet sin karriere med sju år som ambassadør på Island, et land hun kom til å elske, og som kom til å elske henne.

Som kvinnelig politiker på mannsdominerte områder var hun på flere måter en pioner. Hun ble den første kvinnelige formann i Arbeiderpartiets fylkesorganisasjon i Finnmark. Hun var den første kvinnelige representanten fra Finnmark som ble direkte valgt som representant. Hun var den første kvinnen som ble valgt inn i Stortingets forsvarskomite, og den første kvinnelige samferdselsministeren. Mens hun satt på Stortinget, ble også hennes interesse for internasjonal politikk og virke vekket. Dette førte henne bl.a. til delegasjonen til NATOs parlamentariske forsamling, der hun var med i flere år.

Annemarie Lorentzen ble hele sitt liv tro mot sin ungdoms og arbeiderbevegelsens politiske idealer. Hun har gjort en formidabel samfunnsinnsats og har innehatt en lang rekke offentlige og politiske verv. Hun var bl.a. formann i Vest-Finnmark Arbeiderparti, og hun var formann for Arbeiderpartiets kvinnesekretariat.

Tidligere stortingsrepresentant for Kristelig Folkeparti og president i Odelstinget, *Asbjørn Haugstvedt*, døde 26. juni 2008, 81 år gammel.

Han representerte Kristelig Folkeparti på Stortinget fra 1969 til 1985. Fra 1969 til 1973 var han valgt fra Bergen, og etter sammenslåingen representerte han Hordaland fra 1973 til 1985. Da Willoch-regjeringen ble omdannet og utvidet i 1983, ble Asbjørn Haugstvedt statsråd i Handels- og skipsfartsdepartementet, en posisjon han innehadde til regjeringens avgang i mai 1986.

Asbjørn Haugstvedt ble født 20. november 1926 i Bergen, og det var der han hadde sin hjemmebase i alle år. I det sivile liv arbeidet han i sosialetaten.

I sine år på Stortinget var Haugstvedt medlem av flere komiteer. Fra 1969 til oktober 1972 satt han i justiskomiteen, deretter i utenriks- og konstitusjonskomiteen fram til 1977. Han var medlem av forsvarskomiteen fra 1977 til 1979, industrikomiteen fra 1979 til 1981 og energi- og industrikomiteen fra 1981 til 1983. Fra 1972 til 1983 var han medlem av den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen. Fra 1977 til 1981 var han president i Odelstinget. Han var medlem av Stortingets delegasjon til Nordisk Råd de fleste årene fra 1973 til 1983, og han har også vært delegat til FNs generalforsamling.

Asbjørn Haugstvedt var aktiv i lokalpolitikken i Bergen både før og etter tiden som stortingsrepresentant. Han var medlem av Bergen bystyre fra 1959 til 1971 og fra 1991 til 1995. Han var medlem i fylkestinget fra 1995 til 1999. Han var også medlem av forskjellige kommunale

og andre offentlige utvalg, bl.a. medlem av styret for Norges Kommunalbank i seks år og medlem av Utvalget for rustningskontroll og nedrustning fra 1975 til 1982.

Under Korvald-regjeringen 1972–73 var Haugstvedt parlamentarisk leder i Kristelig Folkepartis stortingsgruppe, og han var nestleder i stortingsgruppen fra 1977 til 1983. Han gjorde også en stor innsats i Kristelig Folkepartis partiorganisasjon både lokalt og sentralt, bl.a. som sentralstyremedlem i en rekke år og som nestleder i landspartiet fra 1971 til 1975 og fra 1977 til 1983. I flere år var han styreleder i partiavisen Folkets Framtid. Han ble æresmedlem i Kristelig Folkeparti 1991.

Haugstvedt hadde et bredt interessefelt og var en allsidig politiker. Han hadde et sterkt sosialt engasjement. Han var også opptatt av næringsutvikling og industriutvikling og likte å se resultater av det politiske arbeidet. Med sin brede politiske innsikt kunne han delta i de fleste politiske debatter. Utgangspunktet for hans politiske innsats og engasjement var hans kristne tro. Han var en politiker som «så» sine medmennesker, og som også var oppriktig interessert i dem. Gjennom sitt politiske virke har han gjort en stor innsats for samfunnet.

Vi minnes Annemarie Lorentzen og Asbjørn Haugstvedt for deres virke på Stortinget og lyser fred over deres minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetaler.

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet – om nødvendig – fortsetter utover den reglementsmessige tid, kl. 16, til dagens kart er ferdigbehandlet.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:08:19]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om fordeling til komiteene av rammeområder med budsjettkapitler og utkast til romertallsvedtak vedrørende forslaget til statsbudsjett for 2009 (Innst. S. nr. 4 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 267)

Sak nr. 2 [10:08:43]

Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:09:08]: Da dette er en redegjørelse med fokus på Europa, vil jeg innlede med noen kommentarer om situasjonen for vårt nordiske naboland, NATO-allierte og EØS-partner Island. Island er hardt rammet av den økonomiske krisen. Alvoret i

situasjonen tilsier at vi fra norsk side vurderer alle muligheter for å vise samhold og solidaritet med vårt broderfolk. Statsministeren og flere av mine kolleger i Regjeringen er i tett og kontinuerlig dialog med islandske myndigheter om utviklingen i finanskrisen. Vi har også tett kontakt med de øvrige nordiske land.

Vårt budskap er klart: Norge er positiv til å bistå Island. Situasjonen Island er kommet opp i, er komplisert og krever en grundig gjennomgang. Vi har lagt vekt på at eventuell norsk og nordisk støtte er basert på islandske ønsker og tilpasset deres behov.

Statsministeren har på denne bakgrunn sendt en delegasjon fra Oslo til Reykjavik som i går og i dag skaffer seg en oversikt over situasjonen gjennom flere møter med islandske myndigheter. I tillegg til representanter fra Statsministerens kontor, Finansdepartementet, Utenriksdepartementet og Norges Bank deltar også en svensk embetsmann i delegasjonen. Disse møtene vil gi en god bakgrunn for å vurdere norske tiltak og for diskusjonen mellom de nordiske statsministre, utenriksministre og finansministre i starten av neste uke i forbindelse med Nordisk Råds sesjon i Helsingfors.

La meg legge til at vi har hatt kontakt om støttende tiltak også før denne akutte krisen satte inn. I mai i år ble det inngått en valutabytteavtale mellom den islandske sentralbanken og de skandinaviske sentralbankene på 1,5 milliarder euro. Den 14. oktober trakk Island på 200 mill. euro fra henholdsvis Norge og Danmark, til sammen 400 mill. euro.

Denne bistanden blir verdsatt på Island. På Det europeiske råds toppmøte i Brussel 15.–16. oktober lyktes Danmark og Sverige i å få med en referanse til Islands vanskelige situasjon i konklusjonene. Det gis uttrykk for solidaritet med Island som EØS-land og at landets bestrebelser krever støtte fra det internasjonale samfunn.

Dette gjelder den økonomiske siden av saken. Det er selvsagt også en politisk side. Vi ønsker å støtte vårt broderfolk, som opplever krevende tider. Det handler om solidaritet, men også om vårt ønske om å bidra til at Island, vår allierte, fortsatt er en vital medspiller i det viktige arbeidet med å sikre stabilitet og forutsigbarhet i Nord-Atlanteren, som nå opplever økt trafikk av mange slag.

Ved forrige EU- og EØS- redegjørelse – den 22. april – sa jeg at disse redegjørelsene gir oss anledning til å drøfte utviklingen i våre nærrområder. Jeg startet i dag med Island. I april stod EUs interne utvikling i fokus. Siden den gang har den institusjonelle reformen i EU møtt motbør, etter Irlands nei til Lisboa-traktaten i juni.

Samtidig har 24 av 27 medlemslands parlamenter ratifisert traktaten. Presset på medlemslandene for å finne en løsning er derfor betydelig. Innen utløpet av året forventes også parlamentene i Tsjekkia og Sverige å ha godkjent avtalen. Utfallet av ratifikasjonsprosessen vil få stor betydning for EU-samarbeidets videre utvikling, og det er noe vi fra norsk side vil følge nøye.

De siste månedene har vi igjen sett at aktuelle begivenheter får avgjørende betydning for EUs dagsorden. Stikkord for det franske formannskapet har blitt krigen i Georgia og den internasjonale finanskrisen. Dette er begivenheter

som utfordrer alle EU-land, og som tester EUs evne til å møte utfordringene samlet.

Det er grunn til å anerkjenne Frankrikes innsats for å ta initiativ på vegne av EU. EU ble den sentrale eksterne aktør som bidrog til fredsavtalen i Kaukasus. Og EU dannet rammen for de europeiske landenes forsøk på å samordne svarene på finanskrisen.

Samtidig viser den siste krisen at hvert land har vektlagt egne behov for handling i samsvar med egne tradisjoner og hensyn. Det er ikke unaturlig. Men samlet sett har vi ved denne korsvei sett økt koordinering og mer samkjøring mellom Europas sentrale økonomier enn ved tidligere korsveier.

Regjeringen har hatt løpende kontakt med Stortingets organer når det gjelder krigsutbruddet i Kaukasus. La meg kort omtale og understreke Norges holdning:

Det er en dramatisk hendelse når to stater i Europa havner i fulle krigshandlinger over omstridte politiske og territoriale spørsmål. Europa er kontinentet framfor noe med en politisk og diplomatisk verktøykasse som skulle gi statene gode muligheter til å søke ikke-militære løsninger. Slik gikk det ikke.

Georgia er utvilsomt ikke uten ansvar for konflikten utbrudd. Like fullt var det grunn til å markere klar avstand til den russiske militæraksjonens omfang og rekkevidde. Aksjonen og dens omfang var et brudd på europeiske og internasjonale regler og normer, og den ble, med rette eller urette oppfattet som et signal om at russiske ledere er villige til å bruke militærmakt i en internasjonal konflikt. Anerkjennelsen av Sør-Ossetia og Abkhasia bryter med Georgias territoriale integritet og kan ikke aksepteres. Handlingene skaper et inntrykk av en tilbakevending til en stormaktspolitikk som vi må beklage og ta avstand fra.

Tiden vil vise hvor markant brudd med russisk utenrikspolitikk – slik vi kjenner den de siste årene – dette faktisk er. Signaler tyder på at motsetningene mellom Russland og vestlige land har økt. Og russisk språkbruk har til tider vært konfronterende og aggressiv, inklusive antydninger om en ny strategi som omfatter retten til såkalte interessesfærer.

Det er avgjørende å dempe konfliktnivået internasjonalt.

Norge har – som EU – gitt klare uttalelser om konflikten, og vi har fulgt samme spor i våre uttalelser. Vi har støttet EUs aktive innsats for å bidra til opphør av krigshandlinger og for å få konflikten inn i et politisk spor. Kanalene til Russland må holdes åpne.

Det er verdt å merke seg at Russland har sett til EU som kanal i konflikten om Georgia. Med det franske formannskapet i spissen forhandlet EU fram sekspunktavtalen mellom partene i første fase av konflikten samt oppfølgingsavtalen av 8. september. Ifølge denne avtalen skulle alle russiske tropper være ute av ubestridt georgisk territorium innen ti dager etter at minimum 200 EU-observatører ble utplassert i Georgia. De russiske troppene skulle trekkes tilbake til de posisjoner de hadde før krigshandlingene brøt ut. EU fulgte opp sin del av avtalen og utplasserte sine sivile observatører innen fristen. Dermed gjenstod

det for Russland å trekke seg tilbake innen 10. oktober. I en uttalelse samme dag konstaterte EUs høyrepresentant Solana at de russiske troppene var trukket ut av de tidligere «bufferzonene» utenfor utbryterområdene. EU synes rede til å gå videre med gjennomføringen av avtalene fra 12. august og 8. september på dette grunnlag.

Norge signaliserte vilje overfor EU til å bidra til denne ESDP-operasjonen, men det ble i første omgang ikke åpnet for bidrag fra tredjeland. EU har imidlertid satt pris på det norske tilbudet og har varslet at det kan bli aktuelt å takke ja til dette på et senere tidspunkt.

EU tok også raskt initiativ til styrket internasjonal støtte til gjenoppbygging og utvikling i Georgia. En giverkonferanse som ble gjennomført i Brussel i går, viste det internasjonale samfunnets støtte til landet. Fra norsk side signaliserte vi en styrking av vår støtte til Georgias økonomiske utvikling.

Fra vår side har vi også lagt vekt på å styrke kontakten med georgiske myndigheter og selv ta situasjonen i øyesyn gjennom besøk både til Tbilisi og Gori i begynnelsen av måneden, da statssekretær Raymond Johansen var der. Basert på de behov Georgia selv har gitt uttrykk for, planlegger vi økt støtte i 2009, med vekt på bl.a. humanitær bistand, demokratisk styresett og utvikling av vannkraftsektoren. Som Stortinget er kjent med, gjennomfører Georgias president Saakasjvili et lenge planlagt besøk til Oslo i neste uke.

La meg legge til at vi igjen har fått demonstrert de problemer bruken av klaseammunisjon medfører. Dette har vi tatt opp med begge parter, som vi anser har gjort seg skyldig i bruk av denne typen våpen. Vi har minnet om konferansen for undertegning av en konvensjon mot klasevåpen som skal skje i Oslo i starten av desember.

Fra norsk side har vi også aktivt og løpende støttet OSSEs rolle under konflikten. Det finske OSSE-formannskapet fortjener honnør for raskt å ha grepet fatt i utfordringene og for å ha sikret et styrket OSSE-nærvær i området. Her deltar vi også fra norsk side, og vi har sagt oss villig til å øke bidraget til i alt 10–12 militære observatører dersom det skulle bli enighet i OSSE om et slikt utvidet nærvær.

Også Europarådet har – med støtte fra bl.a. Norge – engasjert seg. Sveriges utenriksminister leder nå ministerkomiteen og innkalte til et uformelt ministermøte i marginen av FN's generalforsamling i New York i forrige måned. Her var det enighet om å iverksette særskilt overvåking av Russlands og Georgias etterlevelse av sine forpliktelser som medlemmer av Europarådet. Vi forventer nå en økning i antall saker som fremmes for Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg, trolig både fra georgisk side og fra borgere i Sør-Ossetia. Dette viser igjen betydningen av de instrumenter Europarådet besitter.

Det må være en selvfølge at Russland etterlever de forpliktelser landet har påtatt seg som fast medlem av FN's sikkerhetsråd, som medlem av Europarådet og OSSE og som en sentral samarbeidspartner for både NATO og EU.

Norge har et godt bilateralt forhold til Russland. Det skal vi fortsette å ha. Jeg har de siste ukene hatt åpenhjertige samtaler med min russiske kollega om en rekke saker.

Norge har sagt klart fra om vårt syn på Russlands bruk av militærmakt, i bilateral sammenheng og sammen med NATO og EU. Georgia-konflikten har fått store negative konsekvenser for russisk økonomi, og Russlands anseelse er svekket i internasjonalt næringsliv.

Georgia-konflikten førte også til at EU satte forhandlingene om en ny partnerskaps- og samarbeidsavtale med Russland på vent mens Kommisjonen gjennomgår hele bredden av EUs forhold til Russland. Denne gjennomgangen vil bli presentert for EUs utenriksministermøte 10. og 11. november og danne grunnlag for en beslutning om hvorvidt forhandlingene om avtalen skal gjenopptas. Samme uke møtes EU og Russland til et toppmøte.

Samtidig som vi ønsker en løsning på den konflikten som er skapt i Georgia, er en normalisering også i vår interesse. Jeg håper derfor at EU–Russland-toppmøtet 14. november kan bidra i denne retning.

Etter min vurdering – og sett i et overordnet perspektiv – understreker denne situasjonen behovet for å arbeide videre med å utvide og styrke de euroatlantiske samarbeidsinstitusjonene. Det er det som er veien til et fredeligere Europa. Dette vil Norge bidra til på europeisk plan og i våre nærområder.

La meg her vise til at vi bilateralt og gjennom Regjeringens nordområdestrategi har satsset på å bygge opp et stabilt samarbeid med Russland om synlige, konkrete tiltak. Den praktiske tilnærmingen i grenseområdene, koblet med en åpen, direkte dialog med myndighetene i Moskva, mener jeg har gitt oss en solid plattform for utviklingen av det bilaterale forholdet. La meg her få anerkjenne gjennomføringen av Stortingets forsvarskomité's nylige besøk til Russland. Besøket var, slik jeg har fått det referert, preget av åpen og direkte tale med sentrale og regionale myndigheter.

Det gis for øvrig en statusoversikt over gjennomføringen av nordområdestrategien og prosjektsamarbeidet med Russland i St.prp. nr. 1, Utenriksdepartementet.

Også EU har et mangfoldig rammeverk for relasjoner med sine naboland i øst. De viktigste instrumentene er det strategiske partnerskapet med Russland og Den europeiske naboskapspolitikken overfor andre østlige naboland. Norge har god kontakt med EU om samarbeidet med Russland. Vi deltar bl.a. i et program som kalles Kolarctic, som nå utformes for å styrke det grenseregionale samarbeidet mellom russiske, norsk, svenske og finske regioner i nord. Vi har også god kontakt med EU om samarbeidet med Ukraina, Hviterussland, Moldova og de kaukasiske republikkene. Samtidig pågår kommisjonens arbeid med EUs strategi for Østersjøregionen, hvor forholdet til Russland står sentralt. Norge deltar i arbeidet med denne strategien.

Deler av vårt arbeid kanaliseres gjennom Nordlig Dimensjon, som er en felles plattform for samarbeid i EU, der Russland, Norge og Island deltar på lik linje. Et ministermøte innenfor denne rammen finner sted i St. Petersburg tirsdag i neste uke. Europakommisjonen deltar i Barentssamarbeidet, hvor Russland og Norge er sentrale aktører. Østersjøsam arbeidet er også en viktig del av hele denne arkitekturen. Samarbeidet om energi, BASREC, er

ett eksempel på praktisk samarbeid mellom Russland og EU-landene rundt Østersjøen om konkrete, kompliserte utfordringer.

Norge er med andre ord deltaker – eller støttespiller – i mange av de prosessene som bidrar til å knytte øst og vest i Europa sammen. Vårt forhold til Russland og vårt forhold til EU gjør dette naturlig. Alt dette er en sentral del av Regjeringens aktive europapolitikk og nordområdepolitikk.

Jeg vil videre i denne redegjørelsen konsentrere meg om to andre større saksfelt i en EU- og EØS-sammenheng som det er viktig for oss å følge nøye: for det første justis- og innenrikssamarbeidet, med vekt på migrasjonspolitikken, og for det andre klima- og energipakken. Redegjørelsen i april tok som kjent opp forskning, i tillegg til klimaspørsmål.

Først til justis- og innenrikssamarbeidet:

Det franske EU-formannskapet har ønsket å fokusere spesielt på migrasjonspolitikken. EUs råd ble i juli forelagt et forslag til en asyl- og migrasjonspakt som favner alle de viktige utfordringene på dette politikkområdet.

Jeg minner om at Regjeringen i 2009 vil legge fram en stortingsmelding om norsk flyktning- og migrasjonspolitik i et europeisk perspektiv. Norsk asyl- og innvandringspolitikk må utformes i forhold til brede internasjonale utviklingstrekk. En bærekraftig politikk på dette området må forholde seg til de globale migrasjonsstrømmene og til våre europeiske naboers flyktning- og migrasjonspolitik.

Migrasjonspolitik og integreringspolitikk påvirkes av hverandre, og EU-landenes integreringspolitikk er også av interesse for oss. I denne politikken har landene beholdt sin nasjonale beslutningsmyndighet. Kommisjonen har imidlertid utarbeidet et felles rammeverk for integrering og opprettet et nettverk av nasjonale kontaktpunkter. Regjeringen har fått fast observatørstatus i dette nettverket og deltar på flere av EUs ministerkonferanser om integrering.

EUs medlemsland har imidlertid i liten grad ønsket å samle seg om en felles politikk om legal innvandring. Dette er et område man har sett på som et nasjonalt anliggende. Men de mange amnestiene i flere av landene er eksempel på at nasjonale anliggender i høyeste grad får indirekte betydning for de øvrige land. De landene som har gitt slike amnestier, har måttet tåle kritikk – dette fordi generell regularisering av personer uten lovlig opphold kan ha en forsterkende virkning i forhold til menneskesmugling og illegal innvandring. EU bruker mye ressurser på å bekjempe dette.

I asyl- og migrasjonspakten, som ble vedtatt på toppmøtet i forrige uke, har Frankrike brakt EU et skritt videre i retning av en felles politikk for legal innvandring. Pakten sier at det skal finne sted en årlig diskusjon om utviklingen i medlemsstatenes innvandrings- og asylopolitikk. EU ønsker en mer effektiv regulering av familieinnvandring og en ambisiøs politikk som fremmer integrering. Pakten uttrykker også enighet om å begrense bruken av generelle regulariseringer.

Gjennom Schengensamarbeidet er Norge en del av det åpne reisefrihetsområdet i Europa. Det innebærer at poli-

tikken som utformes i EU – enten vi formelt er tilknyttet eller ikke – også på dette feltet vil få betydning for veivalg i norsk politikk.

I år har vi sett en sterk økning i antall asylkomster til Norge. Dette kan ha flere årsaker. Deler av forklaringen er knyttet til den politikk og praksis våre naboland fører. Ett eksempel er at når Sverige får en avtale om retur til Irak, kommer flere irakiske asylsøkere hit.

At de som ikke har lovlig opphold, returnerer til sine hjemland, er en viktig forutsetning for at landene kan ivareta dem som har behov for beskyttelse. Det er viktig for å kunne bevare asylinstituttets integritet. EU har de senere årene arbeidet for å få på plass et regelverk for retur av dem som ikke har lovlig opphold.

EUs råd ble i juni enig om et direktiv som skal harmonisere rutiner og prosedyrer for retur. Det er ventet at dette returdirektivet blir vedtatt på EUs rådsmøte i morgen, 24. oktober. Dette er relevant for oss i Schengen-sammenheng, og fra norsk side har vi arbeidet for at direktivet i størst mulig grad blir i overensstemmelse med gjeldende norsk rett. En inkorporering i norsk rett vil like fullt medføre noen endringer i utlendingslovgivningen. Landene i Europa har hatt ulik praksis når det gjelder retur. Når man nå skal få på plass et harmonisert regelverk, vil ulike land måtte tilpasse seg på ulike områder.

La meg gi ett eksempel. Når det gjelder varighet av innreiseforbud, er utgangspunktet både i gjeldende og i ny norsk utlendingslov at det kan ilegges tidsbegrenset eller varig innreiseforbud. Hovedregelen etter returdirektivet er at et innreiseforbud ikke skal ha en varighet på over fem år. I tillegg har returdirektivet også bestemmelser om rett til fri retts hjelp. Det må utredes nærmere om disse bestemmelsene vil føre til endringer i vår egen retts hjelpsordning.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil i samarbeid med Justisdepartementet utarbeide høringsbrev med lovendringsforslag og deretter en odelstingsproposisjon som vil forelegges Stortinget. Dette arbeidet settes i gang nå i løpet av høsten.

I februar i år foreslo Europakommisjonen, som en del av «grensepakken», at det etableres et elektronisk system for lagring av tredjelandsborgeres inn- og utreisedato over Schengen-området ytre grenser - et «elektronisk inn- og utreisesystem». Det vil kunne være en effektiv mekanisme for å identifisere tredjelandsborgere som kommer lovlig inn i Schengen, men som ikke reiser ut igjen innen fristen. I tillegg vil systemet åpne for en enklere grensepassering for såkalte bona fide-reisende, altså reisende som vi har grunn til å tro vil følge reglene.

Dette kan åpne muligheter for vår måte å håndheve vår kontroll av Schengens yttergrense i nord på. Nå, i dag, når 108 000 mennesker passerer grensen ved Storskog hvert år, og når vårt generalkonsulat i Murmansk innvilger 98 pst. av visumsøknadene, sier det seg selv at det ikke er behov for å bruke like mye tid og ressurser på hver enkelt av dem som ønsker å passere denne grensen.

Vi trenger med andre ord et system som både legger til rette for en forenklet elektronisk grensepassering for såkalte bona fide-reisende, og som samtidig ivare-

tar kravene til god kontroll. Dette er et viktig element i nordområdesatsingen.

EUs forslag er i startfasen. Først skal teknisk gjennomførbarhet og kostnader vurderes. Et konkret forslag fra Europakommisjonen er ikke ventet før i 2010. I lys av våre erfaringer med EUs lovgivning på lignende områder har vi grunn til å tro at systemet vil bli utviklet i tråd med grunnleggende personvernprinsipper, og at fundamentale rettigheter ivaretas, herunder retten til å søke asyl. For oss vil dette være viktige hensyn for vår aktive deltakelse i denne lovutviklingsprosessen.

En annen del av den nevnte «grensepakken» er Europakommisjonens forslag om et system for elektronisk overvåking av ytre grenser, med særlig vekt på de sørlige maritime grensene og de østlige landegrensene. Det overordnede elementet i konseptet – som kalles Eurosur – er å etablere et felles teknisk rammeverk for å støtte nasjonal innsats innen grensehåndtering og fremme samarbeid mellom medlemslandene og med aktuelle tredjeland. Forslaget peker på en utvikling over tre faser fram mot 2013, hvor målet til slutt er å få til et integrert system for elektronisk grenseovervåking. I første fase foreslår kommisjonen å etablere nasjonale koordineringssentra i hvert deltakende land.

Vår tilknytning til Schengensamarbeidet medfører også deltakelse i deler av politisamarbeidet i EU. Dette går imidlertid dypere enn det som inngår i Schengensamarbeidet; f.eks. faller EUs regelverk om forsterket politisamarbeid, det såkalte Prüm-regelverket, utenfor Schengensamarbeidet.

Det viktigste elementet i dette regelverket er de forbedrede mulighetene for utveksling av informasjon mellom politietatene i EUs medlemsstater. Ett viktig tiltak er at statene skal gi tilgang for andre staters politimyndigheter til søk i nasjonale databaser for DNA, fingeravtrykk og kjøretøy. Regelverket inneholder også omfattende bestemmelser om datasikkerhet og personvern.

Poenget mitt er dette: Prüm-regelverket er et nytt og viktig bidrag for å styrke politisamarbeidet. For Regjeringen er det viktig at også Norge kan knytte seg til dette. Frankrike har gitt uttrykk for at de ønsker å slutføre forhandlingene med Norge i løpet av sitt formannskap. Det hilser vi velkommen.

Så til et annet område: I redegjørelsen i april gjennomgikk jeg EUs klima- og energipakke, og jeg vil komme tilbake til dette tema også nå.

Under EUs toppmøte i forrige uke uttrykte enkelte land et ønske om større fleksibilitet med hensyn til målene og timeplanen for klima- og energipakken i lys av finanskrisen. EU holder likevel fast ved målsettingen om å komme til politisk enighet om innholdet i pakken før utgangen av året. Etter planen skal Europaparlamentet kunne behandle hele pakken i én lesning i midten av desember, og et formelt vedtak i rådet kan finne sted tidlig i 2009.

Som med asyl- og migrasjonspolitikken har det franske formannskapet prioritert klimasaken høyt. Det er bred enighet om at det er viktig for EU å etablere klare posisjoner i god tid før klimatoppmøtet i København i desember 2009. Hovedelementene i klima- og energipakken forven-

tes å være EØS-relevante. Med sine omfattende forslag på klima- og energiområdet har EU markert at de inntar en internasjonal lederposisjon, med ambisiøse mål for CO₂-reduksjoner og for bruk av fornybar energi. EU etablerer spilleregler på klimaområdet som kan få global betydning over et bredt felt, og som så avgjort får betydning for vårt land. Kommisjonen varsler enda høyere mål for utslippsreduksjoner i EU dersom det blir internasjonal enighet om globale løsninger etter 2012.

I redegjørelsen i april omtalte jeg det betydelige forskningssamarbeidet Norge har med EU, og arbeidet for å lage et såkalt veikart for forskningsinfrastruktur i Europa. Det er derfor gledelig å kunne si at to forslag fra Norge, som begge er knyttet til klimaforskning, er innstilt til å komme inn på det oppdaterte veikartet. Det gjelder et prosjekt om karbonfangst og -lagring og et annet prosjekt om Svalbard som forskningsplattform. Svalbard vil med dette kunne styrkes som internasjonalt fyrtårn for forskning innen klima og miljø.

En annen viktig del av klima- og energipakken er direktivet om fornybar energi, der EU forplikter seg til å øke sin andel av fornybar energi i den såkalte energimiksen fra 8,5 pst. i 2005 til 20 pst. i 2020. Økningsforpliktelsene er ulikt fordelt på landene, bl.a. avhengig av deres BNP-nivå.

Også i kvotedirektivet og andre deler av klima- og energipakken foretar EU en fordeling av forpliktelsene etter landenes økonomiske bæreevne. Dette åpner mulighetene for økt felles innsats for EU.

Vi har høye ambisjoner når det gjelder fornybar energi, og er derfor glad for EUs engasjement på dette området. Samtidig er Norge i en annen situasjon enn de andre europeiske landene, bortsett fra Island, når det gjelder fornybar energi. Vi har allerede en mye høyere andel fornybar energi enn noe EU-land, om lag 60 pst., mest på grunn av vannkraften. Utkastet til fornybardirektivet er nå til behandling i Europaparlamentet, med sikte på vedtak i EUs råd våren 2009. Regjeringen arbeider for å følge opp norske interesser i denne saken.

Utviklingen av norsk fornybar energi er tett knyttet til samarbeid i Norden og Europa. Også i framtiden vil det være viktig for oss å delta i felleseuropeiske markeder. Poenget mitt er dette: Norge har en unik posisjon i å bidra i europeisk energiforsyning. Å ta vare på og videreutvikle norske fortrinn og forutsetninger, i et samspill med europeiske partnere, vil være en ledetråd i Regjeringens politikk overfor EU på dette området.

Vi har vært tidlig ute med å gi CO₂-utslipp en pris. Vi produserer mer fornybar energi sett i forhold til vårt forbruk enn noe EU-land. Vi har gått i bresjen for satsing på fangst og lagring av CO₂. Vi opplever nå økende oppslutning om satsingen på denne type teknologi. Dette tema er oppe i nær sagt alle våre møter med EU-kolleger. Norske eksperter har også bidratt til utformingen av det regelverket EU legger opp til. Regjeringen ser fram til at EU – slik klima- og energipakken bærer bud om – vil legge til rette for opp til 12 pilotanlegg for CO₂-fangst. Men finansieringen av pilotprosjektene er ikke avklart. Norge vil jobbe aktivt for å støtte opp om CO₂-fangst og -lagring i Euro-

pa. Dette er et felt hvor videre norsk innsats kan gjøre en forskjell.

Kampen mot klimaendringene bringer meg videre til noen flere aktuelle EØS-saker. Regjeringen har satt ambisiøse mål knyttet til CO₂-håndtering. Den norske innsatsen for fangst og lagring av CO₂ er ett av flere bidrag for å møte klimautfordringene. Derfor ble det besluttet å støtte et testanlegg for fangst av CO₂ i tilknytning til raffineriet på Mongstad. Vårt utgangspunkt i forbindelse med notifisering av testsenteret til ESA, EFTAs overvåkningsorgan, var at vi mente at staten skal kunne bidra til utviklingen av teknologier som er viktige for å redusere CO₂-utslipp.

Det er derfor gledelig at ESA nå har vurdert organiseringen av statens innsats for testsenteret på Mongstad som lovlig statsstøtte. Dette er et viktig prosjekt i europeisk klimasammenheng. Avtalen om CO₂-håndtering på Mongstad er et sentralt element i utviklingen av framtidrettede teknologier for fangst og lagring av CO₂. Men målsettingen er ikke alene å fange CO₂ fra ett konkret anlegg i Norge. Ambisjonen er å bidra til bred anvendelse av slike teknologier. Da må vi organisere oss slik at vi bidrar på en best mulig måte til nettopp dette. Det er Regjeringens syn at statlige bidrag vil være helt nødvendig for at de beste prosjektene skal komme på plass.

Miljøverndepartementet inngikk i mai 2008 en avtale med 14 næringsorganisasjoner om reduksjon i utslippene av nitrogenoksider, NO_x. Disse organisasjonene skal bidra til at Norge overholder NO_x-forpliktelsene i den såkalte Gøteborgprotokollen, ved å sørge for at de årlige utslippene reduseres med 30 000 tonn innen utgangen av 2011. Regjeringen er godt fornøyd med at ESA har godkjent den norske NO_x-løsningen, som er en kombinasjon av avgift og avtale med næringslivet. Avtalen kan føre til bruk av NO_x-reduserende teknologi i stor skala og reduksjoner i NO_x-utslippene. Regjeringen har nå lagt et løp for å sikre at Norge skal gjennomføre de nødvendige utslippsreduksjonene for å overholde våre NO_x-forpliktelser i Gøteborgprotokollen så snart det er praktisk mulig.

Regjeringen mottok 16. juli i år beslutningen fra ESA om tildelingen av kvoter i Norges klimavotesystem for perioden 2008–2012. Overvåkningsorganet hadde innvendinger mot enkelte elementer i det norske systemet. Innvendingene var ikke knyttet til de miljømessige ambisjonene i kvotesystemet. Regjeringens ambisjoner om et miljømessig godt kvotesystem, med en stram tildeling, ligger altså fortsatt fast. Det er avgjørende for Regjeringen å kunne etablere et ambisiøst kvotesystem med en stram tildeling. Vårt system vil også, etter de justeringer som følger av innvendingene fra ESA, bidra til effektive utslippsreduksjoner nasjonalt og globalt, og det vil styrke det europeiske systemet. Regjeringens ambisjon er å ha tildelingen på plass innen årsskiftet.

Jeg har i tidligere redegjørelser påpekt at endringer i EUs arbeidsmåte kan bety en utfordring for Norge, fordi endringene ikke automatisk fanges opp gjennom den måten EØS-avtalen er innrettet på. La meg nevne ett eksempel til på et slikt utviklingstrekk.

I et større, europapolitisk perspektiv ser vi nå en øken-

de trend i EU hvor Europakommisjonen og EUs formannskap lanserer overgripende strategier og lovgivningspakker for nettopp å signalisere hvor høyt et politikkområde prioriteres. Klima- og energipakken er et slikt eksempel. Behandlingen av slike omfattende pakker er krevende, både for EUs medlemsland og for EUs institusjoner. De gir også Norge noen betydelige utfordringer. Formelt sett vil Norge, gjennom EØS og Schengen, vanligvis bli berørt av viktig innhold i slike pakker. Og normalt vil vi ønske – og normalt vil det forventes av oss – at vi skal forholde oss aktivt til hele bredden av politikken.

Utfordringene knyttet til håndteringen av sektorovergripende forslag fra EU forsterkes med Europaparlamentets økende betydning. Forhandlingene i Europaparlamentet og mellom rådet og parlamentet er blitt viktigere, noe som igjen har ført til at vi fra norsk side har et skjerpet fokus på arbeidet i parlamentet i Brussel og Strasbourg. Det viktige for oss er å engasjere oss så tidlig som mulig i prosessene, slik at vi kan utforme norske posisjoner på det rette stadium.

En slik pakke som nå er på vei, er kommisjonens forslag om en sosial agenda, som er kalt tilgang til arbeidsmarkedet og sosiale tjenester, muligheter for alle og solidaritet mellom generasjonene, altså en tverrsektoriell pakke innenfor områdene arbeidsliv, sosialpolitikk, likebehandling, helse, migrasjon og utdanning. Formålet med pakken er å utvikle EUs sosiale dimensjon i en tid med globalisering og endrede sosiale mønstre og levemønstre.

Pakken inneholder 19 tiltak som er ulike i form og innhold. Det mest konkrete så langt er tre direktivforslag om samarbeidsutvalg i arbeidslivet, ikke-diskriminering og grensekryssende helsetjenester. Det er særlig disse tre forslagene som berører oss direkte, og som det er aktuelt å innlemme i EØS-avtalen. La meg derfor kort omtale de tre:

Til det første, om samarbeidsutvalg, som egentlig ikke er en ny ordning, men en revisjon av eksisterende direktiv: Gjennom europeiske samarbeidsutvalg skal arbeidstakere ansatt i multinasjonale foretak bedre informeres og konsulteres om endringer og restruktureringer. Direktivet vil berøre 15 millioner arbeidstakere i EU, representert ved 19 000 tillitsvalgte. Forslaget som nå foreligger, søker å klargjøre begrepene «informasjon» og «konsultasjon», og det innføres bl.a. nye prosedyrer dersom eksisterende avtaler skal endres eller sies opp, samt flere obligatoriske møter og strengere krav til rapportering.

Så til det andre: Formålet med ikkediskrimineringsdirektivet er å forby diskriminering i samfunnslivet på grunnlag av religion, tro, alder, funksjonshemning og seksuell orientering. Eksisterende lovgivning gjelder for arbeidslivet særskilt, herunder diskriminering mellom kjønnene. Direktivforslaget er dermed siste etappe i EUs ikke-diskrimineringslovgivning. Det understreker at det enkelte land selv kan regulere sin egen ekteskapslovgivning, adopsjonslovgivning og forholdet til kirke- og trossamfunn.

Og så til det tredje: Målet med direktivforslaget om pasientrettigheter ved grensekryssende helsetjenester er bl.a. å etablere et rammeverk som sikrer fri bevegelse av helsetjenester og beskytter helsen til EUs innbyggere. Samtidig skal det sikre tilstrekkelig klarhet om retten

til refusjon av utgifter til helsetjenester mottatt i et annet EU eller EØS-land, og at helsetjenester leveres sikkert, effektivt og av høy kvalitet. Medlemslandenes rett til selv å organisere og yte helsetjenester skal fortsatt fullt ut respekteres. Kommisjonen sier at direktivforslagets bestemmelser om rett til dekning av utgifter først og fremst er en kodifisering av rettspraksis fra EU-domstolen.

Så langt om Europakommisjonens forslag – eller «pakke» – om en sosial agenda.

La meg kort omtale tre andre spørsmål til slutt.

Når det gjelder tjenstedirektivet, sendte Regjeringen 1. juli i år ut et høringsnotat om dette direktivet på en bred offentlig høring med frist 20. oktober. Etter at tjenstedirektivet ble vedtatt i EU, har Nærings- og handelsdepartementet ledet en arbeidsgruppe som har kartlagt mulige endringer i norsk lov som følge av direktivet. I tillegg har seks eksterne miljøer på oppdrag fra NHD utredet bestemte problemstillinger knyttet til tjenstedirektivet.

Høringsnotatet presenterer resultatet fra disse utredningene og går gjennom innholdet i og konsekvensene av tjenstedirektivet. Notatet gjennomgår ulike løsninger for hvordan tjenstedirektivet kan gjennomføres i norsk rett dersom det innlemmes i EØS-avtalen. Regjeringen vil etter denne høringsrunden gå grundig gjennom alt tilgjengelig materiale om direktivet før det tas stilling til om det skal innlemmes i EØS-avtalen.

Denne saken berører viktige sider for Norge. Det handler om feltet tjenester, som er en stor og voksende del av europeiske lands økonomier. Og det reiser spørsmål om vår mulighet til å videreføre og videreutvikle vår politikk om beskyttelse av arbeidstakernes rettigheter. Med andre ord: en viktig sak som fortjener en grundig gjennomgang før Regjeringen for sin del konkluderer. Regjeringen vil i denne sammenheng legge avgjørende vekt på arbeidstakernes rettigheter og vårt høye ambisjonsnivå i arbeidet mot sosial dumping.

I løpet av høsten skal Europaparlamentet behandle forslaget til et såkalt vikarbyrådirektiv, og et forslag til endringer i det eksisterende arbeidstidsdirektivet. Siktemålet med det førstnevnte er å sikre likebehandling av vikarbyråansatte og ordinært ansatte. Det antas at begge direktivene kan være EØS-relevante, men hvilke tilpasninger det eventuelt er behov for å gjøre i norsk rett, er ennå ikke avklart.

Jeg vil også legge til at vi nå – slik Stortingets organer er kjent med – har startet forhandlinger med EU om nye finansielle bidrag til økonomisk og sosial utjevning i EØS. Forhandlingene vil bli krevende, og målet er å komme til enighet i god tid før dagens ordninger utløper 30. april 2009. Regjeringen vil på vanlig måte holde kontakt med Stortingets organer om utviklingen i forhandlingene.

Til slutt vil jeg informere om at Regjeringen lanserte EØS-notatbasen på Europaportalen – altså en internettportal i Utenriksdepartementet – for to måneder siden, den 22. august. Offentligheten har nå direkte innsyn i forvaltningens arbeid med EU-regelverk som vurderes innlemmet i EØS-avtalen.

Offentliggjøring av EØS-notatbasen vil gjøre det lettere både for eksperter og vanlig interesserte å holde seg

informert om regelverkarbeid i EU som har konsekvenser for Norge. Nettsiden vil også informere om EØS-avtalen og dens virkemåte.

EØS-portalen er et godt virkemiddel i arbeidet med å fange opp og ta stilling til nye initiativer fra EU så tidlig som mulig. Direkte innsyn i EØS-arbeidet har stor betydning for prinsippet om meroffentlighet, og er dermed i tråd med Regjeringens målsetting om en åpen og aktiv europapolitikk.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Presidenten vil no foreslå at utanriksministeren si utgreiing om viktige EU- og EØS-saker blir lagt ut for behandling i eit seinare møte – og ser det som vedteke.

Etter ønske frå utanrikskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 3 og 4 blir behandla under eitt – og ser det som vedteke.

Sak nr. 3 [10:43:24]

Innstilling fra utenrikskomiteen om nordisk samarbeid (Innst. S. nr. 8 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 36 (2007–2008))

Sak nr. 4 [10:43:36]

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2007–1. halvår 2008 (Innst. S. nr. 7 (2008–2009), jf. Dokument nr. 7 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske frå utanrikskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar representant og 10 minutt til medlemmer av Regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve anledning til 5 replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa – innafor den fordelte taletida.

– Det er vedteke.

Anne Margrethe Larsen (V) [10:44:43] (ordfører for sakene): Jeg vil også innledningsvis benytte anledningen til å ta opp den vanskelige situasjonen som Island, vår nordiske nabo, har kommet opp i. Som et resultat av finanskrisen som har skylt over landet på en brutal måte, er tilværelsen snudd opp ned for mange islendinger. Islendingene har i de senere år, i likhet med oss nordmenn, hatt svært god økonomi. Solid lønnsvekst og skatte- og avgiftslettelser har gitt god velstandsøkning. Men nå er den islandske økonomien i fritt fall.

Jeg mener vi nå må vise hva nordisk solidaritet står for. Vi må støtte en nabo som trenger hjelp. Nære historiske og kulturelle bånd tilsier det, samtidig som vi har en egeninteresse av å forhindre at et naboland går til grunne.

Det ville bringe de verste utslagene av finanskrisen enda nærmere innpå oss. Dagens situasjon krever mer enn trøstende ord. Jeg er glad for at man nå har en aktiv dialog. Det kreves konkret handling nå. 300 000 islendinger bør få merke at naboene bryr seg når det røyner på. Målet bør være å få Island på beina igjen snarest mulig, slik at de kan arbeide seg ut av krisen for egen maskin – med andre ord hjelp til selvhjelp.

Jeg vil nå peke på noen av de viktigste punktene i St.meld. nr. 36 for 2007–2008 om nordisk samarbeid. Mye tyder på at det nordiske samarbeidet vil bli enda viktigere for oss, bl.a. som markering av regiontilhørighet i et Europa av regioner. For Norge blir Norden som region spesielt viktig fordi Norge ikke er medlem av EU.

Videre vil jeg berømme de nordiske statsministrene for deres initiativ for å fremme en felles nordisk innsats for å møte utfordringer og muligheter knyttet til globalisering. Jeg er imidlertid noe skeptisk til at oppfølgingsaktivitetene i all hovedsak skal finansieres innenfor den gjeldende budsjettammen til Nordisk Ministerråd. Dette innebærer reduksjoner på 2–10 pst. innenfor alle sektorområder i budsjettet, mens det på kultursiden kan bli ytterligere kutt. Dette berører en rekke aktiviteter på mange viktige politikkområder som det ikke uten videre bør kuttes i. Jeg hadde gjerne sett at prosessen forut for en slik prioritering hadde vært preget av mer åpenhet og dialog.

For å sikre globaliseringsinitiativet en bærekraftig finansiering mener komiteen at det er nødvendig med en ny gjennomgang av prioriteringene i budsjettet.

Det er i tillegg blitt gjennomført en rekke andre initiativ innenfor rammen av Nordisk Ministerråd. Noen av de viktigste er å sikre at nordiske innbyggere kan bevege seg mest mulig fritt i Norden, altså en fortsatt sterk fokusering på samarbeid for å fjerne grensehindre. Klima og miljø er satt på dagsordenen, samt trafficking og prostitusjon. Det norske formannskapet og arbeidet i Arktisk Råd er også viktig.

Jeg vil også understreke betydningen av Nordisk Ministerråds nabolandssamarbeid. Dette gjelder spesielt etter Russlands invasjon i Georgia i august 2008. Russland tilkjennegav da en mer pågående nabolandspolitikk, spesielt overfor land i det tidligere Sovjetsamveldet og land med russiske minoriteter. Sett i lys av dette mener komiteen at Nordisk Ministerråds nabolandssamarbeid bør videreføres og styrkes. Jeg har lyst til å trekke fram at Ministerrådet har satt i gang et eget Russland-program og ellers er knyttet tett opp til EUs politikk og Den nordlige dimensjon, hvor Ministerrådet er deltaker. Videre samarbeider Nordisk Ministerråd med EU om demokratistøtte for Hviterussland, og dette må fortsette.

Jeg vil avslutningsvis si noen ord om forsvarssamarbeidet mellom Norge, Sverige og Finland. Det nordiske forsvarssamarbeidet er blitt mye mer omfattende, og det gis prioritet på både fagmilitært og politisk hold. Samarbeidet viser seg å fungere godt til tross for ulik forankring i EU og NATO. Komiteen understreker samtidig at NATO forblir hjørnesteinen i norsk sikkerhetspolitikk, og at økt nordisk forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid må ses innenfor en allianseramme.

Berit Brørby (A) [10:49:46]: Det nordiske samarbeidet får økt betydning i en globalisert verden. Den siste tids finanskriser så vel som Nordens posisjon i verden viser at det ikke er noen motsetning mellom en stor fellesskapsorientert offentlig sektor og en velutviklet økonomi.

Nordisk Råds budsjett for 2009, som er det viktigste politiske dokumentet vi skal behandle i Nordisk Råd, ble i år en utrolig lite smidig prosess mellom parlamentarikerne og Ministerrådet. Jeg må si at jeg synes Ministerrådetoser av arroganse overfor den parlamentariske siden. Regjeringene kan ikke bare be om penger og ikke gjøre rede for hva pengene skal brukes til. Budsjettet er fortsatt for lite transparent, globaliseringsinitiativene for lite treffsikre, det er altfor mange prosjekter – nesten 1 800 – uten suksesskriterier. I det hele tatt er det umulig for parlamentarikerne å få innflytelse på dette. Dette kommer til å bli tatt opp i sesjonen. Jeg begriper ikke hvorfor regjeringssiden ikke ser på parlamentarikerne som medspillere og som en mulighet, istedenfor å se på oss som et problem.

Det nordiske samarbeidet viser stadig sin relevans på mange områder. Ett av de områdene nordiske politikere er spesielt opptatt av, er det som berører personer som lever sitt liv i flere nordiske land. En ung norsk sykepleierstudent sitter én måned før eksamen på et lærested i Danmark. Inntil nylig forberedte hun seg på å avlegge eksamen på norsk, men for kort tid siden fikk hun vite at dette må gjøres på dansk. Det finnes altså en nordisk språkkonvensjon som åpner for at hun kan bruke norsk, men kjennskapet til denne og tolkningen er svært varierende. Dette må det også endres på. Nordisk Råd har i mange år jobbet for å bygge ned byråkratiske problemer mennesker møter når de ser Norden som et hav av muligheter. Antall personer som bor i ett land og jobber i et annet, som er i et blandet nordisk ekteskap, som har opptjent pensjon i Sverige, men får den utbetalt i Norge o.l., er mange. Det er viktig at vi nordiske politikere jobber aktivt for at disse menneskene ikke skal oppleve dobbelt beskatning, bli fratatt barselpermisjon eller falle mellom to lands byråkratiske stoler på mange måter. Nordisk Råd jobber med dette. Mange spør seg: Og hvordan? Vi bringer jo stadig disse spørsmålene opp for regjeringene. Men det interessante er: Er det noen som vil gjøre noe med det? Så langt er det svært lite som blir gjort med det, og det er heller ikke akseptabelt lenger.

Men det er ikke nok at vi fjerner eksisterende grensehindre. Like viktig er det at vi sikrer oss og får til mekanismer som hindrer at nye oppstår. Jeg er glad for den norske justisministerens forståelse og vilje til å se på dette, slik det kom til uttrykk da delegasjonen møtte ham for noen måneder siden. Vi må nemlig få dokumenter til Stortinget hvor det gjøres rede for om dette politiske forslaget skaper en ny grensehindring. Så langt har vi altså ikke greid å få det til, men vi henger på.

Miljø- og energisamarbeid, arbeidsmigrasjon og en rekke andre områder er ikke begrenset til Norden eller Norge. Vi må samarbeide med de land og regioner som påvirker utviklingen, for å sikre at vi kan påvirke utviklingen i Norge også på disse områdene. Derfor er jeg glad for at Østersjørådet nå er godt i gang med å reformere måten de arbeider på. Reformen er viktig så langt den gjør Øster-

sjørådet mer operativt og i stand til å håndtere de viktige samarbeidsområdene som finnes. Det er en rekke områder når det gjelder energi- og klimautvikling som er presentert i et scenario, hvor Norge er en særlig viktig aktør.

På parlamentarisk side er det også behov for en reform, og av de årsaker jeg har nevnt, er det viktig at alle nasjonale parlamenter er representert i Østersjøens faste parlamentarikerkomite. Norge er med på å betale moroa, men vi er ikke representert. Vi betaler for fullt medlemskap, men vi sitter på gangen – jeg hadde nær sagt her også – og det er ikke godt nok!

Helt til slutt er jeg nødt til å ta opp en sak som jeg vet regjeringene jobber med, nemlig Nordisk Utviklingsfonds styre. De har 1 milliard euro, som noen har tenkt skal sendes til Verdensbanken med en kjærlig hilsen. Det mener nordiske politikere er helt uakseptabelt. Den norske delegasjonen har tatt stilling til det, den svenske delegasjonen har tatt stilling til det, og det er veldig mye å si om det. Det har jeg ikke tid til nå, men jeg ber om at Regjeringen gjør ytterligere forsøk på å få til en nordisk løsning, for det er nemlig det parlamentarikerne vil ha.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [10:55:07]: På mange områder er det nordiske samarbeidet viktig og givende for de nordiske land. Nordisk språk, felles forståelse og kultur har vært og er viktige områder som binder de nordiske landene sammen. Samarbeidet strekker seg også utover det man pr. definisjon kan avgrense til Norden. Jeg vil her særlig nevne Arktisk Råd, Den nordlige dimensjon og Barentssamarbeidet. Det er liten tvil om at det folk til folk-samarbeidet som man har hatt i nord, også har påvirket det nordiske samarbeidet og fått Russland med som en langt mer aktiv deltaker enn i tidligere år.

Under besøket i Arkhangelsk og Murmansk i nordisk regi tidligere i høst fikk Norge så mye skryt for sine initiativ over 15 år i Nordvest-Russland, at representanter fra de øvrige nordiske land dømte om Nordisk Råd til «det norske rådet».

Det må også sies at betydningen av Nordisk Råd og innflytelsen fra de nordiske lands parlamentarikere burde være mye større enn den er i dag. Nordisk Ministerråd og sekretariatet i København, dvs. byråkratiet, har i dag altfor stor makt, og parlamentarikerne blir nikkedukker i et politisk scenario, hvor det meste av økonomiske midler og politiske beslutninger er avgjort og vedtatt brukt før man kommer til debatt i plenum. Når sekretariatet i København har over 150 pågående prosjekter, som ingen egentlig vet hva går ut på, er det begrenset hva parlamentarikere har av innflytelse. At politiske vedtak i tillegg ikke er bindende for noe nordisk land, tilsier at hvert enkelt land kun forholder seg til det nordiske samarbeidet der man selv finner det opportunt.

I det nordiske samarbeidet, og spesielt for Norges del, er det også et stort demokratisk problem. Fremskrittspartiets representanter, som i dag utgjør 25 pst. av den norske delegasjonen, blir ved enhver anledning fratatt muligheter til å kunne være deltakende i de prosesser der avgjørelsene reelt blir tatt. Vi blir nektet adgang i budsjettgruppen. Der er f.eks. SV representert med sin ene representant i

Nordisk Råd. Videre kan ikke noen fra Fremskrittspartiet bli valgt inn i presidiet. Fremskrittspartiet blir systematisk skviset ut, og det er trist at respekten for demokratiske prosesser ikke er større enn den er i enkelte partier. I det ene øyeblikket er man mot totalitære styrer, mens man i det neste øyeblikket arbeider mot å få demokratiske prosesser.

Nordisk Råds arbeid med fjerning av grensehindre, med miljøproblematikk, kamp mot trafficking og menneskehandel samt bekjempelse av hiv/aids og tuberkulose er viktig, men det må erkjennes at det er et sendrektig system hvor ting tar altfor lang tid.

Jeg ser at man ønsker en felles nordisk samekonvensjon. Det store spørsmålet her, og det som må komme i den sammenhengen, er at det må foreligge en felles nordisk forståelse for hva som skal være kriteriene eller definisjonen på hva som er samisk eller same. Slik det er i dag, er denne forståelsen i f.eks. Norge og Finland veldig ulik. Finland har helt andre definisjoner på hva som er samisk. Der velger man å legge begrep som arbeid og kultur i bunnen for hva som er samisk, i Norge velger man å bruke etnisitet, som visstnok da skal ligge til grunn. Derfor har også Finland langt færre samer pr. definisjon enn hva vi har i Norge.

Det er mange begrepsforskjeller i Norden vedrørende denne type definisjon. Det som er kvener i Finland, er ofte samer i Norge, og kven i Finland er ikke det samme som kven i Norge. I oldtiden hadde vi et land i Finland som het Kvenland, og det strakte seg fra litt nord for Åbo rundt Botniske viken. Dette kalles kvener i Finland, mens veldig mange av disse kalles samer i Norge. Skal man få på plass en felles konvensjon, må disse begrepene bli avklart.

Inge Lønning (H) [11:00:29]: I en verden som preges av ruskevær av mange slag, er det nordiske samarbeidet usedvanlig trygt og idyllisk. Det er kanskje både en styrke og en svakhet, for det at det nordiske samarbeidet oppleves så trygt og så selvsagt, gjør at vi ofte mangler fantasi og vilje til å utnytte den kapitalen som er opparbeidet gjennom mer enn 50 år, i nye og utfordrende situasjoner. Samtidig er det jo også innenfor den nordiske familie slik som det er i alle gode familier, at man har lett for å bruke de anledningene som finnes, til å slåss innbyrdes.

Jeg deltok på den arktiske parlamentarikerkonferanse i Fairbanks, Alaska i august i år. Konferansen ble åpnet av den derværende guvernør, som etter det ble forfremmet til visepresidentkandidat – antagelig på grunnlag av forløpet. Det interessante ved den arktiske konferanse denne gang var at det overhodet ikke var tilløp til diskusjon mellom f.eks. de nordiske land og Russland, USA eller Canada. Derimot holdt man det gående gjennom to dager med en intens tautrekking om hvorvidt man i uttalelsen fra konferansen skulle vise til et møte som hadde funnet sted på Grønland etter invitasjon fra den danske utenriksminister. Bakgrunnen for det var at Island ikke hadde vært invitert, og følte seg meget såret over det. Man kunne altså bruke en hel konferanses tid, i to hele dager, for å slåss om hvorvidt man skulle nevne et møte som de facto hadde funnet sted, eller om man skulle la være å nevne det. Det er et eksempel på gode familiekrangler.

Etter mitt skjønn bør vi i dagens situasjon løfte blikket og se på de mulighetene det etablerte, trygge nordiske samarbeidet gir til å møte utfordringene i en turbulent verden og i et turbulent Europa. Finanskrisen og Islands situasjon er en påminnelse om at vi heller ikke i Norden er beskyttet mot eller gardert mot store politiske og økonomiske rystelser. Og det er en utfordring. Hvorledes forholder vi oss til det når vi plutselig har, for å bruke en klassisk formulering, en broder i nød? Det burde vi være i stand til å håndtere i den nordiske familie.

Når det gjelder det utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeidet, er det tatt et meget betimelig initiativ ved at vår tidligere utenriksminister Thorvald Stoltenberg har fått i oppdrag å levere en studie om hvilke muligheter det ligger i dagens situasjon og i årene fremover for et tettere og mer effektivt samvirke mellom de nordiske land. Det gjelder jo ikke minst i lys av det problem som vi nå ser konturene av, nemlig at vi alle sammen har trappet ned ressursbruken til Forsvaret, relativt sett, samtidig som vi opplever en ny sikkerhetspolitisk situasjon som egentlig skulle tilsi det motsatte. Da er det grunnleggende nødvendig at vi drøfter hvorledes man kan samordne aktivitet når det gjelder f.eks. øvelser og opplæring, og hvorledes kan man samordne investeringsprogrammer, slik at man oppnår en større effekt sikkerhetspolitisk uten at det behøver å legge beslag på større andeler av de totale ressursene som hvert enkelt land har til rådighet. Jeg ser at komiteen i sin innstilling enstemmig viser til dette, og uttrykker sin tilfredshet og positive innstilling til resultatet av denne studien.

Jeg håper at det forestående møtet i Nordisk Råd i Helsingfors kommer til å konsentrere ganske mye av sin energi politisk og sin oppmerksomhet om nettopp den nye situasjonen som er oppstått, og hva det nordiske samarbeid kan bidra med i denne nye situasjonen.

Rolf Reikvam (SV) [11:05:52]: Interessen rundt det nordiske samarbeidet er økende. Det skyldes trolig flere forhold. Økt regionalisering i Europa, at utvidelsen av EU har presset fram et tettere samarbeid mellom naboland, og sterkere internasjonal konkurranse, det som oftest kalles globalisering, har skapt en erkjennelse av behov for samarbeid. Den såkalte globaliseringsstrategien i Norden er et direkte resultat av en slik erkjennelse. En utredning fra et dansk utredningsinstitutt konkluderte med at skal de nordiske land utnytte sine komparative fortrinn, må det nordiske samarbeidet få større fart. Det å registrere at de nordiske land klarer seg godt i den internasjonale konkurransen, er én ting, noe annet er å forstå og ta inn over seg hva de komparative fortrinnene kan forklares med.

Globaliseringsstrategien er omfattende og har langt på vei tatt inn over seg at det er grunnleggende forhold i de nordiske samfunn som skaper disse fortrinnene. Derfor legger vi også vekt på, når vi snakker om globalisering, å forstå de nordiske velferdssamfunnene og å utvide disse. Det går på gode sikkerhetsnett, stabile forhold på arbeidsmarkedet, osv.

Dessuten er det satt fortgang i arbeidet med å bygge ned grensehindre i Norden. Dette er en gammel sak for Nordisk Råd, og det er tatt viktige steg. Likevel har det

vært en tilbakevendende sak som alltid vekker stort engasjement. Det nye grensehinderforumet, som er i arbeid, har tatt mål av seg til å gjøre nye framskritt. Én ting er å bygge ned etablerte hinder, noe annet er å hindre at nye oppstår. Departement og regjering har et hovedansvar for å foreta nødvendige undersøkelser for å avdekke om nye lovforslag og andre regler etablerer nye grensehinder. Det må inn som et krav, på linje med kravet om å orientere om økonomiske konsekvenser av eventuelle forslag.

Selv om hovedansvaret ligger på forslagsstillerne, altså på departement og regjering, vil det være naturlig om en slik kontroll også inngår i komiteenes arbeid. Jeg merker meg at Presidentskapet ikke er enig i en slik vurdering, når det i brev til grensehinderutvalget ikke vil gjøre dette til en fast praksis for komiteen. Jeg vil be Presidentskapet vurdere spørsmålet på nytt. Svaret som er sendt på henvendelsen, virker for meg ganske lettvtint. Dette spørsmålet fortjener et grundigere svar. Det er en viktig henvendelse som Presidentskapet så langt har lagt på bordet.

I 2009 skal Danmark være vertskap for den internasjonale klimakonferansen i København, som er en oppfølging av Kyoto-konferansen. Det formaliserte nordiske samarbeidet, i Ministerrådet og Nordisk Råd, må bevisst brukes til samordning av standpunkter og til å vise fram eventuelle gode eksempler. De nordiske landene kan gis en ekstra tyngde dersom de klarer å samordne og framstå mest mulig med samme standpunkter.

I Norden har vi en lang tradisjon for omfattende forskningssamarbeid. Vi har alle høye ambisjoner for framtidig forskningssatsing. Dette er nødvendig dersom vi skal klare den kontinuerlige omstillingen. Det er grunn til å anta at vi må skape tunge miljøer til samarbeid på tvers av landegrensene, utover det som skjer i dag. Det er tatt initiativ til et omfattende program over fem år, med rammer på flere milliarder kroner. Til det trengs det nasjonale midler, både fra private og fra offentlige kilder, i tillegg til det som kan framskaffes fra Nordisk Råd-budsjettet. Tiden er inne til å tenke et nordisk rammeprogram for forskning, på linje med EUs rammeprogrammer.

Situasjonen i det nordiske samarbeidet, i Ministerrådet og Nordisk Råd, ligner på det vi ofte opplever i andre overnasjonale organisasjoner og strukturer. Skal vi klare å løfte det nye hakk, må vi være villige til å se på organisering og strukturer. Forholdet mellom Ministerrådet og rådet må gjennomgås, fornying og ny giv må komme på parlamentarikersiden. Det er flere grunner til det. Ministerrådet sliter med å ha tid til å prioritere arbeidet. Det blir dessuten fragmentert med så mange ministerråd. Sekretariatet i København har en sterk posisjon, noe som bl.a. fører til en egeninteresse i å forsvare dagens strukturer og institusjoner. Budsjettuenigheten viser tydelig at det som skulle og burde være politisk uenighet, koker ned til kamp om revir og posisjoner. Når en er kommet i en slik situasjon, er det klart behov for en gjennomgang av roller og maktfordeling. Det nordiske samarbeidet er for viktig til at det blir preget av forsvar av posisjoner. Derfor er tiden inne til en ny grenseoppgang mellom parlamentarikere, ministerråd og sekretariat. Dette vil kreve en omfattende gjennomgang også av Helsingfors-avtalen.

Björg Tórresdal (KrF) [11:11:15]: Som flere andre har nevnt i sine innlegg, er det slik at når venner er i nød, rekker vi ut en hjelpende hånd. Og i den nordiske vennekretsen er det i dag spesielt ett land, Island, som er i alvorlige problemer på grunn av finanskrisen. Det vakte undring da vi så meldinger om at Island så seg nødt til å innlede forhandlinger med Russland om et større lån. Vi hadde forventet at en fra norsk og nordisk side hadde vært mer aktiv, raskere for å bidra til å hjelpe vårt broderfolk over denne vanskelige kneiken. Nå er endelig en norsk delegasjon reist for å drøfte hva en kan bidra med på Island. Det er bra, men det burde skjedd lenge før. Nordisk solidaritet må stå sin prøve når en trenger det som mest.

Premissene for nordisk samarbeid ble endret da noen nordiske land ble medlem av EU, men i senere år er det nordiske samarbeidet revitalisert på en rekke områder. Det gjelder samfunnssikkerhet, beredskap for sivil krisehåndtering, miljøutfordringer, forsvarssamarbeid, globalisering og tiltak mot internasjonal kriminalitet og terror.

Innstillingen fra utenrikskomiteen viser at det er tverrpolitisk enighet om mye når det gjelder nordisk samarbeid. Men det er også viktig at vi legger nok trykk på noen prioriteringer og noen saker, slik at vi får til praktiske resultater.

Gjennom fjoråret hadde vi norsk formannskap i Nordisk Råd, da min kollega Dagfinn Høybråten var president. Fra vår side brukte vi det året til å løfte noen saker spesielt, og la meg nevne tre.

For det første vil jeg nevne samarbeidet for å fjerne praktiske grensehindre mellom nordiske land, som flere har vært inne på i dag. Det er fortsatt praktiske problemer som bør forenkles, det gjelder norske pendlere, det gjelder retten til uførepensjon og andre forhold. Stortingsmeldingen viser at arbeidet her går tregt, men vi må opprettholde trykket for å få til bedre og enklere løsninger.

Det er etablert et pilotprosjekt mellom grensekommunene Lierne og Røyrvik og deres svenske nabokommuner. Dette er et spennende prosjekt som jeg håper Nordisk Råd vil ta fatt i. Det handler om å samarbeide både om næringsutvikling og om offentlige tjenester, som politi, skole og helsetjenester. Det er snakk om distriktskommuner på begge sider av grensen der en kan gjøre mye for å hindre fraflytting om en samarbeider over grensene.

For det andre vil jeg nevne arbeidet med å løfte fram nordområdene i det nordiske samarbeidet. Regjeringen Bondevik II la i 2005 fram St.meld. nr. 30, Muligheter og utfordringer i nord. Den innebar et nytt løft når det gjelder å sette nordområdenes muligheter i fokus. Etter regjeringsskiftet er dette fulgt opp med en nordområdestrategi, og utenriksminister Støre har virkelig bidratt til å spenne forventningene høyt. Nå er festtalenes høye forventninger ikke innfridd, selv om det gjøres en del viktig arbeid. Men hverdagen er kommet, og det er skuffelse, for det nye statsbudsjettet innfrir ikke. Jeg har notert meg at flere nordnorske politikere fra Arbeiderpartiet offentlig gav uttrykk for sin frustrasjon over mangelfull oppfølging. Jeg tror to lærdommer må trekkes: Demp festtalenes forventninger, og styrk den praktiske innsatsen.

La meg trekke fram én konkret sak som kan vitalisere samarbeidet i nordområdene. Det er tanken på New Corridor, en transportkorridor over Narvik mellom Kina og USA. Det avgjørende spørsmålet nå er om prosjektet har Regjeringens støtte, og om Utenriksdepartementet bidrar aktivt nok til å drive fram prosjektet i dialog med Kina og Russland. Dette har vi fra Kristelig Folkepartis side reist spørsmål om, og vi håper på et positivt svar.

Den tredje utfordringen jeg vil peke på, er forholdet til Hvite-Russland. Den politiske situasjonen i dette nærliggende landet er mildt sagt forstemmende, valgene er en farse, opposisjonen har trange kår. I denne situasjonen må vi som nordiske naboer holde kontakten med dem som kjemper for demokrati og menneskerettigheter, men ingen av de nordiske landene har ambassade i Hviterussland. Kristelig Folkeparti ønsker at vi nå gjør alvor av forslaget om å opprette et informasjonskontor for Nordisk Ministerråd i Hviterussland. Det kan gi en nyttig kontaktflate i arbeidet for mellomfolkelig samkvem, demokratisering og menneskerettigheter.

Til slutt: Det er viktig at vi konsentrerer kreftene om nordiske samarbeidstiltak som er viktige og tidsrelevante, og som kan realiseres. Da kan det nordiske samarbeidet gjøre mest gagn for innbyggerne. Vi må ha færre prosjekt som har større trykk, og ikke spre oss på altfor mange prosjekt, som vi har holdt på med i altfor mange år.

Inger S. Enger (Sp) [11:16:29]: Det nordiske samarbeidet har stor støtte blant innbyggerne i Norden. Denne støtten avhenger av Nordisk Råds evne til å være på lag med folket i de nordiske landene og i de sjølstyrte områdene gjennom de sakene som tas opp.

Temaene i innstillinga er viktige og omfattende. Jeg hører jo av debatten her at mye er ugjort, og at folk er utålmodige. Det er bra. Sjøl er jeg ny i denne sammenhengen, og jeg gleder meg til å følge dette arbeidet nå ett år.

Mitt inntrykk er at folk i Norden stiller seg fullt ut bak det fokuset Nordisk Råd har gitt klima og miljøspørsmål. Nordisk Råd evner å være aktuelle og fange opp hva som rører seg i de nordiske samfunnene. På neste ukes toppmøte i Helsingfors vil finanskrisen og Islands situasjon måtte stå helt sentralt.

Finanskrisen har også ramma de andre nordiske landene til en viss grad, men som nevnt spesielt Island. Det har vi jo også hørt at mange har vært opptatt av her i denne debatten. Det er viktig at vi nå framover også i Nordisk Råd ser på muligheter for tettere oppfølging og samarbeid med Island både om rammeverk rundt finans- og bankvesen, samt også ser etter andre områder der vi kan ha økt samarbeid. Jeg mener økt nordisk samarbeid, spesielt mer samarbeid med Island framover, er viktig.

Mulige områder for økt samarbeid landene imellom kan være matvaresikkerhet, redningstjeneste og forsvar. Det kan være økt samarbeid om arktiske utfordringer, klima, økt skipstrafikk, osv., osv. Mulighetene er store, og hendelsene den siste tida har gjort at økt samarbeid i Norden er blitt enda viktigere. Det er bra at Norge har stilt seg åpen for samarbeid.

Det nordiske samarbeidet har i høy grad fokus på forhold som angår folk i deres daglige liv. Kultur- og utdanningssamarbeidet er fortsatt ryggraden i det nordiske samarbeidet. På disse områdene har vi gjennom Nordisk Råd lagt til rette for bredde i deltakelsen. Viktig er også de ulike nordiske prisene, forskningssamarbeid, Nordisk Kulturfond osv., samt sjølsagt samarbeidet innenfor frivillig sektor og kunst- og kulturprogram. Det er også viktig å styrke de fellesnordiske språk gjennom den nordiske språkdeklarasjonen. Alt dette er uttrykk for at vi gjennom vårt nordiske samarbeid har nådd langt utover kontakt og tiltak på myndighetsnivå.

Jeg er opptatt av at Nordisk Råd framhever bevaring og utvikling av de nordiske språkene som et satsingsområde. Dette er viktig, fordi språk er identitet og gir kulturell sjølsikkerhet. Det er også et viktig demokratisk verktøy. Politiske forhandlinger og dokument på nasjonalspråkene gjør dem tilgjengelige for innbyggerne.

På en konferanse i København nå i høst ble dette med forståelse rundt de nordiske språk veldig viktig. Undersøkelser viser at det er nordmenn som skjønner språkene til nabolandene best. Det bør sjølsagt bli bedre hos alle. Stikkord her må være: skole, språkundervisning, fjernsynsprogram hvor man ikke tekster, men bruker de nordiske språkene. Og eksamen på eget språk i andre nordiske land burde være sjølsagt.

Noen vil påstå at internasjonalisering og globalisering i seg sjøl er en trussel mot språkmangfold. Det er jeg ikke enig i og ikke så sikker på. Jeg tror dette dreier seg like mye om politisk vilje til å gjøre internasjonalisering til noe positivt for språkene i verden.

Det kan også nemlig hende at økt kontakt i vår tid kan føre til mangfold fordi det vekker bevisstgjøring rundt vår egen særegenhet – da sjølsagt også andres særegenhet. Norden bør definere seg sjøl som en del av et mangfold det er verdt å utvikle og bevare. Økt interesse for nordiske språk kan også øke interessen for andre språk. Språk er inngangsporten til å forstå både sin egen og andres kultur, samfunn og historie på en bedre måte.

Statsråd Heidi Grande Røys (11:21:17): Som fleire har vore inne på, har det nordiske samarbeidet fått større merksemd dei siste åra. Det har fått ein ny dynamikk, og det er styrkt på ei rekkje samfunnsområde. Og som Inge Lønning sa, dette gir oss moglegheiter som vi absolutt bør nytte.

Statsministrane set klima, miljø, energi, forskning og utdanning høgt på sin dagsorden i den fornyinga av det nordiske samarbeidet som globaliseringsinitiativet er. Som samarbeidsminister har det vore viktig for meg å medverke til å forankre desse initiativa både i fagmiljøa, i fagdepartementa og i dei nordiske institusjonane. Og som fraksjonen, som eg har hatt møte med i Stortinget fleire gonger, veit, har ikkje eg alltid vore like nøgd med prosessen, og eg har hatt ei tydeleg norsk stemme i forhandlingane. Men eg vil påstå at vi no er inne på eit heilt anna spor. Prosjekta er blitt konkretiserte, og den nordiske nytten er òg blitt vist fram. Eg skal komme litt inn på det i omtalar av prosjekta.

Eg vil ta flaggskipet toppforskningsinitiativet som det første eg vil nemne. Der er vi no einige om eit tematisk program med fem faglege prioriteringar innanfor klima, miljø og energi, og om finansiering. Forslaget tek utgangspunkt i eksisterande aktivitetar – det har òg parlamentarikarane vore opptekne av – både på nordisk og på nasjonalt nivå. Frå norsk side er vi veldig nøgde med at fangst og lagring av CO₂ har komme med. Forskningsministrane skal gjere vedtak på møtet dei skal ha i tilknytning til sesjonen. I neste fase av toppforskningsinitiativet skal ein fokusere på helse og velferd, som eg òg veit parlamentarikarane har vore opptekne av. Det er eit godt eksempel på at noko som i starten kunne virke noko luftig og vanskeleg å få tak på, har fått ei veldig konkret utforming, har fått veldig tydeleg forankring i institusjonane, både nasjonalt og nordisk, og ikkje minst fått eit utgangspunkt i aktivitetar vi allereie er i gang med, men med større breidd, og er, som fleire har vore inne på, viktig å følgje opp òg fram til København 2009.

Nordisk Ministerråd leidde ein arktisk konferanse på Grønland tidlegare i haust. I samsvar med dei nordiske prioriteringane var det klima og miljø som var på dagsordenen, og ikkje minst verknadene som det har i Arktis. EU var der med delegasjonar frå kommisjonen, ordførarskapen og parlamentet. Vi var tre ministrar. Det var folk frå kyststatane og elles representantar frå mange land og organisasjonar. Forskarane kunne innanfor sine område skildre konsekvensane for flora, fauna og livsvilkår. Mitt utgangspunkt i den konferansen var igjen dette med å ha samarbeid, halde tett kontakt med andre miljø som jobbar med det same, ikkje minst Arktisk Råd, slik at vi ikkje spring i føtene på kvarandre når tiltaka skal utformast, men tvert imot slik at dei forsterkar kvarandre og verkar i same retning. Denne konferansen tek vi sjølvsagt med oss i Ministerrådet sitt vidare arbeid med klimaspørsmåla.

Lat meg òg trekkje fram arbeidet med å fremje høgare utdanning i Norden. Formålet er å styrkje samarbeidet mellom dei nordiske lærestadene og profilere Norden som ein attraktiv utdanningsregion. Den første utlysinga av dei felles nordiske masterprogramma i 2007 fekk positiv respons frå høgare utdanningsinstitusjonar. Det er vedteke ein neste runde med diskusjon om korleis ein kan lyfte fram dei fagområda som statsministrane har identifisert som spesielt viktige, som eg sa: klima, energi og miljø. Igen får vi ei kopling av toppforskningsinitiativet opp mot det generelle arbeidet og samarbeidet om høgare utdanning i Norden.

Så til noko som fleire har vore inne på, dette med grensehinder. Som òg fleire har sagt, kan det kanskje karakteriserast som ei endelaus historie. Men det betyr ikkje at vi ikkje skal ta det på aller høgste alvor. Det har vore jobba mykje med det før. Det ser ut til at det nordiske grensehinderforumet no har fått ei utforming og eit mandat som gjer det lettare å jobbe konkret og direkte med dei grensehindra som ein bestemmer seg for å fjerne, og det er ti stykke som eg har forstått har vore oppe i dagen. Og som òg fleire har vore inne på, er det ikkje minst viktig å hindre at nye oppstår, og at ein jobbar både på regjeringnivå og òg frå Stortinget si side med å påpeike det. Så har eg

stor tru på – og har alltid hatt det – dette med god og lett tilgjengeleg informasjon til den enkelte innbyggjar, slik at det som kan sjå ut som eit grensehinder ikkje nødvendigvis er det, viss ein først veit korleis regelverket i dei ulike landa er frå starten av. Dette får vi rikeleg anledning til å diskutere meir i Helsingfors når Grensehinderforum legg fram sin første årsrapport.

Så til globaliseringsarbeidet, som har vore sentralt og teke mykje tid både på parlamentarikarsida, i mitt møte med parlamentarikarane det siste året og òg i Ministerrådet. Sjølv om det er det som har teke tid, trur eg vi kan seie at sjølv om det skal liggje der som ein ny dynamikk, må vi ikkje gløyme dei verdiane som ligg til grunn, og som alltid må vere der, og ta med oss inn i dei nye initiativa det som er grunnlaget for det nordiske samarbeidet: felles kultur og felles språkforståing. Hadde vi ikkje hatt det, hadde ikkje det samarbeidet som vi har, vore berekraftig over tid.

Lat meg ta litt om språk. Eg har teke initiativ til ei grundig drøfting av språk i Nordisk Ministerråd i haust, for vi ser at den skandinaviske språkforståinga blant ungdom går nedover, og at engelsk er i ferd med å ta over.

Språk er mykje meir enn ein reiskap for kommunikasjon mellom folk. Det er ein heilt sentral del av infrastrukturen i det nordiske samkvemmet. Då Le Clézio fekk melding om Nobelprisen, sa han at språket er ein måte å tenkje på. Det er akkurat det det er. Det nordiske språkfelleskapet er med på å byggje opp om felles tankegods, kultur og verdier. Eg er oppteken av at vi skal ha moglegheit til å snakke våre nordiske språk når vi møtest. Vi må ikkje risikere at det er ikkje-nordiske språk som vert samtaleform mellom oss når vi møtest. Då får vi heller ta oss råd til andre løysingar, som tolking. Det at vi kan forstå kvarandre, snakke våre eigne språk og verte forstått, er ein føremon vi har i Norden som få andre land har. Det har ein samfunnsøkonomisk verdi, og det har ikkje minst ein kulturell verdi at vi held fram med det.

Regjeringa er gjennom det nordiske avtaleverket forplikta til å arbeide for å styrkje nabospråkforståinga og nabospråkundervisninga i skulen. Dette er m.a. følgt opp gjennom særskilde kompetanssmål i læreplanverket for grunnopplæringa. Kunnskapsdepartementet foreslår i si stortingsmelding Språk bygger broer òg å kartleggje den faktiske situasjonen for nabospråkundervisninga i grunnopplæringa og allmennlæruddanninga. Det er ikkje minst viktig at det skjer i allmennlæruddanninga, for det er jo lærarane som skal leggje til rette for at ungane får denne språkforståinga. Eg veit òg at dei andre landa er innoan dei same initiativa, at ein skal ta ei kartlegging av stoda. Eg kan sjølvsagt forsikre at det brevet som mine kollegaer Trond Giske og Tora Aasland har fått frå delegasjonen ved Berit Brørby, skal vi sjølvsagt følgje opp, og forsikre at bruken av språket ved nordiske lærerstadar og universitet vert følgt opp. Det skal eg sørje for.

Budsjettprosessen har skapt ein del turbulens i år – og leiaren i budsjettgruppa, Berit Brørby, var sjølv inne på det – eg vil seie meir turbulens enn normalt. Eg har i mine tre år som samarbeidsminister vore oppteken av at det skal vere ein tett dialog om budsjettet mellom Nordisk Minis-

terråd og Nordisk Råd gjennom heile året. Då vi hadde formannskapet, starta vi det fyrste møtet allereie i januar. Det er den einaste måten å sikre at det er god dialog på, og at innspelet frå parlamentarikarane tidleg vert fanga opp, slik at konfliktnivået vert desto lågare. Det var ingen konflikt det året vi hadde formannskapet, fordi dialogen var god. Det betyr ikkje at vi var einige om alt, men det betyr at vi hadde tid til å verte einige om det som vart sluttresultatet. Det er viktig at dette er med vidare, og eg trur det er rett, som fleire har peika på, at Nordisk Ministerråd òg må ta diskusjonen om korleis samarbeidet med parlamentarikarane skal vere – ikkje berre i budsjettprosessen, men òg i globaliseringsprosessen, som har hatt ein noko uheldig start, og som òg var tema på det siste møtet i Ministerrådet, då vi hadde ein delegasjon frå Nordisk Råd til stades. Vi er nøydde til å utnytte dei moglegheitene som ligg i budsjettet, i lag. Vi er nøydde til å nytte midlane på best mogleg vis, i lag. Difor meiner eg det er positivt at Nordisk Ministerråd engasjerer seg i budsjettet. Det kan umogleg vere til noka ulempe for Ministerrådet.

Så til slutt to ord – eg rekk ikkje å seie så mykje om det – om dei nye retningslinene for Nordvest-Russland. Dei er utarbeidde i tett kontakt med dei regionale partnarane i Nordvest-Russland og føderale styresmakter i Moskva. Det er viktig at dei kjem på plass, ikkje minst, som òg saksordføraren var inne på, i lys av den siste tidas hendingar. Eg er veldig glad for at det no har stor oppslutning i Ministerrådet. Det var full tilslutning til å vidareføre dette viktige arbeidet. Det skal vi sjølv sagt gjere, liksom vi òg, som utanriksministeren var inne på i det førre innlegget, sjølv sagt skal ha veldig tett kontakt med våre naboar i vest i den situasjonen dei er midt oppe i.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Thore A. Nistad (FrP) [11:31:42]: Fjerning av grensehindringar er det store satsingsområdet i nordisk samarbeid. Det er nå til og med løftet helt opp på statsministernivå.

Et spesielt satsingsområde som Norden har, er Ny nordisk mat, hvor Norden skal være første hjemmemarked, og så skal man da satse og gå ut i verden og selge produktene. Hva har statsråden gjort med satsingsområdet Ny nordisk mat slik at produktene kan selges fritt i et grenseløst Norden? Hva vil statsråden gjøre når kartleggingen av disse handelshindringene kommer? Vil hun da sørge for at disse blir fjernet?

Statsråd Heidi Grande Røys [11:32:32]: Representanten Thore A. Nistad får ha meg unnskyldt for ikkje å vere landbruksminister! Det er landbruksministrane som har hovudansvaret for matprogrammet og sjølv sagt kan alle detaljane om det. Det kan ikkje eg nok om. Mitt hovudansvar er det overordna grensehinderarbeidet, og det å følgje tett opp det arbeidet som Bjarne Mørk Eidem, som er norsk representant, gjer for oss på dette området. Det betyr at min jobb er å sørge for at han har lett tilgang til dei politikarane som han ynskjer å treffe i Regjeringskvartalet, til dei departementa, det embetsverket han treng

å ha møte med nettopp i forarbeidet og jobbinga med ein del konkrete saker, men òg ikkje minst i førebuingane til nye saker, for å peike på at ein ikkje skal utarbeide nye grensehinder.

Når desse rapportane ligg føre, er det sjølv sagt mitt ansvar som nordisk samarbeidsminister i Noreg å ta det med meg inn i Regjeringas arbeid og sørge for at det som rapporten peikar på, òg blir følgt opp frå norsk side. Det er det som er den nordiske samarbeidsministerens ansvar.

Inge Lønning (H) [11:33:40]: Mitt spørsmål gjelder også grensehinderproblematikken, men med en litt annen innfallsvinkel.

Vi har konstatert i Nordisk Råd-delegasjonen at det største problemet kanskje ikke er de gamle eksisterende grensehindringer og hvordan man får bygget ned dem, men alle de nye som hele tiden produseres av vanvare, nemlig ved at lovgivningsprosessene i de nordiske land går på hvert sitt spor.

Så vidt jeg har forstått, er det i den norske regjering en regel som sier at lovforberedelsesarbeid og det som legges frem for Stortinget i dokumenter form, skal belyse forholdet til parallell lovgivning i de øvrige nordiske land. Vi ser stadig eksempler på at det ikke skjer, senest den kompliserte lovpakken Stortinget behandlet like før sommeren, den nye ekteskapsloven. Der var ingen belysning av dette i det hele tatt.

Mitt spørsmål til statsråden er: Eksisterer det tilfredsstillende instruks, og hvorfor blir den i så fall ikke fulgt? Hvis svaret er nei, vil statsråden ta initiativ til at det blir en slik instruks?

Statsråd Heidi Grande Røys [11:34:52]: Eg kan faktisk ikkje svare heilt konkret på spørsmålet. Det trur eg eg må få lov til å ettersende informasjon om til Inge Lønning. Eg kjenner ikkje akkurat i detalj om det ligg i ein instruks, eller om det er blitt ein innarbeidd praksis at vi skal sjå til det. Det skal eg sjekke ut og få oversendt representanten Inge Lønning informasjon om så snart eg har moglegheit.

Det som er viktig å peike på, er at vi i Regjeringa har ein diskusjon om andre lands lovgiving når vi jobbar med store og viktige saker som vi veit har konsekvensar over landegrensene. Ikkje minst er arbeidet med den store pensjonsreforma viktig. Vi veit at det ikkje alltid er samanheng mellom det som er norske ynske om ei framtidig pensjonsreform, og det Sverige t.d. vedtok for sine innbyggjarar så seint som i 2004–2005. Vi veit at når det gjeld ein del trygdeordningar, er det tilsvarande. Det ligg rett og slett i at landa har valt ulike ordningar for sine innbyggjarar, og det heng ikkje i hop når ein får arbeidsmobilitet over landegrensene. Det betyr ikkje at ein ikkje skal anstrenge seg for å greie ut og prøve å redusere så mykje som mogleg dei grensehindera som kan oppstå i lovarbeidet.

Björg Tørresdal (KrF) [11:36:10]: Statsråden sa i sitt innlegg at det er blitt tatt tak i, revitalisert og aktualisert mange prosjekt i Nordisk Råd, og en har i dag prøvd å konsentrere seg om å få tatt viktige grep når det gjelder mer praktisk samarbeid. Det er bra.

Samtidig slår det meg etter å ha hatt kort fartstid i Nordisk Råd-samarbeidet, at det er ett problem, nemlig at samtidig som man retter oppmerksomheten mot noen få og viktige prosjekter, beholder man alle de gamle. Det slår meg at det er totalt uoversiktlig for en parlamentariker som har hatt fartstid på et år i Nordisk Råd, å skjønne rekkevidden eller omfanget av alt det Nordisk Råd holder på med. Jeg vil gjerne ha statsrådets kommentar til akkurat det. Hvordan kan man spisse noe, når man drar på masse annet?

Statsråd Heidi Grande Røys [11:37:09]: Det er eit godt spørsmål. Det handlar om berre ein ting, og det er å synleggjere det og så prioritere. Det har eg vore oppteken av i globaliseringsprosessen òg. Når vi skal bruke 60 mill. kr av dei nordiske midlane på vel 800 mill. kr, snart 900 mill. kr, må vi faktisk ta vekk noko for å prioritere noko anna. Det er ikkje alltid like enkelt, og det krev ikkje minst gode prosessar, slik at vi er einige om kva vi skal slutte med når vi no skal fokusere innsatsen. Blant våre ministrar og parlamentarikarar er det folk som har eigarforhold til nokre prosjekt, men det er på langt nær nokon som har eigarskap til alle 1 800, så det er all grunn til å gå igjennom dette. Det vert gjort no, og ikkje minst vert dei prosjekta som skulle vore avslutta for mange år tilbake, avslutta. Men det ligg jo òg både på ministrane og på parlamentarikarane å vere flinkare til å seie kva vi skal slutte å jobbe med når vi lyftar fram område som vi ønskjer å prioritere, og som vi er einige om at vi ønskjer å prioritere. Det må skje tosidig.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:38:16]: Nordisk Ministerråd har satt opp 60 mill. kr til globaliseringsprosjektet sitt fram mot 2009. Det er vi kjent med. I iveren etter å skaffe disse midlene har de nordiske informasjonskontorene blitt kasteballer mellom Nordisk Ministerråd og Foreninga Norden.

Hva mener statsråden om den manglende dialogen med de nordiske informasjonskontorene? Vi har to i Norge, i Alta og i Arendal. Og: Hvorfor ønsker ikke Ministerrådet at disse kontorene, som har et svært aktivt, utstrakt arbeid, skal evalueres?

Statsråd Heidi Grande Røys [11:39:05]: Eg er einig med representanten i at desse nordiske informasjonskontora gjer ein god jobb, og eg har i lag med Island sørgt for at Foreninga Norden no får eit brev, der det går veldig tydeleg fram at dei pengane som vert overførte til Foreninga Norden, skal gå til å dekkje informasjonskontora òg for 2009. Island, som har formannskapet for 2009, har varsla at dette vil verte ein ny diskusjon som dei kjem til å bringe inn i budsjettprosessen for 2010. Det betyr at då har ein ikkje late att døra, som ein kunne frykte at ein hadde gjort, og dermed gått til ei varig avvikling, men tvert imot ligg moglegheita der framleis til at ein òg utover i 2009 skal kunne sikre informasjonskontora jobben deira. Det viktigaste er jo at dei er sikra ei finansiering som gjer at dei kan fortsetje jobben. Det er ikkje sikkert vi skal halde oppe eit stort engasjement for den eine eller den andre måten å

sikre finansieringa på. Det viktigaste vi har jobba for, er iallfall at finansieringa vart sikra. Det er ho altså for 2009, og så får vi samarbeide om budsjettprosessen for 2010.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [11:40:17]: Slik som jeg er opplært i parlamentarisk styreform, er det der hvor ministersiden og parlamentarikersiden møtes, parlamentarikersiden som skal være den sterke. Det har vært en del kritikk i dag til hvordan Ministerrådet jobber, og hvordan Ministerrådets sekretariat arbeider.

Statsrådets partikollega Reikvam sa, hvis jeg ikke siterer ham feil nå, at sekretariatet i København er sterkt og gjerne forsvarer egne interesser.

Vi ser at parlamentarikersiden har et sekretariat i København på en 14–15 personer, mens Ministerrådets sekretariat i hvert fall er ti ganger så stort.

Hvilke tanker har statsråden om å reformere Ministerrådets sekretariat og gjøre det mindre byråkratisk og mer lydhørt for de parlamentariske prosessene?

Statsråd Heidi Grande Røys [11:41:19]: Dette har eg m.a. diskutert med den svenske formannskapet i inneverande år, nettopp det å evaluere seg sjølv og ikkje berre alle andre. Vi har teke eit svensk-norsk initiativ til ein ekstern konsulent som no er i gang med å evaluere 2005-reforma, då vi hadde ei samanslåing av ministerråd. Formålet med den gjennomgangen var å finne effektive arbeidsformer. No vil jo ei evaluering vise om vi har lykkast i det vi har gjort. Så går det på å jobbe meir tverrsektorielt, og det går sjølvsagt på heile den prosjektporteføljen som bør gjennomgåast og belyst for òg å effektivisere arbeidet i København. Det arbeidet er i gang. Ein ekstern konsulent er bestilt, for eg meiner at vi må fyrst sjå på dei tinga vi har gjort, og evaluere dei, og så må vi ha den kjennskapet med oss inn i diskusjonen om korleis vi no skal jobbe framover. Då tek vi sjølvsagt òg med oss innlegget frå representanten Reikvam til innspel på akkurat det.

Presidenten: Replikordskiftet er slutt.

Hill-Marta Solberg (A) [11:42:46]: Til tross for den familiekrangelen som representanten Lønning tidligere viste til, på den arktiske konferansen denne høsten, står de nordiske land normalt samlet i synet på de arktiske utfordringene.

Debatten om det nordiske samarbeidet er også den anledningen som er til å komme nærmere inn på hvordan vi samarbeider innenfor den arktiske familie.

Verdens oppmerksomhet omkring det som skjer i Arktis, er økende. Havisen smelter raskere enn det selv de mest pessimistiske spådde for få år siden. Som et resultat av den smeltede havisen oppstår mange nye situasjoner. En av dem er at nye seilingsleder for skipstransport åpnes i større deler av året. Vi ser allerede en stor økning i antall båter, som cruiseskip, i arktiske havområder.

Mange har merket seg at USAs geologiske undersøkelser viser at rundt 20 pst. av verdens uoppdagede petroleumsressurser antas å ligge i Arktis. Den geopolitiske betydningen av Arktis blir igjen stadig viktigere, og midt i

dette er Norge som ett av åtte arktiske land og en av fem arktiske kyststater. Nordområdene og Arktis er av stor strategisk og ressursmessig betydning for Norge, og vi har et stort ansvar i å bidra til en bærekraftig utvikling i Arktis.

Med økt interesse for nordområdene får også det arktiske parlamentarikersamarbeidet økt betydning og interesse, noe jeg har erfart som leder av dette samarbeidet de siste fire årene.

På den 8. arktiske parlamentarikerkonferansen, som fant sted i Fairbanks i august, var alle de åtte arktiske landene representert med sine politikere. I tillegg er det blitt stadig flere land og organisasjoner som deltar som observatører.

Hovedtemaene i Fairbanks var tilpasning til klimaendringer, helse, maritim politikk og utvikling av alternative energikilder. Jeg skal her knytte noen korte kommentarer til enkelte av disse temaene.

I tillegg til å arbeide for å få ned utslippene som fører til klimaendringer, må vi utarbeide en politikk for hvordan menneskene i Arktis skal kunne tilpasse seg de endringer som skjer som følge av den stigende temperaturen. Mindre is, større og flere stormer, tundra som tiner, og mer erosjon fører til mange endringer i selve livsgrunnlaget for mennesker som bor i Arktis. Særlig utsatt er urfolkene og deres tradisjonelle livsstil og næringer. Det foregår nå store og viktige prosjekter der man forsøker å komme fram til mulige tilpasninger til klimaendringene. Et eksempel som jeg vil nevne, er det som kalles EALAT. Det er et prosjekt der man ser på hvordan klimaendringer påvirker forhold for reindrift i arktiske strøk.

I tillegg til å hjelpe menneskene med de utfordringene de møter som et resultat av klimaendringer, mener jeg det er meget viktig at vi også ser på hvordan de arktiske landene kan forberede seg på de nye mulighetene som endringer i Arktis gir. For å kunne benytte seg av de mulighetene som ligger i endringer som oppstår, er det viktig med kunnskap om hva som skjer, kunnskap som setter befolkningen i stand til møte utfordringene. Forskning og utdanning må derfor være et hovedelement i vår måte å møte fremtiden i nord på. Det er det også i Regjeringens nordområdestrategi.

Her vil jeg spesielt trekke fram det viktige arbeidet som University of the Arctic, altså Arktisk Universitet, gjør – dette nettverket av arktiske universiteter, der så mange som 116 universiteter og høyskoler i nord deltar. Et eksempel er at man ved Høgskolen i Bodø har utviklet en bachelorgrad i arktiske studier. Et stort antall studenter får nå spesiell kunnskap om utfordringer og muligheter i Arktis. Dette er viktig. Det er viktig at vi både nasjonalt og gjennom det nordiske samarbeidet fortsetter å styrke Arktisk Universitet.

Som jeg tidligere har vært inne på, skjer det en stor økning i den maritime aktiviteten i Arktis. Dette ble grundig belyst på konferansen i Fairbanks. Den store økningen i trafikken stiller krav til sikkerhet og utdanning av mannskaper på skip som skal operere i Arktis. Vi kan stille oss spørsmålet: Hva skjer dersom et cruiseskip forliser på østkysten av Grønland? Hvilke krav skal stilles til dem som fører båter i svært utfordrende arktiske forhold? Hvor-

dan påvirker den økende skipstrafikken miljøet? Dette er spørsmål som krever avklaring. Jeg ser også fram til at de endelige resultatene i rapporten om skipsaktivitet i arktiske farvann, som ventelig blir presentert på møtet mellom de arktiske utenriksministrene i Tromsø i slutten av april 2009, skal komme.

Energitilgang til de små samfunnene i Arktis er en stor utfordring. I dag er mange av dem avhengige av sterkt forurensende aggregater for å få strøm, og økningen i diesel- og oljepriser har ført til at mange av disse småsamfunnene har store økonomiske problemer med å holde seg med helt nødvendig energi. Det må gjøres et viktig arbeid for å skaffe og utvikle nye og rene energikilder som kan brukes i arktiske strøk.

Helt til slutt: De arktiske parlamentarikerne er opptatt av å styrke Arktisk Råd politisk. Vår oppfatning er at det er meget viktig med en høynet politisk aktivitet i Arktisk Råd for å sikre rådet den posisjonen det skal ha når det gjelder framtidig samarbeid i Arktis.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [11:48:25]: En representant som har deltatt i det nordiske samarbeidet de tre siste årene, kan gjøre seg mange refleksjoner om det nordiske samarbeidet og arbeidet i Nordisk Råd. Jeg synes vel at stortingsmeldingen om det nordiske samarbeidet, som vi nå debatterer, er litt som arbeidet i Nordisk Råd. Det er forholdsvis lite konkret, veldig snilt og nesten uten vyer for fremtiden.

Hovederfaringen jeg har gjort i løpet av disse årene, er at det er hyggelig å møte de nordiske kollegaene. Det er hyggelig å se de nordiske kollegaene i øynene, knytte kontakter og få greie på hvordan parlamentarikerne i de andre nordiske landene ser på det nordiske samarbeidet og på aktuelle politiske saker i tiden. Jeg sitter i miljø- og energiutvalget. Der opplever jeg at arbeidet er veldig konsensuspreget, at man prøver å skyve alt som er konfliktbetont, under teppet. Det man vedtar, er på en måte så lite kontroversielt at alle kan slutte seg til det. Jeg stiller meg tvilende til om det blir noe særlig politikk ut av den type arbeid.

Min erfaring er at det nordiske samarbeidet må konkretiseres betydelig. Som andre talere har sagt her i dag: Det er altfor mange prosjekter. Samarbeidet er altfor mye spredt utover, og det er for lite konkret. Derfor bør vi nå se på hvordan det nordiske samarbeidet kan gjennomgå en større reform, slik at det blir mer slagkraftig. Faren er at dette blir nok en kaffeklubb, der det er hyggelig å møtes, men der det skjer lite.

Hovedutfordringen er å konkretisere arbeidet med prosjekter som påvirker hverdagen til innbyggerne i de nordiske land, at dette er saker og prosjekter som innbyggerne i de nordiske land har forståelse for. Der er grensehindringsarbeidet viktig. Jeg mener at det antakeligvis er det viktigste arbeidet som Nordisk Råd nå arbeider med. Det å nedbygge grensehindringer mellom de nordiske landene er noe som direkte påvirker livet til de nordiske borgerne.

Der er det mye å gjøre. Jeg synes at det arbeidet som er igangsatt nå, ser veldig positivt ut, og man har satt på personer som har erfaring, og som fortsatt har – får vi håpe – en type gjennomslagskraft overfor myndigheter, og som vet hvordan man skal arbeide i systemet for å få gjennomslag for saker. Man har på en måte funnet frem til pensjonister som skal drive med dette litt på deltid. Det burde nok være en idé å sette av mer penger til heltidsstillinger for dette arbeidet. Den danske matministeren har satt i gang en kampanje i Danmark – «Meld en regel» – som retter seg mot alle i det danske samfunnet som er blitt påvirket av matregelverket og matlovgivningen. Man oppfordrer næringen selv og enkeltpersoner til å melde fra om unødvendige regler. Jeg tror at man også kunne sette i gang en kampanje av typen «Meld et grensehinder» – sette av mer penger til å opplyse den nordiske befolkningen om at dette er et arbeid som Nordisk Råd prioriterer. Man kunne da melde fra om hindre som hver enkelt borger konkret har erfart i sin hverdag.

Bendiks H. Arnesen (A) [11:53:55]: Jeg er glad for at vi har en regjering som prioriterer det nordiske samarbeidet. Soria Moria-erklæringen er jo også klar på at det skal legges særlig vekt på dialogen med de andre nordiske land.

De nordiske land er små, men toneangivende i den internasjonale debatten, og gjennom sitt samarbeid og sine felles tiltak er Norden blitt et forbilde i en globalisert verden. Det nordiske naboskapet beundres av mange og er noe som vi skal være stolte av og glade for. Derfor er det nordiske samarbeidet fortsatt meget aktuelt og framtidsrettet, og det må fortsatt jobbes med å fjerne grensehindringer.

Jeg vil også presisere viktigheten av det samarbeidet som de nordiske land har med andre land gjennom sitt nabolandssamarbeid og med andre regionale råd – Barentsrådet, Østersjørådet og Arktisk Råd.

Jeg skal ikke si så mye om disse rådene, men vil bare vise til hva slags betydning Barentssamarbeidet har hatt og har for denne regionen. Her er det viktig å merke seg at dette også utløser samarbeid mellom fylker og mellom lokale aktører samt mellom urfolkgrupper i de forskjellige land. Det er ikke noen tvil om at dette samarbeidet også er av stor utenrikspolitisk betydning.

Jeg har selv fått anledning til å arbeide en del med urfolksspørsmål i Barentsregionen i regi av Nordisk Råd. I dette arbeidet fikk jeg anledning til å besøke Nordvest-Russland og møte urfolk i dette området. Gjennom dette samarbeidet har urfolk i denne delen av regionen fått nye muligheter for næringsutvikling og velferdsutvikling.

Jeg ser på arbeidet i Samisk Parlamentarisk Råd som meget viktig, og jeg synes det er av stor betydning at russiske samer får anledning til å være observatører i rådets møter. Dette er slikt som fremmer kunnskap og forståelse over grensene og mellom naboer og folkegrupper. Stikkord i denne forbindelse er språk, kultur og nærings- og samfunnsnivå.

Jeg er glad for at det arbeides inngående med et utkast til en nordisk samekonvensjon. Jeg ser med glede at et stort flertall i komiteen støtter dette initiativet, og det

uttrykkes håp om at det vil gi fortløpende arbeid med å etablere en samekonvensjon.

Jeg merker meg at Fremskrittspartiet ikke er med på denne merknaden i innstillingen. Det undrer meg stadig at Fremskrittspartiet er motstander av alt som lukter av tiltak for urfolk og det som kan fremme urfolks språk, kultur og nærings- og samfunnsutvikling. Jeg hadde håpet at vi fra norsk side skulle ha kunnet vise til at et samlet norsk storting står bak dette arbeidet. Men slik er det altså ikke. Jeg vil berømme de andre partiene i Stortinget for at de har stått sammen i denne viktige saken. Dette er sak med gode framtidsvyer.

Som medlem av forsvarskomiteen er jeg også tilfreds med at dette området er nevnt i meldingen og innstillingen. Norge er medlem av NATO, og dette medlemskapet er det stor politisk enighet om å videreføre. Men det bør være mulig å få på plass et mer omfattende nordisk forsvarssamarbeid innenfor de rammer som her er mulige. Jeg synes det er gledelig at en samlet komité så klart støtter initiativet med å få utarbeidet en studie om dette temaet. Jeg tror mange ser fram til å få se resultatet av det arbeidet som Thorvald Stoltenberg – tidligere utenriksminister og forsvarsminister – nå er i gang med i denne sammenheng.

Det nordiske samarbeidet er fortsatt av største betydning, og Norges rolle i dette samarbeidet er av største viktighet. Jeg mener at Norge med sin plass utenfor EU har en betydelig oppgave med å være en tydelig nordisk stemme i internasjonal sammenheng.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:58:34]: Jeg synes dette har vært en interessant debatt med stort engasjement. Jeg skal vokte meg for å ha en mening om hvordan parlamentarikerne vurderer reformer av sitt arbeid, men jeg mener at det å ha en pågående reformambisjon i Nordisk Råd er positivt. Jeg snakker da av egen erfaring fra det reformarbeidet som ble gjort i Ministerrådet tidlig på 1990-tallet, hvor jeg som embetsmann var med på å reformere statsministernes arbeid, som bl.a. brakte utenriks- og forsvarspolitikken inn i Nordisk Råds diskusjoner for første gang. Det arbeidet har kastet av seg – for å si det slik – og er en av grunnene til at vi i dag har en mye tettere og jeg vil si tabufri diskusjon om utenriks- og sikkerhetspolitikk, som bl.a. ligger bak det oppdraget Thorvald Stoltenberg nå utfører, og som jeg skal komme tilbake til.

Så vil jeg ta et litt annet perspektiv enn det representanten Kielland Asmyhr tar. Jeg mener at der hvor det er politisk strid, må den politiske striden fram, også i diskusjonen. Men en styrke i det nordiske samarbeidet som kommer på toppen av hvert lands egne strider, er jo fellesskapet, enigheten om å gjøre ting.

Jeg synes andre delen av Kielland Asmyhrs innlegg var veldig god, om ambisjonene for grensesamarbeid. Der er det en styrke at det er mest mulig enstemmighet og konsensus i hvordan vi nærmer oss dette. I de nordiske debattene er det ofte slik at nasjonale strider blir løftet inn i Nordisk Råds diskusjoner og gir temperatur der. Men jeg synes at der Nordisk Råd og nordisk samarbeid virkelig demonstrerer konkrete framskritt, er der man går sammen også på tvers av nasjonale skillelinjer.

Så vil jeg si at i representanten Hill-Marta Solbergs innlegg fikk vi illustrert utviklingen i det nordiske området. Hvis det er ett observasjonstrekk jeg har merket meg siden jeg ble utenriksminister, er det hvordan det arktiske nå føyer seg sammen med det nordiske og nordområdeperspektivet. Hill-Marta Solberg var igjennom mange dimensjoner av det – hvordan det nå rører seg, hvordan parlamentarikerne også driver fram en dagsorden angående det.

Det som er interessant å registrere, er at vi nå har en ny vitalitet i Arktisk Råd, vi har en fortsatt vitalitet og evne til nyskaping i Barentssamarbeidet, vi har en fornyelse av Østersjøsam arbeidet på gang som EU og andre land er engasjert i, og vi har den nordlige dimensjon, som arbeider med å finne sin form, og hvor Norge, Island og Russland deltar. Dette er etter mitt skjønn de mest suksessrike regionale samarbeidsordningene vi ser i Europa i dag.

For to dager siden hadde jeg samtaler med Algeries utenriksminister, som nå ser mot Middelhavsunionen, Middelhavssamarbeidet, som EU og landene sør for Middelhavet utvikler. Der er de ute etter å se hvilke erfaringer vi har av konkret art når det gjelder grensesamarbeid og det å kunne sette regionale spørsmål på dagsordenen. Det betyr at vi i disse forskjellige forumene, som hekter seg i hverandre, og hvor Norge er med i de aller fleste, virkelig har en mulighet til å drive en dagsorden framover.

Drivkreftene i disse organene er de samme som de som ligger bak Norges nordområdesatsing. Det er klimaendringene, det er energi og naturressurser, det er utviklingen i Russland, og det er de nye transportveiene. Det er så omfattende drivkrefter som her egentlig aktiverer seg nå, at ser vi dem sammen, ser vi at det tegner seg nye, veldig spennende perspektiver i vår del av Europa.

La meg også legge til at rundt Svartehavet og Det kaspiske hav – meget turbulente regioner, som vi har sett de senere månedene – er det interesse for den måten vi samarbeider på her. Jeg har i samtale med min tyrkiske kollega sørget for å overlevere erfaringer og materiell til Tyrkia. For Tyrkia og de initiativene Tyrkia nå tar, kan det være interessante leksjoner å hente, selv om regionen er veldig forskjellig fra vår.

Så er det slik, som jeg sa, at i lys av det tettere utenrikspolitiske og forsvarspolitiske samarbeidet i Norden har det vært rom for å ta nye initiativ. Det er ulike årsaker til at dette samarbeidet nå utvikler seg. Én årsak på forsvarssiden er rent fornuftsmessig og økonomisk – at små forsvarssystemer har interesse av å arbeide tettere sammen, med f.eks. innkjøp og øvelser, og å se ting mer i fellesskap. Den prosessen drives av forsvarssjefene og har politisk støtte fra regjeringene, selvfølgelig. Men det henger også sammen med at det europeiske sikkerhetspolitiske bildet gir grunnlag for at regjeringene ser mer felles på de utfordringene vi har.

Det at noen land er medlemmer av EU og noen medlemmer av NATO, var lenge en sperre mot den type diskusjoner. I dag vil jeg si at det nærmest er en inspirasjon, hvor vi fra norsk side har interesse av å arbeide tettere med våre EU-naboer i Norden, og hvor våre EU-naboer i Norden som ikke er NATO-medlemmer, har interesse av

å arbeide tettere med Norge, Island og Danmark, som er NATO-medlemmer.

Det vi ser, og som vi har snakket om i denne sal tidligere, er at de fem nordiske land er plattformen, men de regionale utviklingstrekkene gjør det mulig for to, tre eller fire land å samarbeide tettere innenfor rammen av de fem. Det har vi funnet en form på nå, og det er helt greit så lenge vi også er oppmerksomme på at det er de fem som er basen. Det var derfor vi fem bad tidligere utenriks- og forsvarsminister Thorvald Stoltenberg om å tenke fritt rundt perspektivet for nordisk utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid i en tiårshorison. Han fikk i oppdrag gjerne å se det en god del mer djervt og dristig enn ministre normalt vil gjøre. En rapport kommer like før jul, og Stoltenberg har hatt omfattende konsultasjoner med myndighetene i alle de nordiske land og også samtaler utover Norden rundt det arbeidet han gjør, som vi imøteser med interesse. Så får vi se hvordan vi følger det opp i det videre arbeidet.

Jeg vil også legge til et perspektiv her som representanten Arnesen trakk fram, nemlig urfolkdimensjonen. Jeg mener at vi har urfolkdimensjonen godt til stede både i Arktisk Råd og i Barentssamarbeidet. Det er det viktig at vi har, for her har vi både et ansvar etter våre internasjonale konvensjoner og forpliktelser og et ansvar for å vise i det internasjonale bildet hvordan urfolks rettigheter og interesser tas med når det er veldig kraftig utvikling på gang. Derfor er det noe vi må legge opp til, og det er positivt at parlamentarikerne gir oss bred støtte til det.

Så merket jeg meg at representanten Tørresdal, som ikke er her nå, var opptatt av at Norge hadde kommet for sent på banen i forhold til Island. Det vil jeg med respekt å melde få ha en innsigelse til. Vi hadde, som jeg sa i min redegjørelse i dag, lenge før denne krisen kontakt med Island om den sårbarheten Island har hatt i det finansielle systemet. Derfor var ordningen med å stille tilgjengelige kreditter for sentralbanken på Island på plass allerede før sommeren.

Jeg opplever at Island må ha ansvar for og rett til å finne ut av sine egne behov selv. Noen sier at islendingene er et så stolt folk at de ikke vil be om hjelp. Vi kan ha en stolthet noen hver av oss, både personer og stater, men det som ville være enda verre, var å fortelle Island hva de trenger. Det tror jeg ville være en veldig dårlig strategi for et stolt broderfolk. Derfor hadde vi tett, nærmest daglig, telefonkontakt med våre kolleger, og også direkte kontakt, hvor vi stilte Island i utsikt at vi var rede til å sitte ned og gå igjennom situasjonen når de følte de var klare for det. Da de var det, sendte statsministeren den delegasjonen som nå er i arbeid på Island, og som vil gi oss verdifull tilbakemelding. Så dette opplever jeg at vi har gjort i en tett samforståelse.

Jeg vil legge til at det ikke er en naturkatastrofe som har rammet Island, det er utslag av Islands store eksponering i bankvesenet og i det finansielle systemet. Klokskapen i det er under debatt på Island. Dette er en del av de gjennomgangene Island må gjøre før de vender seg mot det internasjonale samfunn og de diskusjoner vi nå er i gang med.

Vi lever i en region hvor Nordisk Råd, som for noen år siden ble sagt å være et råd som ikke hadde mye å oppta seg med, absolutt står i fokus for noen av de mest spennende regionale utviklingstrekkene. Arktisk Råd tror jeg også kommer til å få vesentlig økt betydning i årene som kommer, fordi hele arktisproblematikken blir så viktig – Barents- og Østersjø-området, den nordlige dimensjon. Den organisasjonen som har vart lengst og vært kontinuerlig i denne regionen, er Nordisk Råd.

Men, som vi har vært inne på i denne debatten: Ingen slike institusjoner klarer seg over tid med vitalitet og relevans, om ikke det er reformer. Så den diskusjonen, og viljen til å gå inn i den, bør Norge være aktivt med i både fra regjerings- og parlamentarikersiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [12:07:52]: Jeg vil takke utenriksministeren for at han også ser behovet for reform, og at Norge skal være aktive i forhold til å reformere systemet.

En erfaring man har gjort seg som deltaker i det nordiske samarbeidet, er at det er veldig Østersjø-orientert. Det er på mange måter naturlig, fordi de fleste nordiske land grenser til Østersjøen. Miljøutfordringene i Østersjøen er store, og man har også forholdet til de baltiske land og Russland.

Men Norge bør ha en stor interesse i å få trukket også den nordlige dimensjonen frem, og det sa utenriksministeren litt om. Jeg opplever imidlertid at interessen fra de andre nordiske land, spesielt Sverige, Danmark og Finland, ikke er så stor for det nordlige. Da har Norge en stor utfordring i å trekke fokuset vestover og nordover med tanke på de store ressursene som vi ser i nord innenfor energi, miljø og næringsutvikling, og at nordområdene vil påvirke den globale sikkerhetspolitikken i stor grad fremover. Hvordan vil utenriksministeren nå arbeide i forhold til sine nordiske kollegaer for å trekke frem dette viktige området?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:09:09]: Her kan jeg gjøre alle Kielland Asmyhrs ord til mine. Jeg er helt enig med ham i virkelighetsbeskrivelsen. Det er klart at tyngdepunktet for mange av landene trekker sørover og mot og rundt Østersjøen.

Én strategi er at Norge er med også der, slik at vi er aktivt til stede rundt bordene og følger med på utviklingen. Den andre strategien er å heve fram relevansen av det som skjer i nord. Der gjør parlamentarikerne en viktig jobb, og vi har nær dialog med parlamentarikerforsamlingen og i presidiet for å sette nordområdespørsmål og Barentsspørsmål på dagsordenen. For eksempel Sverige, som nå har hatt formannskapet i Barentssamarbeidet, gjør en god jobb der, fordi det er alvorlig også for dem.

Så har Norge forsøkt i samarbeid med Finland og Sverige å trekke opp spørsmålsstillingene som går på det nordlige Skandinavia. Det er grunnlaget for at den norske, svenske og finske utenriksminister med representanter fra forsvarsdepartementene har hatt en frekvens i møtene

sine siste halvannet år, for å vise at selv om noen er kyststater – nemlig vi – og andre innlandsstater – Sverige og Finland – har vi felles utfordringer.

Så svaret er: Sette det på dagsordenen, gjøre det relevant og vise fellesinteressene i samarbeid mellom regjeringer og parlamentarikere.

Inge Lønning (H) [12:10:27]: Jeg deler fullt ut utenriksministerens syn på samhandlingen mellom Norge og Island når det gjelder finanskrisen. Jeg har ikke noe behov for å be ham utdype det, det er jo primært finansministerens bord.

Men derimot skulle jeg gjerne høre utenriksministeren føre resonnementet ørlite grann videre når det gjelder de mer allmenne utenriks- og sikkerhetspolitiske dimensjonene ved dette. Gitt at Island – om man nå kan bruke et dristig bilde – er kommet i flyt og kan tenkes å være nødt til å reorientere seg relativt grunnleggende på mange områder, utover det som allerede har skjedd etter at amerikanerne trakk sitt nærvær tilbake og Norge påtok seg å dekke noe av tomrommet, og gitt at det skulle skje betydelige endringer i den politiske arkitektur i Norden i dragsuget av dette, har den norske regjering en tankemessig beredskap for hvorledes man forholder seg til det?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:11:29]: Det er vesentlige spørsmål som blir tatt opp her. Jeg sa i mitt innlegg at det også handler om politikk, nemlig å sørge for at Island er den ansvarlige aktøren i Nord-Atlanteren som Norge trenger som partner.

Det er viktig ikke å snakke Island inn i ytterligere flyt ved å si at de nå er i spill både militær-politisk og alliansetilhørighetsmessig. Min vurdering er at Island ikke er i flyt, og at statsminister, utenriksminister og sentrale politikere snakker veldig tydelig om NATO-tilhørigheten, om den vestlige tilhørigheten og om den nordiske tilhørigheten. Og så skal vi bygge opp om det.

En av grunnene er, som representanten Lønning pekte på, den måten Norge og Danmark og andre europeiske land nå bruker Keflavik på i samarbeid med Island. Det andre er at når vi diskuterer nordområdene og sikkerhetspolitikk, har Norge og Island en veldig felles profil i NATO. 29. januar neste år skal det være et seminar med NATOs generalsekretær, islandske politikere og norske, meg inklusiv, om nordområdene og sikkerhetspolitikk.

Så vi må ha en høy beredskap på dette, men sørge for at Island er der de sier de skal være, nemlig forankret som en vestlig/nordisk alliert av Norge og NATO.

Rolf Reikvam (SV) [12:12:41]: Jeg har lyst til å utfordre utenriksministeren til å reflektere litt videre der han stoppet opp på talerstolen.

Det nordiske samarbeidet bygger vel egentlig på tre tunge søyler. Den ene er det institusjonaliserte, formaliserte Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. Den andre er den folkelige delen av samarbeidet som Foreningen Norden står for. Og den tredje er det mer utenrikspolitiske og forsvarspolitiske samarbeidet, som er halvformalisert, kan vi kanskje si.

Nå skal tidligere utenriksminister Stoltenberg komme med en vurdering, men mitt spørsmål til utenriksministeren nå er om han kan reflektere litt rundt: Kan det være et svar og kan det være en vei å gå inn i fremtiden at denne delen av samarbeidet – dette halvformaliserte samarbeidet på utenriks og kanskje også på forsvar – blir en del av det institusjonaliserte, det formaliserte i regi av Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:13:38]: Jeg har iallfall ikke noe behov for å si at svaret på det kategorisk er nei. Jeg mener vi skal ha et åpent sinn for å se hvordan det fungerer. Men det er viktig å få med seg at en av grunnene til at vi nå slipper oss litt løs i denne refleksjonen, er at noen land er trygt forankret i NATO og noen trygt forankret i EU, og skuldrene er senket. Hadde vi stilt de spørsmålene i den studien Stoltenberg gjør, tror jeg vi hadde fått en veldig kjent debatt – en EU/NATO-debatt – i de ulike landene. Det ønsker vi ikke. Men jeg mener vi skal ha et åpent sinn for å se hvordan vi kan styrke nordiske mekanismer og ordninger politisk og funksjonelt på den forsvars- og sikkerhetspolitiske siden, slik at de trefter de behovene som vi har. Jeg opplever også at det er en åpenhet for det i de andre nordiske landene. Hvorvidt Nordisk Ministerråd er formen, skal ikke jeg ha sagt. Men vi har jo også en debatt om utenriks- og forsvarspolitikken i Nordisk Råd allerede, som indikerer at man har noe å bygge videre på. Som sagt skal vi ikke utelukke noen alternativer, selv om ikke jeg i dag ser helt hvordan de måtte avtegne seg.

Anne Margrethe Larsen (V) [12:14:43]: Nordisk Ministerråd samarbeider med EU om demokratistøtte til Hviterussland gjennom støtte til eksiluniversitetet European Humanities University, EHU, i Vilnius, og hittil har EHU vært støttet fra Nordisk Ministerråd, Europakommisjonen og bilateralt bl.a. fra Norge. Venstre mener at vi fremdeles må fokusere mye på Hviterussland, ikke minst sett i forhold til valget i september 2008, da det ikke tilfredsstilte kravene til frie, uavhengige og demokratiske valg. Ministerrådet bør nå seriøst vurdere opprettelsen av et eget kontor i Minsk etter modell av de kontorene vi har i de baltiske land.

Hvordan ser utenriksministeren på samarbeidet i Nordisk Råd og mulighetene overfor Hviterussland i den sammenheng?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:15:45]: Jeg må innrømme at jeg ikke har veldig oversikt over Nordisk Råds samarbeid mot Hviterussland, men at de nordiske landene har en mest mulig samordnet profil mot det som jo egentlig er et naboland, iallfall i vårt nærområde, mener jeg er riktig. Norge – som regjering iallfall, og med støtte av Stortinget – opprettholder et engasjement på menneskerettighetssiden, demokratisiden, i Hviterussland. Det er verdt å merke seg at Hviterussland nå er i betydelig bevegelse på mange områder, som vi skal følge meget nøye, og det er naturlig at vi gjør det i samarbeid med våre nordiske naboer. Det gjelder fra et nordisk perspektiv, men også

EU er jo i sin naboskapspolitikk, bl.a. ved et initiativ tatt av Polen og Sverige, opptatt av disse østlige naboene som ligger lenger øst for de nye medlemslandene. Så det er flere akser her hvor vi ønsker å arbeide aktivt for å være til stede i forhold til demokratibevegelsen i Hviterussland.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [12:16:48]: Russland er et viktig naboland. Det er viktig i Barentssamarbeidet, det er viktig i Arktisk Råd, og det er også viktig i forhold til det nordiske. Og også her er grensepassering og grensehindring viktig. Jeg tok opp i en interpellasjon for halvannet år siden problematikken rundt grensepassering, men fortsatt gjenstår det veldig mye. Når jeg tar opp dette og stiller spørsmål rundt det, er det fordi jeg ikke kan komme hjem en eneste gang uten at jeg treffer på personer som klager på behandlingen de får av konsulatet i Murmansk, og det er litt besynderlig.

Når skal vi få på plass en behandling av visumsøkere i konsulatet i Murmansk som ivaretar søkeren på en human måte?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:17:48]: Først: Jeg husker interpellasjonen fra representanten meget godt. Det var en god debatt, det satte veldig retning for arbeidet vårt, og jeg får nesten si det slik at vi har arbeidet hver dag og hver uke siden det, og som en del av nordområdesatsingen, for å lette grensepasseringen. Med respekt å melde mener jeg at vi har fått til mye, bl.a. kortet saksbehandlingstiden i Murmansk. Jeg sa i mitt innlegg tidligere i dag at 98 pst. av søknadene innvilges, vi har arbeidet med å lette grensepasseringen ved Storskog og har noen veldig visjonære programmer i retning av grenseboerbevis, tvillingbyene Nikel og Kirkenes osv. Men jeg må ta avstand fra den omtalen som ble gitt av generalkonsulatet i Murmansk. Jeg mener det der nedlegges et stort og viktig arbeid av dedikerte medarbeidere, norske og russiske – de gjør et viktig arbeid under ganske krevende omstendigheter. Vi er oppmerksom på at når visumsøknadene skal behandles raskt, for folk som trenger visum til forretningsreiser, er det stor utålmodighet og stort press, men vi legger vekt på at våre medarbeidere der skal opptre ryddig i henhold til lover og regler og på en human riktig måte. At behandlingen er inhuman, kan jeg altså ikke gå god for.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Sigrun Eng (A) [12:19:19]: Den årlege debatten om Nordisk Råd gir god anledning til å komme med nokre synspunkt, erfaringar ein har gjort seg, kva ein meiner det nordiske samarbeidet er, og kva ein eventuelt bør fokusere meir på. Mi fartstid i Nordisk Råd er berre tre år. Men det har gitt meg innsyn i korleis saker blir fremma, korleis vi i dei forskjellige utskotta behandlar dei, og ikkje minst i korleis vegen er frå sakene er ferdigbehandla frå oss folkevalde til regjeringane set vedtaka ut i livet – om dei gir det.

Nordisk Råd er ein fin arena for å fremme saker som vi er gode på, og setje fokus på område der vi kan bli enda betre, ein arena der vi kan trekkje vekslar på gode tiltak i

den delen av Europa der landa har mykje til felles.

Men Norden som ein global vinnarregion er ikkje sjølv-sagd. Vi må arbeide hardt for å behalde denne posisjonen. I fleire nordiske land er det sterke krefter som står for andre verdiar enn fellesskapsløysingar. Det er viktig at vi byggjer vidare på den nordiske modellen, som andre delar av verda faktisk har sett opp til og bruker som førebilete.

Nordiske verksemdar etterspør kunnskap, forskingsresultat og innovasjon for å kunne ruste seg til den globale konkurransesituasjonen. Sosialdemokratane i Nordisk Råd har levert inn eit forslag om at vi bør opprette ein «kompetansebank» som gir samla oversikt over moglegheiter for nordiske bedrifter. Målet med denne er at andre land kan få kjennskap til og ta i bruk dei gode tiltaka naboene har gjennomført. Slik sett kan vi komme vidare, fokusere på forbetringar og ikkje forske på oppgåver som alt er løyste. I fyrste rekkje bør ein ta sikte på å opprette oversikt over forskingsresultat og satsingar innfor miljø og energi, satsingsområde som alle dei nordiske landa er opptekne av.

Grensehindringar har dei fleste vore innom. Det står på dagsordenen, og det har det gjort i tiår. Under det finske formannskapsåret 2007 var arbeidet med nedbygging av grensehinder eitt av fleire prioriterte område. Ein felles arbeidsmarknad utan grenser har vi hatt lenge, men trygdeordningar og andre ordningar er til dels svært forskjellige. Næringslivet møter stadig nye hinder, som byr på utfordringar. For å auka konkurransevna i Norden må vi arbeide vidare for å skape eit «grenselaust» Norden, t.d. innfor tenestesektoren, der det er eit stort potensial for auka handel på tvers av landegrensene. Det har før vore vist til gruppa som Ole Norrback leier, så eg kan hoppe over det, men eg håper at det blir slik at dei tiltaka som den gruppa no peiker på, blir tekne opp av samarbeidsministeren. Eg vil iallfall tillate meg å oppmode samarbeidsministeren om å høyre om det ikkje går an for Noreg sin del å velje på øvste hylle, ta fem tiltak og slik klare å kvittere det ut. Så er det også slik, som alle andre har vore inne på, at det er svært viktig at nye lovar på ein måte ikkje byggjer opp for å ta noko i den eine enden, og så byggjer vi nytt i den andre.

Som medlem i kontrollutvalet har eg vore med på ein gjennomgang av dei prosjekta vi har i nordisk regi. Det var 1 800. Presidiet gav føringar om at ein måtte ha ein kritisk gjennomgang i 2005 for å få til reduksjonar. No er det i underkant av 1 800, så det går ikkje spesielt fort. Ein må altså stille seg spørsmålet om vi kan gjere oss nytte av alle desse, eller om vi må snevre dei inn, at Nordisk Råd skal prioritere enkelte område inn i ei ny tid. Mitt svar på det er ja. Vi må velje ut og bli tydelegare på dei oppgåvene vi vil setje i fokus, og bli betre.

Kultur og språk er også noko som vi må slå ring rundt. Det skaper ein identitet og ei tihørsle i Norden å kunne snakke sitt eige språk og bli forstått. Eg ser på det som sjølv grunnmuren i Nordisk Råd. Kulturen er limet i eit samfunn.

Noreg deltek i mange organisasjonar som er meir enn i slekt. Statsråden snakka om vitaliseringa i Østersjøsam- arbeidet, om Barentsrådet, Arktisk Råd og fleire. Alle er

viktige kvar for seg, men spørsmålet er om dei har overlappande oppgåver. For meg blir det viktig å stille meg spørsmålet: Kva slags oppgåver skal Nordisk Råd ha oppe i det heile?

I den sosialdemokratiske gruppa har vi drøfta dette ved fleire anledningar. Dette synest eg vi må ha ein gjennomgang av. Eg trur tida er meir enn moden for å ta stilling til kva Nordisk Råd skal ha som fokusområde i åra som kjem, både geografisk og når det gjeld oppgåver ein skal fokusere på innanfor dei økonomiske rammene vi rår over.

Ivar Kristiansen (H) [12:25:01]: Det har vært en interessant Nordisk Råd-debatt i dag, som kanskje også illustrerer at de nordiske land har vært inne i en høykonjunktur hvor utfordringene ikke har vært så veldig store, i alle fall hva angår sysselsetting. Vekst og utvikling har vært fellesnevneren for arbeidet i de nordiske land og selvstyrte områder. Derfor er kanskje utfordringen nå blitt en annen, hvor vi er nødt til å tenke gjennom hva slags dagsorden vi ønsker fremover, og hva slags ambisjoner vi ønsker å ha i dette arbeidet.

Jeg tror det er en felles oppfatning blant samtlige parti, i samtlige land, at vitalisering av arbeidet til enhver tid må stå i fokus. Og det synes jeg faktisk man har klart å oppnå. Dette er et parlamentarisk forum hvor fem statsministere møtes årlig, vi møter ministre, statsråder og får utvekslet erfaringer. Begrepet «nettverk», som vi snakker veldig fagert om i veldig mange andre sammenhenger – hva slags annen type nettverk kan vi ha hvis vi vil ha noe ut av dette felles arbeidet, som vi ønsker å delta i, annet enn å kunne dyrke dette videre?

Dette avhenger jo av hva slags ambisjoner det enkelte parti måtte ha på dette området. Jeg har stor respekt for Fremskrittspartiets talsmenn, både Fredriksen og Kielland Asmyhr, men jeg må si at når jeg hører tilnærmingen til denne debatten, skjønner jeg jo hva slags ambisjonsnivå partiet har lagt seg på i det nordiske samarbeidet. For det er i beste fall å slepe seg med ryggen først i enhver tilnærming til dette. At noen oppfatter Nordisk Råd som en kaffeklubb uten dagsorden, mer eller mindre en koseklubb uten ambisjoner, hvor man dyrker konsensus, kan jo ikke skyldes annet enn at man ikke har noe annet nettverk man ønsker å dyrke enn seg selv. Jeg vet jo at man selvfølgelig har hatt visse tilnærminger til Dansk Folkeparti, men fordi det har vært mest komfortabelt nasjonalt, har man valgt ikke å ha et samarbeid med dem, et samarbeid som kunne ha gitt dem plass i presidiet, og gitt Fremskrittspartiet en mulighet til å ha innflytelse. Og da, når man etterlyser konkrete forslag, når man etterlyser vitalisering, må det være lov å spørre: Hva har vært Fremskrittspartiets tilnærming, hva har vært Fremskrittspartiets høydepunkt når det gjelder forslag som kunne vitalisere Nordisk Råd?

Vi mangler ikke utfordringer. Jeg sitter sammen med representanten Kielland Asmyhr i Miljøutskottet, og – du verden – vi diskuterer klimautfordringer, vi deltar i et felles nordisk–baltisk samarbeid for å forestå og bidra politisk til å rydde opp i verdens mest forurensete sjøområde, Østersjøen. Vi diskuterer felles tilnærming til klimautfordringen, vi diskuterer energiproblematikken. I Norden har

vi virkelig en mulighet til å kunne knytte infrastruktur og gjøre jobben innenfor fornybarpolitikken bedre enn i dag. Så vi mangler ikke områder å ta fatt på. Og da kan man ikke bruke som unnskyldning at Nordisk Råd er et konsensusorgan der man ikke kan fatte vedtak. Dette er med respekt å melde – hadde ordet «tøv» vært parlamentarisk, ville jeg ha brukt det, men siden det ikke er anledning til det, finner jeg ikke noe annet dekkende ord som alternativ.

La meg også få lov å si at når det gjelder grensehinder, som har vært et begrep som vi har diskutert lenge, er det sannelig også opp til Norge å bidra til å gjøre noe med dette. I en situasjon hvor vi har en internasjonal finanskrise rundt oss, som også treffer denne regionen, må vi være villige til å se hva vi kan gjøre fra norsk side på dette området, hva som er de største hindrene. Og la meg si: Selv om det er pensjonister som har vært satt til å utføre denne jobben, så er det ingen dårlig jobb som er gjort av tidligere statsminister Paul Schlüter og Bjarne Mørk Eidem, som har flere høythengende titler i Norge. Så det kan neppe skyldes dem at vi ikke har kommet lenger. Men vi må være villige til i Norge å se på om vi kan tillemppe oss transparente løsninger på toll, på skatt, på avgifter, som gjør at det i større grad er enklere å tenke retning øst–vest enn bare nord–sør.

Tove-Lill Labahå Magga (A) [12:30:25]: Urfolksarbeidet er en viktig og sentral del av det kontinuerlige samarbeidet som finner sted mellom de nordiske lands parlamenter.

Et område som står sentralt i dette arbeidet, er fellesskapsbygging for det samiske folk. Samene er ett folk i fire land. Regjeringene i Finland, Sverige og Norge er enige om å videreføre arbeidet med utkastet til en nordisk samekonvensjon. Sameministrene og sametingspresidentene tar sikte på at landene til høsten 2008 har avklart de spørsmål som vil kunne sikre at dette arbeidet, som er i gang, blir videreført. Norge spiller en sentral rolle i disse forhandlingene og legger menneskerettighetene til grunn for sin innsats på dette feltet.

Samene i Norge står i en særstilling i Norden som følge av både den konstitusjonelle status som samene har gjennom Grunnloven i Norge, og gjennom Norges ratifisering av ILO-konvensjon nr. 169.

Sametingene i Finland, Norge og Sverige spiller en viktig rolle i arbeidet med nordisk samekonvensjon. Sametingene har organisert sitt arbeid gjennom Samisk parlamentarisk råd, og dette organet danner grunnlaget for at samene kan framstå med en samordnet politikk for å ivareta det samiske folks felles interesser i de nordiske landene.

Samisk parlamentarisk råd er et viktig organ for det nordiske samarbeidet og et organ som har betydning i internasjonale sammenhenger for et styrket samarbeid urfolk imellom, og mellom urfolk og andre aktører. Dette er ett av de mange, gode og målrettede tiltak som er av stor betydning for samarbeidet innenfor Norden.

Spørsmål knyttet til mobilitet innenfor det felles nordiske arbeidsmarkedet er også av stor betydning for det samiske folk. Det er også svært positivt at både Nordisk Råd

og Nordisk Ministerråd har satt søkelyset på behovet for et styrket samarbeid mellom de nordiske landene for å bekjempe trafficking og prostitusjon.

Under det finske formannskapet i 2007 og det svenske formannskapet i 2008 ble intensjonene i det femårige samarbeidsprogrammet for perioden 2006–2010, med fokus på kjønn, et likestilt samfunn. Dette er blitt fulgt opp. Likestilling er et felt som inngår også i urfolksarbeidet. Målsettingen i arbeidet med kjønnslikestilling innenfor urfolksarbeidet er å styrke og utvikle også samefolkets samfunnsliv. Nordiske institusjoner som arbeider på dette området, må kobles tettere opp mot de nasjonale satsingsområdene. Dette gjelder også innenfor temaet arbeid innenfor forskning og innovasjon. På denne måten kan man nå målene om endring på områder der det ennå er ganske store utfordringer. Det gjelder ikke minst Nordisk Råds rekommendasjon om sameksistens og kulturell kompleksitet i dette flerkulturelle samfunnet vårt.

Det nordiske samarbeidet utgjør en unik mulighet for å arbeide sammen om å handtere kulturell kompleksitet og å fremme sameksistens.

Karin S. Woldseth (FrP) [12:34:40]: Jeg må først få lov til å kommentere representanten Kristiansens innlegg. At representanten for det første åpenbart står og lyver fra Stortingets talerstol, synes jeg er en skam. Men ikke bare det, han kan jo ikke ha vært til stede i Nordisk Råd de siste tre årene. Fremskrittspartiet er nemlig det partiet som har hatt flest forslag fra denne delegasjonen. Etter hva jeg kan huske, har ikke Høyre hatt ett forslag. Når representanten Kristiansen sier at tilnærmingen vår er «med ryggen først», tror jeg nok kanskje han bør våkne. Og når det gjelder å komme med en så uhyrlig påstand som at vi har hatt tilnærminger til Dansk Folkeparti, så vet Kristiansen bedre. Å bruke slike dårlige argumenter burde representanten ha holdt seg for god til.

Da fikk jeg blåst ut litt. Så går jeg til innlegget mitt.

Nordisk samarbeid er viktig både fordi vi på den måten blir inkludert som land, selv om vi står utenfor, og fordi Norden har lange tradisjoner innen fellesskap og samarbeid. Det er viktig at vi alle har en oppfatning av at Norden er én region, men ikke på en slik måte at noen fremdeles tror at Norge er hovedstaden i Sverige.

Jeg har nå deltatt i det nordiske samarbeidet i over syv år. Det er ingen tvil om at det har vært en positiv utvikling av samarbeidet. Kanskje henger det sammen med at vi har noen store felles utfordringer både på konjunkturfronten, på forsvarsfronten og på klima- og miljøfronten, og kanskje ikke minst innenfor organisert kriminalitet.

Jeg leste gjennom innlegget jeg holdt i fjor om Nordisk Råd, og jeg kunne dessverre ha holdt det samme innlegget i år. Det er med en viss bekymring at jeg registrerer at ting tar tid.

Særlig vil jeg fokusere på menneskehandel og prostitusjon. I fjor på denne tiden gjorde vi i Nordisk Råd vedtak om å etablere «safehouses» i opprinnelseslandene til de kvinnene som gjennom menneskehandel var sendt til Norden, men som ønsket å vende tilbake til sine opprinnelsesland.

Det var enstemmig oppslutning blant parlamentarikerne om at dette skulle et felles Norden bidra med. Men dessverre ser det ut til å ta tid. Fremdeles har ingenting skjedd, selv om vi hadde og har ressurser til å sette dette prosjektet i gang.

Det tar for lang tid i det nordiske byråkratiet å iverksette vedtak gjort av parlamentarikerne. Vi må ta oss i vare for ikke å ende opp som et hyggelig råd, hvor parlamentarikere treffes uten at det skjer noe mer.

I innlegget mitt i fjor etterlyste jeg også en oversikt over de 150 prosjektene som Ministerrådet har bevilget penger til. Den har vi fremdeles ikke fått. Jeg har derfor fremmet tilsvarende forespørsel i min komité i Nordisk Råd, Medborgerutvalget, for å se om det er enklere å få denne oversikten for bare ett utvalg. Så fremdeles er det mye som kan bli mer strømlinjeformet, og ikke minst mer effektivt i Nordisk Råd, men det er likevel viktig å understreke at viktige saker som berører hele Norden, blir satt i fokus.

Saksordførere har tatt for seg de ulike temaene på en grei måte, som en samlet komite står bak.

Jeg har likevel lyst til å ta opp et annet tema som jeg tok opp i fjor både her i Stortinget og i Nordisk Råds sesjon. Fremskrittspartiet har fremdeles ikke fått sete i alle komiteer, til tross for at vi er fem representanter. Vi har fremdeles ikke fått plass i presidiet, til tross for at vi er den nest største gruppen i den norske delegasjonen. Vi er fremdeles bare en høringsinstans når det gjelder budsjettet, og dette finner vi svært lite tilfredsstillende.

Tidligere år har man beklaget at Fremskrittspartiet ikke var så aktivt som man ønsket. I denne siste perioden er det i den norske delegasjonen Fremskrittspartiet som har levert inn flest forslag. Likevel er det som om resten av Nordisk Råd ikke aksepterer at vi er en del av fellesskapet. Men når det er sagt, skal jeg selvsagt ikke gjøre urett. For det har vært tatt opp av delegasjonens leder, representanten Berit Brørby, i presidiet, uten at det har vært noen utstrakt vilje, åpenbart, til å endre vedtektene, slik at også Norges nest største parti er representert på en rettferdig måte.

Det kan synes utidig at jeg tar dette opp igjen, men skal man ha et godt samarbeid og bredt fellesskap, bør man kanskje også inkludere Fremskrittspartiet i dette.

Jeg tror på fellesskap og samarbeid i Norden, men jeg tror kanskje man bør se litt på hvordan det hele er organisert og hvor mye selve driften av det nordiske sekretariatet koster i forhold til hva vi får igjen. I Europarådet pågår diskusjonen om en slankere og mer effektiv administrasjon. Det tror jeg heller ikke hadde gjort noe om man diskuterte i Nordisk Råd.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Berit Brørby (A) [12:40:10]: Jeg er nødt til å gi en kommentar til Fremskrittspartiet, som hevder at de blir skviset i enhver sammenheng. Jeg synes ikke det. Jeg synes også at jeg opplever et fremskrittsparti som er mye mer interessert i det nordiske samarbeidet enn jeg har opplevd i mine 16 år som medlem av Nordisk Råd.

Jeg har lyst til å gjøre rede for hvilke regler som gjel-

der i det nordiske samarbeidet og i Nordisk Råd, rett og slett fordi det kanskje er noen som ikke vet om det her i salen.

For å bli definert som en partigruppe til Nordisk Råd går det fram av Nordisk Råds forretningsorden at en partigruppe i et nasjonalt parlament, stor eller liten, må finne en tilsvarende partner i et annet land. Det vil si at det må være medlemmer fra to land for å gi et tilstrekkelig grunnlag for å danne en partigruppe. Den muligheten har nå presidiet åpnet for – før var det tre land, nå er det to. Den muligheten har altså Fremskrittspartiet valgt å ikke bruke. Det er egentlig deres sak. De har kanskje ulike motiver for det, det vet ikke jeg. Men det gjør at Fremskrittspartiet dessverre ikke blir definert som en partigruppe i det nordiske samarbeidet. Det taper de penger på, og de taper innflytelse. Men det er altså deres eget valg.

Vi har i budsjettgruppen valgt å gi Fremskrittspartiet mulighet til å komme med innspill og syn på budsjettet, og det har de gjort. Det er altså ikke den norske delegasjonen som har ansvar for å peke ut de medlemmene som skal sitte i budsjettgruppen. Det er presidiets ansvar. Det er presidiets ansvar å legge fram forslag om endringer av forretningsordene, noe de da har gjort i forhold til at man nå bare behøver å ha medlemmer i to land for å kunne danne en partigruppe. Jeg sitter altså ikke alene i presidiet, og det satt langt inne hos noen av de andre landenes representanter å få til det vi faktisk har fått til.

Så til følgende misforståelse: Det er ikke krav om konsensus i Nordisk Råd. I Nordisk Råds plenum er det lov å være rykende uenige og faktisk også stemme over ulike forslag, flertallsforslag og mindretallsforslag som vi kaller det her i Norge. Det er kun regjeringene som må være enige, altså bruke konsensusprinsippet.

Så bare noen få ord om Det nordiske utviklingsfondet. Jeg synes det er hasardiøst å sende 1 milliard euro rett inn i Verdensbanken og legge ned en god nordisk institusjon – 1 milliard euro, 9 milliarder norske kroner! Det er mye penger. Og uansett må vi juridisk opprettholde Det nordiske utviklingsfondet, fordi de har 35 år til igjen av alle sine låne- og bistandsporteføljer.

Til slutt – jeg vet jeg er på overtid: Barentssamarbeidet, som har vært nevnt, blir det noe av. Det lages nå et innhold, sammen med russerne, til en ny Barents parlamentarikerkonferanse som skal holdes neste år.

Rolf Reikvam (SV) [12:43:57]: Denne debatten har vært preget av innlegg som i alle fall har prøvd å peke framover. En kan diskutere om det har vært noe debatt, i og med at det knapt har vært noen som har kommentert hverandres innlegg, men i alle fall føler jeg at noen innlegg har pekt et stykke framover.

Utenriksministeren var i sitt innlegg opptatt av reformer, og han understreket behovet for reformer. Han er også villig til å diskutere det utenrikspolitiske samarbeidet og det forsvarspolitiske samarbeidet. Et mulig alternativ er kanskje å etablere det etablerte nordiske samarbeidet. Samarbeidsministeren er villig til å evaluere ministerrådsamarbeidet, det at det er kuttet i antall ministerråd, og vil også se videre framover.

Jeg føler nok at ballen ligger hos Nordisk Råd nå. Jeg skulle nok ønske at vi i sterkere grad ville være villige til å ta opp den ballen og gå inn og se på behovet for reformer i Nordisk Råd. Nå går det ikke bare på saksfelt. Det er veldig enkelt å si at vi skal fokusere, hva nå det måtte bety, men vi skal i alle fall gjøre et eller annet med fotoapparat – vi skal tydeligvis bli bedre med det. Jeg tror ikke det bare er det som er problemet. Om vi klarte å etablere strukturene på en annen måte, hvordan hele det nordiske samarbeidet er organisert og forholdet mellom Ministerrådet og Nordisk Råd, slik at vi fikk det nærmere det parlamentariske system, der rådet er det parlamentariske organ som pålegger Ministerrådet å utføre oppgaver – at de på den måten prøver å rendyrke rollene i den retningen – tror jeg det ville styrke det nordiske samarbeidet. Jeg håper inderlig at vi i delegasjonen vil være i stand til å ta disse utfordringene framover, i og med at ministerrådssiden har jobbet med det.

Så til en del myter. Det blir ofte skapt myter. En myte er at det er så forferdelig mange prosjekter. Det er mange prosjekter, det er klart, men ordet «prosjekt» er jo bare noe man bruker om ulike aktiviteter. Hvis man ser på budsjettet, er det stort sett en konsentrasjon om noen få områder – det er utdanning, kultur, forskning og noen til, så konsentrasjonen er jo ikke så verst. Så kan man si at man ikke bør kalle alt prosjekter.

Så helt til slutt: Jeg bruker ikke å forsvare Fremskrittspartiet, men i dag føler jeg faktisk at de trenger et forsvar, for innlegget til representanten Kristiansen skjøt langt utover alle mål. Jeg synes at Fremskrittspartiet i denne debatten og i nordisk sammenheng har vist økt engasjement, og det fortjener de ros for, framfor den type kommentarer som representanten Kristiansen hadde i sitt innlegg. Jeg tror det helt sikkert er første gang jeg har forsvart Fremskrittspartiet fra denne talerstolen.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [12:47:13]: Jeg får takke for den støtten som Rolf Reikvam gav oss i sitt innlegg, for Ivar Kristiansen kan verken ha fulgt med på hva som skjer i Nordisk Råd eller i denne debatten. Han viste at han på en måte spiller seg helt ut av den virkelige verden.

Han stilte et spørsmål om hva Fremskrittspartiet har bidratt med. Det kan være grunn til å spørre hva Høyre og Ivar Kristiansen har bidratt med i den nordiske debatten, bortsett fra i diverse fora å komme med en del svulstige innlegg uten innhold. Det er slik at jeg har ikke sagt at Nordisk Råd er noen kaffeklubb. Men det er fare for at det fort kan bli det. Det bør vi ha et våkent blikk til, og vi bør diskutere hvordan dette samarbeidet skal fungere framover, og vi må være reformfokuserte. Er det slik at Ivar Kristiansen og Høyre ikke har noe syn på den framtidige organiseringen av det nordiske samarbeidet, og vil man ikke støtte eventuelle initiativ til å få en reform? Stiller ikke Høyre spørsmål om hvordan det nordiske samarbeidet fungerer?

Jeg tror at Ivar Kristiansen må ha hatt en dårlig dag. Når han kommer med påstander om at Fremskrittspartiet har hatt samrøre – jeg tror det var det ordet som ble brukt – med Dansk Folkeparti, burde egentlig presidenten ha på-

talt det, for presidenten er også med i Nordisk Råd. Fremskrittspartiet har aldri hatt noe samarbeid med Dansk Folkeparti, og kommer heller ikke til å ha det. Derimot kan jeg bekrefte at enkelte av Høyres samarbeidspartnere har gitt signaler om at kanskje Fremskrittspartiet kan være en mer aktuell fremtidig samarbeidspartner enn det Høyre er.

Jeg synes Berit Brørby skal ha skryt for at hun har vært positivt innstilt til å ta Fremskrittspartiet med i det nordiske samarbeidet. Det har vært lite engasjement fra andre i den norske delegasjonen. Men når Berit Brørby sier at man nå har endret regelverket, slik at Fremskrittspartiet kan finne seg en annen partner i et av de andre nordiske land for å bli en partigruppe, prater hun mot bedre vitende. Hun vet at Fremskrittspartiet er et ungt parti. Hun vet at alle de andre partiene, bortsett fra ett parti, allerede har samarbeid i eksisterende partigrupper. Det fordrer altså at enkelte andre partier i de etablerte partigruppene må bryte ut av de eksisterende partigruppene.

Denne saken viser også at vi har behov for en betydelig reform. Nordisk Råd følger ikke opp i forhold til hvordan den politiske hverdagen er i de nordiske land.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [12:50:50]: Aller først: Jeg håper representanten Brørby ikke tok mitt innlegg tidligere i dag personlig. Representanten Brørby er faktisk en av få som har vært positiv til en tilnærming, som gjør at Fremskrittspartiets gruppe skal bli noe mer demokratisk riktig fordelt. Det skal representanten ha skryt for.

Jeg må også si at når representanten sier hun føler at parlamentarikere ikke når fram i det nordiske samarbeidet, skal hun vite at det er enda verre for oss, for vi når ikke engang fram i eget land, ved å være representert. Det Fremskrittspartiet ønsker, er ikke noe annet enn å få likebehandling, å få et likeverd. Det ønsker alle i alle andre sammenhenger, men i denne sammenheng skal man ikke få det – det er ikke passende. Det opplever jeg som meget trist.

Jeg syntes det var flott at utenriksministeren støttet representanten Kielland Asmyhrs tanker om å få til en reform i Nordisk Råd, for det trengs, det er helt på sin plass. Man må ikke bli mer katolsk enn paven i konservativ drakt og si at ingenting kan bli bedre i framtiden. Det går ikke an.

Vanligvis har jeg veldig mye til overs for representanten Kristiansen. Vanligvis kommer vi meget godt overens. Men jeg må si at det han klarte å lire av seg fra talerstolen i dag, er trist. Det er faktisk slik at Fremskrittspartiet har fremmet flest forslag. Vi har tatt initiativ til å få på plass seminarer mot trafficking. Vi har av egen reisekasse besøkt Murmansk, besøkt St. Petersburg for å komme til bunns i hiv/aids- og tuberkulosesituasjonen. Og dette er noe vi gjør på vår fritid, ikke innenfor vår arbeidstid på Stortinget. Vi ofrer mye tid og krefter på det nordiske, og da er det utrolig kjedelig at noen har sovet så fantastisk godt i timen.

Inge Lønning (H) [12:54:03]: Det er litt uvanlig at den årlige debatt om det nordiske samarbeidet utløser heftige sinnsbevegelser.

Det er vel grunn til å minne om at spørsmålet om spillereglene i Nordisk Råd ikke avgjøres i stortingssalen og av det norske storting. Spillereglene er definert, og de gjelder på samme måte for alle partier, både de partiene som deltar i partigruppesamarbeid, og de partiene som av ulike grunner velger ikke å delta i partigruppesamarbeidet.

Jeg har god forståelse for at det kan argumenteres for en endring av spillereglene, men jeg har ikke noen forståelse for at det er et tema i den årlige debatt om nordisk samarbeid i det norske storting. Den debatten får man ta andre steder, nemlig der hvor spillereglene avgjøres.

Så to kommentarer til tidligere replikkveksling med de to statsrådene. En liten oppfølging i forhold til statsråd Grande Røys: Vi er helt enige om at det selvfølgelig vil være slik at i lovgivningsarbeidet i Stortinget vil det fra tid til annen hende at Stortinget bestemmer seg for å endre lovene på en måte som fjerner oss fra de andre nordiske land. – Ja, selvsagt. Mitt poeng var bare at da skal det skje med åpne øyne. Da skal man være klar over det, og man skal ha vurdert det hensynet opp mot alle de andre hensyn man også skal ta. Men betingelsen for at Stortinget kan gjøre det, er at Regjeringen har gjort jobben sin når det gjelder å tilrettelegge for den vurderingen av forholdet til lovgivningen i de andre nordiske land. Det er der jeg håper at statsråden vil følge opp og sørge for at det kommer på plass, slik at det er en utvetydig ordre til alle våre departementer om at så skal skje.

Så til den lille meningsutvekslingen jeg hadde med utenriksministeren – det er alltid farlig med billedbruk. Når jeg sa at Island er «i flyt», så mente jeg aldeles ikke at man på Island drøfter f.eks. sin NATO-tilhørighet. Men det som er et faktum, er at det jordskjelvet man nå er inne i, helt sikkert kommer til å tvinge islendingene til å orientere seg på ny, f.eks. når det gjelder sin utsatte valuta. Det vil meget lett kunne føre til at den nordiske arkitektur forandres i retning av at Norge blir det eneste av de nordiske land som er utenfor EU-samarbeidet. Det vil over natten gjøre EØS-avtalen til en bilateral avtale mellom Norge og EU, og det vil medføre betydelige problemer for Norge i fortsettelsen. Dette kommenterte utenriksministeren ikke med én stavelse. Jeg ville ha vært meget takknemlig om han hadde gjort et forsøk på å kommentere det – i hvert fall med én stavelse.

Presidenten: Representanten Brørby har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Berit Brørby (A) [12:57:34]: Jeg må bare gjenta meg selv. Jeg er nok ikke alene i denne salen kanskje om å snakke «mot bedre vitende» til tider. Men akkurat i denne saken når det gjelder hvordan man skal danne en parti-gruppe i Nordisk Råd-sammenheng, så vet jeg at jeg er på trygg grunn. Derfor må jeg gjenta det: Regelverket i Nordisk Råds forretningsorden er slik at det har bestemmelser om at det må være partimedlemmer fra to land for å utgjøre en partigruppe. Så kan man se til Mittengruppen, som vel består av 10–15 forskjellige partier, men det må altså være medlemmer fra to land. Det kan man mene er

feil, man kan mene at det er urettferdig, eller man kan sette andre merkelapper på det som kanskje ikke er særlig hyggelige. Men slik er altså regelverket i dag. Det er nå opp til Fremskrittspartiet om man vil benytte den anledningen som man har til å finne seg en partner, eller f.eks. bli medlem av en av de allerede eksisterende partigrupper – det er også en mulighet. Men det er altså opp til Fremskrittspartiet. Jeg syns det er rart at de ikke forsøker det, for de taper faktisk ganske mye penger på det også.

Ivar Kristiansen (H) [12:59:09]: Det er åpenbart i Norges interesse å delta i dette samarbeidet. Det er åpenbart opp til oss selv i veldig stor grad hva vi vil ha ut av dette samarbeidet, hvor vi sitter i et felles forum sammen med tre land som er EU-medlemmer. Og ikke minst dette med nettverk, som jeg nevnte i mitt første innlegg, er viktig og avgjørende, og det er noe som vi er nødt til å dyrke videre i denne sammenheng.

Det er også viktig i denne nettverksbyggingen å ha den direkte dialogen med våre naboland og med våre selvstyrte enheter, som vi møter på dette grunnlaget. Og jeg mener vi har god erfaring med på mange måter å være et eksempel for resten av verden. «Norden som vinnerregion» og ulike adjektiv som har vært benyttet i denne sammenheng, tror jeg er begrep som alle de politiske partiene kan stille seg bak.

Så vil jeg sitere fra fremskrittspartirepresentantenes taler i dag. Det er altså definert at man fra min side er løgnaktig og svulstig. Men Fremskrittspartiet bør ikke føle seg forurettet når man siterer det de har sagt fra denne talerstolen. Jeg har litt erfaring fra dette forumet, Stortinget, som bl.a. har bidratt til at jeg har hørt på fremskrittspartirepresentantenes årlige innlegg om og presentasjon av denne stortingsmeldingen en del ganger – og det har aldri vært til å misforstå. Jeg gjentar at jeg har den største respekt for representantene som i dag har hatt ordet, men de får stå ved det de har sagt.

Jeg siterte ganske kjapt begreper som «lite konkret», «snilt», «et samarbeid uten vyer», «hyggelig» – ja, det kan være hyggelig ment, men jeg er ikke sikker på om det var hyggelig ment i denne sammenheng – «konsensuspreget», «skyve under teppet», «kaffeklubb», «skjer lite», osv. Jeg synes at man heller enn å utøve en sportsgren som Fremskrittspartiet behersker ganske godt – å føle seg forurettet – får stå ved det man har sagt fra denne talerstolen.

Jeg har ingen kritikk å komme med når det gjelder de respektive representantenes innsats i forskjellige Nordisk Råd-sammenhenger der de måtte representere sitt eget parti. Men det bildet som skapes herfra, gir relativt klart uttrykk for hva slags engasjement man har, og hva slags tilnærming man har til dette samarbeidet.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Jan-Henrik Fredriksen har hatt ordet to ganger og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [13:02:30]: Det er jo slik i praksis at folk vanligvis ønsker å lytte til dem som måtte føle seg forulempet – og det er på sett og vis dét Fremskrittspartiet gjør. Vi føler at vi ikke blir behandlet ut fra det samme likeverd, ut fra demokratiske rettigheter, som de andre representantene, når det gjelder det nordiske samarbeidet.

Vi vet hvordan lovene var på midten av 1990-tallet. Vi vet når lovene ble endret. Vi vet hva som ligger inne med hensyn til en ny endring – og det tilsier at vi faktisk er tilbake omtrent der vi var på 1990-tallet. Det er ikke noen voldsom endring, det er mer en gjentakelse av seg selv.

Karin S. Woldseth (FrP) [13:03:48]: Jo, Fremskrittspartiet kan spillereglene – og vi vet at de ikke utformes i Stortinget. Men vi må få lov til å komme med våre hjertesukk likevel.

Som også representanten Brørby sier, vet vi hvordan man skal etablere en partigruppe. Men verken denne delegasjonen eller resten av Nordisk Råd skal på noen måte få trengt oss inn i favnen til Dansk Folkeparti – overhodet ikke.

Dessuten påpekte jeg også i mitt innlegg at presidiet, budsjettgruppene og valg av medlemmer til komité ikke har noe med partigruppene å gjøre – det er uavhengig av partigruppene. Det er det vår delegasjon til Nordisk Råd som bestemmer. Så jeg kan heller ikke der se at vi er blitt tatt hensyn til. Men jeg håper jo at det endrer seg etter hvert, når man faktisk skjønner at vi er hardt arbeidende og har et stort engasjement.

Så vil jeg kommentere til representanten Kristiansen. Han fokuserer på de ordene i våre innlegg som er negative. For så vidt er det helt riktig, og vi står ved dem – hvert eneste ord står vi ved. Men det Kristiansen glemmer, er å fokusere på det positive. Faktisk har vi alle balanse i innleggene våre: Samarbeid er viktig. Felles utfordringer, godt samarbeid og bredt fellesskap nevnte ikke Kristiansen noe om. Det ser ut som om representanten fra Høyre nå er på jakt etter prosetter, at han skal skåre billige poenger ved å framstille Fremskrittspartiet som et negativt og sutrete parti, noe vi overhodet ikke er – det skulle det engasjementet vi legger til grunn i Nordisk Råd, absolutt vise. Så jeg håper at representanten Kristiansen vil holde seg for god til å fortsette å sjikanere Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Hans Frode Kielland Asmyhr har hatt ordet to ganger og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [13:06:27]: Det kan godt hende at representanten Ivar Kristiansen synes det er hyggelig å komme til Nordisk Råd, møte sine konservative kollegaer over et glass finere konjakk og diskutere siste golfturn. Men det blir det ikke noe politikk av, og det er det Fremskrittspartiet har etterlyst i denne debatten.

Hvis man oppfatter det slik at det er Fremskrittspartiet som setter seg selv utenfor partigruppensamarbeidet, ja, så inviterer vi partigruppene til å invitere Fremskrittspartiet med i de eksisterende partigruppene – og så vil vi vurde-

re det. Så får vi se om Inge Lønning og Ivar Kristiansen kunne være interessert i å ha Fremskrittspartiet med i sin partigruppe. Initiativet er deres.

Så reagerer jeg på dette med penger, som Berit Brørby trekker opp. Fremskrittspartiet er ikke opptatt av penger, vi er opptatt av politikk.

Presidenten: Representanten Inge Lønning har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Inge Lønning (H) [13:07:51]: Jeg registrerer med mild undring at heftigheten i sinnsbevegelsene fortsetter å stige. Det er selvfølgelig tillatt med hjertesukk, men for min del mener jeg at de fortrinnsvis hører hjemme i lønnskammeret og ikke på Stortingets talerstol. Den kan man bruke til mer målrettede ting.

I den utstrekning man er frustrert, som en del representanter i det nordiske samarbeid åpenbart er, bør man ikke utelukke den arbeidshypotese at man har skylden for det selv. Initiativretten når det gjelder å delta i partigruppensamarbeidet i Nordisk Råd ligger ikke hos partigruppene, som skal be andre partier om å søke om opptak. Det er den mest skrudde idé jeg har hørt. Det er selvfølgelig opp til det enkelte parti selv å bestemme både sin egen politikk og hvorledes man ønsker å samarbeide med andre. Men det er jo en fordel for politiske partier at de legger trassalderen bak seg!

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 3 og 4.
(Votering, sjå side 284)

Sak nr. 5 [13:09:09]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Språk bygger broer. Språkstimulering og språkopplæring for barn, unge og voksne (Innst. S. nr. 10 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 23 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske frå kyrkje-, utdanings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve anledning til fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innafør den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [13:10:17] (ordfører for saken): Det norske språket er i stadig utvikling. Bruken av norsk språk og en felles språkforståelse er en kraftig identitetsbygger på tvers av sosiale, økonomiske, kulturelle og etniske skillelinjer. Det er derfor viktig at vi gjennom barnehage og skole utvikler ferdigheter og positive hold-

ninger til bruk av norsk språk. Språk er helt avgjørende for å kunne fungere godt i et samfunn.

Vi er en del av en globalisert verden, både økonomisk og kulturelt. Det øker også behovet for en helhetlig språkpolitikk som vektlegger både det norske språket og utviklingen av det samt språkmangfoldet gjennom allsidig fremmedspråklig kompetanse. Som nasjon er det helt avgjørende for oss at vi behersker fremmedspråk. Ikke minst gjelder det næringslivet vårt, som i stor grad er en del av den globaliserte verden der god språkforståelse ofte er helt avgjørende for om en lykkes, på samme måte som god fremmedspråklig kompetanse er nødvendig om vi ønsker økt internasjonalisering innenfor høyere utdanning og forskning.

Godt utviklet muntlig språk har en egenverdi. Tidlig og god språkstimulering er med på å gi barn et redskap til å uttrykke seg, til å forstå og til å delta i fellesskapet. Jeg vil understreke viktigheten av at alle barn har gode språkferdigheter når de begynner på skolen. Barnehagene har i den sammenheng en svært sentral rolle. Det er imidlertid slik at det også er barn som ikke går i barnehage. For disse barna er det avgjørende at kommunene har systemer som oppdager barn som har særskilte behov for språkstimulering, og legger til rette for gode og lett tilgjengelige tilbud til disse.

Det å kunne lese er grunnleggende for videre læring. Det er derfor bekymringsfullt når undersøkelser viser at barn ikke utvikler tilstrekkelig leseferdigheter til å kunne delta i videre utdanning og yrkesliv. Det er derfor helt avgjørende at vi styrker arbeidet for å bedre elevenes leseferdigheter. Jeg er svært glad for de styrkingstiltakene som er satt i gang for nettopp å bedre leseferdighetene hos barna. Ikke minst tror jeg det er vesentlig at vi har utvidet time-tallet i norskfaget på barnetrinnet, og jeg vil understreke viktigheten av at lese- og skriveopplæringen prioriteres gjennom timetallsutvidelsen.

I likhet med gode ferdigheter i lesing er også god skrivekyndighet viktig. Opplæring i lesing og skriving henger sammen. Komiteen har merket seg at etableringen av Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning i Stavanger har vært vellykket og vil at det skal opprettes et tilsvarende nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning. Et mindretall i komiteen har foreslått at det opprettes i Trondheim, noe også komiteens flertall tror er det riktige etableringsstedet. Men flertallet mener at vi må ta oss tid og vente til alle fagmiljøene som er forespurt, har fått anledning til å svare, slik at vi er sikre på at etableringen av et slikt nasjonalt senter har bred støtte i fagmiljøene.

Jeg vil peke på at den norske språksituasjonen med stor dialektvariasjon og to norske målformer er en viktig ressurs. Det er av stor betydning at en opprettholder både bokmål og nynorsk som to fullt utbygde, samfunnsbærende skriftspråk.

Det er viktig at elevene i den norske skolen får en tidlig start i begge målformene. Spesielt er det viktig å starte tidlig med nynorsk i de skolene som har bokmål som opplæringsmål. Elever som har nynorsk som opplæringsmål, leser begge målformene parallelt fra de begynner å

lese. Det er imidlertid bekymringsfullt at elever som har nynorsk som opplæringsmål, ikke får læremidlene sine til samme tid og til samme pris som elever som har bokmål. Det er derfor gledelig at kunnskapsministeren i går lovet å trappe opp satsingen på nynorskfaget med flere millioner kroner både i år og til neste år. Det er helt nødvendig om vi skal oppfylle målsettingen om to likeverdige skriftspråk i Norge.

Samisk språk er anerkjent som et offisielt språk på linje med norsk. Komiteen har vært opptatt av utfordringene som finnes, og har merket seg at det er stor mangel på samisktalende lærere til barnehage og skole, og at det er problemer med å få tilsatt folk i vitenskapelige stillinger. Videre har komiteen understreket at det er spesielt viktig å rette økt oppmerksomhet mot de minste samiske språkene, lulesamisk og sørsamisk. I en slik situasjon er det viktig at ordningen med nasjonale ansvarsområder for samiske lærerutdanninger videreføres, og at satsingen på høyere samisk utdanning og forskning blir opprettholdt. Stortingsmeldingen er svært innholdsrik og et godt bidrag til å utvikle det norske språket og det språklige mangfoldet gjennom allsidig fremmedspråklig kompetanse.

Til slutt vil jeg be Fremskrittspartiet og Høyre om å oversende forslag nr. 2, om to separate eksamensdager for norsk hovedmål og norsk sidemål. Regjeringspartiene er ikke nødvendigvis uenig, men trenger noe mer tid før en kan fatte et endelig vedtak om framtidig eksamensform.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [13:15:45]: Jeg vil starte med å takke saksordføreren for et godt arbeid.

Fremskrittspartiet er positive til at det er laget en egen stortingsmelding om språkopplæring og språkstimulering, men det er skuffende at meldingen på enkelte områder er meget detaljert, mens andre områder får langt mindre omtale. Det er faktisk enkelte «målgrupper» som opplever at de er helt utelatt.

Evnen til å kommunisere og beherske språket sier noe om det enkelte individs identitet. Det å kunne gjøre seg forstått er av vesentlig betydning for den enkeltes selvfølelse.

Vi er glad for at det er tverrpolitisk enighet om å understreke at norsk er det samfunnsbærende språket her i landet. Det er derfor særdeles bekymringsfullt at norsk skole preges av en stadig større grad av reduserte norskkunnskaper blant elever på grunnskolenivå. Manglende språkferdigheter fører til at flere elever får store problemer med å tilegne seg nødvendig kunnskap i mange fag. Derfor er det etter vår oppfatning ikke akseptabelt at 25 pst. av norske skoler mangler prosedyrer for hvordan de skal følge opp en elev ved mistanke om lærevansker.

Meldingen tar forbehold om at den ikke beveger seg inn på det spesialpedagogiske området. På den måten virker det som om alle andre alternative kommunikasjonsformer enn tegnspråk betraktes som spesialpedagogikk. Fremskrittspartiet er ikke enig i et slikt syn. I liten grad tar meldingen for seg tilpasset opplæring og hvilke utfordringer dette vil få i forhold til satsing på språkopplæring og språkstimulering. Vi mener det kunne vært gjort uten å gå på konkrete tiltak innen spesialpedagogikk. Det er tydelig

at regjeringspartiene venter på Midtlyng-utvalgets arbeid, og på den bakgrunn skyver problemene foran seg.

Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av at barn får adekvat språkstimulering. Vi har merket oss at regjeringspartiene gjerne framstiller barnehagen som den best egnede arena for språkstimuleringstiltak, men dette mener vi blir altfor ensidig. Vi har i Norge utviklet et skoletilbud for en gjennomsnittelev som ikke finnes. Den kollektive tankegangen som ligger bak hyllesten til barnehagene som språkstimuleringsarena, beveger seg i samme grøft. Små barn er også enkeltindivider med ulike forutsetninger. Vi må ikke glemme at det er stor individuell variasjon i hvordan barn og unge behersker samspillet med andre.

Økt tid i barnehage, SFO og skole gir tilsvarende reduksjon i barns og unges samvær med venner, foreldre og andre voksne. Familien er også meget viktig som sosialiseringsinstitusjon og dermed en viktig arena for språkstimulering. Mange barn har gode læremestere i foreldre, søsken, familie og venner. Det er derfor viktig med et samspill mellom hjem og institusjon for at de skal kunne utfylle hverandre.

Fremskrittspartiet har understreket viktigheten av at barn som har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon, får hjelp så tidlig som mulig. Disse barna har ingen tid å miste, og de kan ikke vente på at en byråkratisk kvern skal fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Derfor må personell på helsestasjoner og i barnehager ha kunnskap om det hjelpeapparatet som finnes, og sørge for at den informasjonen bringes videre til foreldrene. Vi vil også peke på at hvis slik hjelp hadde vært underlagt et statlig finansieringsansvar, ville det bidratt til å sikre et like godt tilbud over hele landet.

Internasjonale og nasjonale prøver har ført til at vi har fått et faktagrunnlag til å evaluere hvordan norsk skole står i forhold til andre land, og ikke minst til å kunne si noe om kvaliteten på læringen for den enkelte elev. For Fremskrittspartiet er det viktig å framholde at dårlige prøveresultater i realiteten avdekker et forbedringspotensial. Vi ønsker oss åpenhet om resultater og metoder, slik at lærestedene kan få et positivt bidrag til å finne fram til beste praksis. Det er viktig å understreke at ulike elever har ulike forutsetninger og ulikt ståsted, og derfor er det viktigst å fokusere på den enkelte elevs potensial og læringsutbytte og ikke på systemet som sådant.

Barn med innvandrerbakgrunn må få et godt tilbud om norskopplæring. Skolegang på norsk skole er grunnleggende for god integrering. Norge kan utvikle et betydelig samfunnsproblem hvis forskjellen mellom etnisk norske elever og elever med minoritetsbakgrunn fortsetter.

En av de viktigste årsakene til svake språkkunnskaper blant 4-åringer med minoritetsbakgrunn er at de ofte har mødre som ikke kan gjøre seg forstått på norsk. Gir man innvandrerkvinner sterke incentiver til å lære seg norsk, vil dette samtidig gjøre det lettere for deres barn å integrere seg i Norge. Fremskrittspartiet ønsker derfor å innføre et eget obligatorisk norskopplæringsprogram for barn og deres mødre i de tilfeller der man oppdager at et barn som er født og oppvokst i Norge, ikke kan norsk ved 4-årskontrollen, som alle barn må igjennom. På den måten får barn

som ikke behersker språket, lært seg dette før skolestart, og mødrene får den samme muligheten, slik at de kan få fulgt opp sine barn.

Vi ser også at en del grunnskoler med store innslag av minoritetsspråklige har satset bevisst på norskopplæring og leseforståelse. Sammen med individuell kartlegging og oppfølging har dette ført til at antallet elever under kritisk grense i norsk har gått kraftig ned.

Det er urovekkende når så mye som hver femte elev har problemer med å tilegne seg kunnskap gjennom lesing. Manglende leseforståelse begrenser mulighetene til å tilegne seg kunnskap i de fleste fag, og det svekker muligheten til både skolegang og arbeidsliv.

Like viktig som å kunne lese er å kunne uttrykke seg skriftlig. Skriveferdighet er en vesentlig forutsetning for å kunne lykkes i et tekstbasert, moderne samfunn. Fremskrittspartiet mener den tvungne sidemålsopplæringen bidrar til å redusere elevenes motivasjon i norskfaget og til å forstyrre elevenes språkoppfatning. Vi vil derfor fjerne obligatorisk skriftlig sidemålsundervisning, mens muntlig sidemål bør inngå i den ordinære norskundervisningen.

Vi vil understreke viktigheten av at tunghørte og CI-opererte elever må få en lovfestet rett til språkopplæring i en klassestørrelse som er faglig forsvarlig. Store klasser, som i tillegg er preget av bråk og uro, er til vesentlig hinder for deres språkutvikling.

Med dette vil jeg få lov til å ta opp de forslagene som Fremskrittspartiet fremmer sammen med andre partier, og dem vi fremmer alene.

Presidenten: Representanten Jon Jæger Gåsvatn har teke opp dei forslaga han refererte til.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [13:21:19] (komiteens leder): Også jeg vil først benytte anledningen til å takke saksordføreren, Gerd Janne Kristoffersen, for et godt utført arbeid i komiteen.

Stortingsmeldingen om språk er en viktig melding, ikke bare fordi den fokuserer på norsk språk, men også fordi det er viktig å fokusere på fremmedspråk. Språk er kommunikasjon, språk er i veldig stor grad identitet, og det er helt avgjørende for å kunne fungere i samfunnet.

Høyre er sammen med flere andre partier medforlagsstillere til et forslag om bl.a. alternativ og supplerende kommunikasjon, for å sørge for at de barna det gjelder, får de rettighetene de skal ha. Jeg vil bare nevne det innledningsvis, for jeg vet at det er andre representanter her i dag som kommer til å snakke en del om det, og jeg henviser derfor til det som da vil bli sagt.

Når det gjelder norsk språk, er det liten tvil om at norsk som grunnleggende ferdighet er utrolig viktig. Språk er i stor grad verktøyet for all annen læring, og har man store mangler når det gjelder språk, er også muligheten veldig stor for at man har store problemer med å lære andre fag. Derfor fremmer Høyre og Venstre et forslag om at det bebudede nasjonale senteret for skriveforskning og skriveopplæring må legges til Sør-Trøndelag – og det må legges dit nå. Vi mener at erfaringene fra Lesesenteret i Stavanger er så positive at vi ikke trenger å vente med å etab-

lere senteret. Og vi vet også, etter alle de henvendelsene vi har fått fra samtlige skriveforsknings- og skriveopplæringsmiljøer i landet, at det er der senteret bør ligge, ut fra de ønskene som de andre miljøene har.

Språk blir også viktigere etter hvert som de språklige landegrensene på sett og vis blir mer borte. For eksempel er Tyskland Norges viktigste handelspartner, og også handelspartnere utenfor Tyskland har ofte tysk som sitt første fremmedspråk. Det er viktig å utvikle språk tidlig, og språk er som kjent lett å lære for barn. Flere undersøkelser viser at det er en klar tendens over hele Europa at man skal lære flere språk enn ett, gjerne tre fremmedspråk. Mange steder gjør man nå dette med stor suksess, og det er i språkområder som er langt større enn det norske. Det betyr altså at det burde være gode forutsetninger også i Norge og for norske barn for å lære flere språk.

Høyre ønsker å innføre obligatorisk 2. fremmedspråk på ungdomstrinnet – et praktisk rettet fag som lå i Kunnskapsløftet, men som ble fjernet av den nåværende regjeringa. Et stadig mer flerkulturelt samfunn og økt samhandling med andre land stiller også økte krav til språkkompetanse. Det er derfor det er viktig med et obligatorisk 2. fremmedspråk på ungdomstrinnet. Det praktiske faget tror Høyre og flere andre partier vil være viktig for å bedre motivasjonen for språkfag, og det vil være viktig for å utvikle metodene i språkfag. Noe av det aller første som skjedde da det obligatoriske 2. fremmedspråk ble fjernet, var at de lærerne som hadde meldt seg til kompetanseheving – en helt nødvendig kompetanseheving for språklærere – meldte seg av fordi kommunene ikke lenger prioriterte å drive kompetanseheving i fag som ikke var obligatoriske. Det betyr jo at når det gjelder f.eks. engelsk, som har vært obligatorisk i mange år, har metodene og faget utviklet seg voldsomt. Det er et spennende og godt fag, mens når det gjelder f.eks. tysk, som ikke har vært obligatorisk, har utviklingen gått den motsatte veien. Det bidrar jo selvfølgelig ikke til at elevene synes det er mer spennende å lære språk.

Vi i Høyre mener også at det er viktig å starte enda tidligere med språkopplæring der det ligger til rette for det. Vi ønsker altså at i kommuner og skoler der man har kompetanse på fremmedspråk, kan opplæringa av fremmedspråk starte tidligere. Derfor fremmer vi sammen med Venstre et forslag om at man kan starte med fremmedspråkopplæring også på barne- og mellomtrinnet, og vi vet jo fra mange kommuner at man gjør det med stor suksess. Det er stor interesse for det, og det er god opplæring i fremmedspråk.

Det er positivt at vi i dag sørger for å innføre tilleggspoeng for programfag i andre fremmedspråk enn engelsk ved opptak til høyere utdanning. Vi vet at det er svak søkning, og jeg tror det har sterk sammenheng med at det legges for lite vekt på fremmedspråk i ungdomsskolen. Men søkningen kan bli bedre hvis man innfører tilleggspoeng, og det er et riktig grep fra Regjeringa.

Høyre fremmer sammen med Fremskrittspartiet et forslag om å fjerne den obligatoriske skriftlige sidemålsundervisningen, men vil selvfølgelig opprettholde dialektlære, kulturkunnskap og litteraturlære på sidemål som en del av den obligatoriske norskopplæringa. Det er jo interessant

at ikke bare språkprofessorer som Finn-Erik Vinje jobber for det forslaget som Høyre og Fremskrittspartiet fremmer i dag, men at også Elevorganisasjonen så sent som i går overleverte et opprop til statsråden der man ber om at den skriftlige sidemålsundervisningen blir valgfri. Dette er et godt standpunkt, som Høyre støtter Elevorganisasjonen i.

Jeg vil samtidig få ta opp de forslag som Høyre er medforlagsstiller til.

Presidenten: Representanten Ine Marie Eriksen Søreide har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Lena Jensen (SV) [13:26:49]: Ingenting er vel så spennende som å følge små barns språkutvikling – de første ordene, den begeistringen og lykkefølelsen de har ved å kunne gjøre seg forstått. Barn elsker å lære språk, og vi som politikere må sikre at vi gir dem den muligheten som de bør ha til å utvikle seg i sitt eget tempo. Ungene forventer også at det er forventninger til dem, og at de får nye mål å strekke seg etter. Det er viktig at vi begynner tidlig med språkstimulering, også i barnehagene, og Regjeringen har gjort mange gode tiltak for det. Det er også viktig at kommunen følger opp de barna som ikke går i barnehage, slik at de får god språkstimulering tidlig.

Språk bygger broer, språk skaper identitet, tilhørighet og forståelse, språk skaper samfunn, og språk skaper fred. Vi politikere må sørge for at alle sammen får være med. Sosialistisk Venstreparti er svært opptatt av at alle barn, unge og voksne skal føle mestring og oppleve læring. Ikke alle opplever at språkstimuleringen er optimal. På skolen strever mange med å lære seg grunnleggende ferdigheter som å lese og skrive, og får ikke den hjelpen de trenger når de trenger den. Ungene skal få den hjelpen når de behøver den. Sosialistisk Venstreparti er veldig fornøyd med språkmeldingen Språk bygger broer, St.meld. nr. 23 for 2007–2008, som går grundig til verks og foreslår mange gode og viktige tiltak for at barn, unge og voksne skal få et bedre språkstimulerings- og språkopplæringstilbud.

Det er viktig med tiltak, og denne regjeringen har satt i verk mange tiltak, bl.a. at man øker timetallet i norskfaget fra første til fjerde trinn fra høsten av, og at man samtidig ønsker å få inn flere lærere i dette faget. Det etableres et nasjonalt senter for skriveforskning. Det utvikles materiell for lese- og språkstimulering og læringsstrategier for både skolefritidsordning og leksehjelp, og for skolen. Flere har vært inne på det grepet som Regjeringen gjør i forhold til ekstrapoeng for dem som velger et annet programfag enn engelsk i videregående opplæring. Dette er viktig fordi vi får en mer og mer globalisert verden, og det er viktig for våre bedrifter. Samtidig er SV veldig fornøyd med at det i statsbudsjettet for 2009 iverksettes et program for skolebibliotekutvikling. Det skal styrke leseferdighetene, kompetanseutvikling og informasjonskompetanse. Programmet skal øke kvaliteten på skolebibliotektilbudet til elevene. Dette er viktig, for skolebibliotekene er et av de aller viktigste verktøyene vi har i skolen, som må bli tatt enda bedre i bruk.

Minoritetsspråklige barn er en utrolig ressurs for vårt samfunn – samfunnet blir flerspråklig og flerkulturelt.

Mange av disse sliter fordi de ikke får god nok morsmålsopplæring og norskopplæring. Det er veldig stor variasjon fra kommune til kommune, og vi har alle lest om opplevelser elever og lærere har hatt i Oslo kommune. Minoritetsspråklige elever har rett til morsmålsopplæring til de er i stand til å følge ordinær norskopplæring. Om nødvendig har elevene rett til morsmålsopplæring eller tospråklig fagopplæring i tillegg til særskilt norskopplæring. Det er nødvendig at kommunene går gjennom sine morsmålsopplærings- og norskopplæringsprogram, for det er viktig at elevene får relevante, gode tilbud.

Regjeringen, og SV, har vært veldig opptatt av at alle skal være med. Det er veldig mange elever som opplever at de ikke får hjelp når de trenger det. Noe av det første denne regjeringen gjorde, var å sette ned Midtlyng-utvalget, som skal gjennomgå alle tiltak for elever – barn, unge og voksne – som trenger ekstra ressurser, for å koordinere dette bedre, for å få et apparat som fungerer mye bedre, og som er på plass når barna og de voksne trenger det.

Jeg har hørt veldig mange historier, både før og i løpet av behandlingen av denne stortingsmeldingen. En viktig problemstilling som har vært reist, er at barn som er CI-operert, ikke har fått den hjelpen de trenger. Regjeringen arbeider nå med en nasjonal veileder. I dag gjør Stortinget et vedtak hvor vi sier at Regjeringen skal komme tilbake med forslag om tiltak, slik at elever som trenger ekstra hjelp, skal få dette.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:32:03]: I denne meldingen drøftes utfordringer, og det foreslås tiltak med sikte på å få en bedre språkstimulering og språkopplæring for barn, unge og voksne. Dette er en viktig melding, som heldigvis stort sett samler bred støtte.

Kristelig Folkeparti er enig i at et av hovedmålene for barnehage og skole må være å utvikle gode norskerferdigheter og positive holdninger til bruk av norsk språk. Når det gjelder gode norskerferdigheter, må jeg bare si at personlig jobber jeg daglig med at det heter «kino» og ikke «sjino» osv. Og det er helt sikkert at det er behov for å jobbe mer med det både i skole og barnehage, ut fra de personlige erfaringene jeg har. Jeg vil også si at vi støtter et obligatorisk annet fremmedspråk i ungdomsskolen. Resten av innlegget skal jeg bruke på én spesiell gruppe, nemlig CI-opererte barns rettigheter til en talespråklig utvikling.

Brennpunkt-redaksjonen i NRK belyste i vår den krevende kampen som fire år gamle CI-opererte Theo og hans foreldre har ført for å få et fullgodt skoletilbud med tilstrekkelig spesialpedagogisk hjelp. Det viste seg at hvilket tilbud man får, varierer helt etter hvilket fylke man bor i. Da vi her i Stortinget behandlet Ot.prp. nr. 40 for 2007–2008, dannet hans historie noe av bakteppet for at CI-opererte barns rettigheter faktisk ble satt på dagsordenen.

Regjeringspartiene var prisverdig med på å understreke viktigheten av at det utarbeides nasjonale retningslinjer og standarder for undervisningsopplegg for barn som er CI-opererte, og at retningslinjene og standardene må sikre CI-opererte barn som skal lære tale, et tilbud på samme nivå som døve barn som skal lære tegn.

Det vi imidlertid ikke fikk gjennomslag for, var å sikre barn som har behov for en talespråklig utvikling etter en CI-operasjon, like rettigheter i opplæringsloven som de som har behov for tegnspråk. Representanter for regjeringspartiene sa i debatter i media etterpå at dette ville bli ordnet når språkmeldingen ble lagt fram. Derfor er det skuffende, fra vår side, å observere at Regjeringen ikke har innfridd de forventningene den selv har skapt. Meldingen er relativt tynn når det gjelder dette temaet, og på toppen av det sier regjeringspartiene nok en gang nei til å lovfeste CI-opererte barns rettigheter på en tilstrekkelig måte.

Jeg er noe usikker på om regjeringspartiene fullt ut har forstått problemstillingen når de henviser disse elevene til spesialundervisning. Her snakker vi om en ganske annen situasjon enn det barn med lese- og skrivevansker har. For disse elevene handler det om grunnleggende kommunikasjon. Målet er at barna skal bli talespråklige, og utvikling av talespråk er også det foreldrene til CI-opererte barn ønsker.

CI-opererte barn vil ofte fungere som lett til moderat tunghørte, med de utfordringer et slikt kommunikasjons-handikap medfører i en opplæringssituasjon. Rikshospitalet, som foretar de fleste av disse operasjonene i Norge samt følger opp disse barna etter operasjonen, anbefaler at det fokuseres på den talespråklige utviklingen. Det vil være sentralt for å sikre god språklig kompetanse, og disse barna vil derfor ha behov for et pedagogisk tilbud hvor man utvikler hørsel og talespråk.

For både tegnspråkbrukere og CI-opererte barn handler dette om den grunnleggende kommunikasjonen – ikke om hvorvidt de har lærevansker, men om de skal kunne kommunisere med andre mennesker i det daglige. Derfor handler dette om at vi trenger å få en lovfesting også for disse barna, slik at de kan klare å kommunisere i hverdagen. Vi har altfor mange eksempler på at der det er funksjonshemming i familien, må barn og foreldre drive denne kampen selv. Theos historie er ett av mange eksempler på dette – for det er jo kamp om spesialundervisningsmidler, og det er mange barn som har utfordringer. Denne gruppen trenger å få en grunnleggende kommunikasjon, og den ønsker vi veldig gjerne å få på plass.

Da har jeg skjönt det slik at de forslag hvor Kristelig Folkeparti er medforlagsstiller, er tatt opp tidligere.

Inger S. Enger (Sp) [13:36:41]: «Språk bygger broer» er den gode og betegnende tittel på denne meldinga. Før jeg begynner å snakke om den, vil jeg gjerne takke saksordføreren for god behandling.

Språk er viktig. Det kommer også fram her. Det er helt avgjørende for vår kommunikasjonsevne, samhandling og forståelse av egen og andres livssituasjon. Norge er et lite språkområde, og språket vårt er under innflytelse – ja nesten press – av andre språk hele tida. Det kan vi sikkert alle nevne eksempler på. Her kommer ett: På arbeidsvegen min hit hver morgen går jeg forbi et kaféindu hvor det står: «Vi har take away på kaffe og sandwicher» – «sandwicher» med «er» til slutt. Dette er en utvikling vi merker, og som mange av oss er skeptiske til. Særlig engelsk har glidd inn i dagligtale. Vi kjenner til bransjetrykk fra ulike

fagområder som ikke blir oversatt: funding og hedgefond. Vi skjønner for så vidt hva det betyr, men etter hvert vet vi vel ikke hva det innebærer. Samtidig som jeg sier dette, vil jeg selvfølgelig understreke at fremmedspråk absolutt er nødvendig. Men poenget er: Vi må ha klare holdninger til bruk av språket.

Det er derfor bra at vi har fått denne meldinga som belyser ulike sider av språk, språkutvikling og språkstimulering. Ett av hovedmåla i norsk skole må være å utvikle ferdigheter og positive holdninger til bruk av norsk språk. Norsk er det nasjonale fellesspråket som alle må beherske for å kunne fungere i samfunnet, og det er sentralt som en identitets- og kulturbærende kraft i det norske samfunnet.

Etter behandlingen av St.meld. nr. 16 for 2006–2007, Tidlig innsats for livslang læring, er ingen av oss i tvil om at språkstimulering i småbarnsalderen er viktig. Barnehagen er derfor en godt egnet arena for språkstimulerings-tiltak i førskolealder. Barnehagens personale har et særlig ansvar for å støtte barn som kan ha ulike former for kommunikasjonsvanskeligheter, som er lite språklig aktive, eller som har sein språkutvikling. Det er derfor viktig å kunne gi enkeltbarn den hjelpa de har behov for, før skolestart.

Opplæring av barn er først og fremst et kommunalt ansvar, og det er en kjent sak at det fungerer ulikt i de forskjellige kommuner. Det er også en kjent sak at ikke alle barn går i barnehage. Det blir derfor viktig at det fins systemer som fanger opp ikke-barnehagebarn som trenger ekstra språkstimulering. Jeg tenker at helsestasjoner kan være et egna forum.

Minoritetsspråklige barn utgjør om lag 9 pst. av barnebefolkningen opp til femårsalder. Sjøl om barnehagedeltakelsen for minoritetsspråklige barn har økt, er den lavere enn den gjennomsnittlige. Det tas det nå hensyn til på ulike måter, bl.a. blei norskfaget for minoritetsspråklige lagt om i 2007 for å sikre en bedre overgang mellom grunnleggende norsk og ordinær norskopplæring.

Å kunne lese er grunnleggende for videre opplæring. Det er bekymringsfullt at mange barn ikke utvikler tilstrekkelige leseferdigheter. Nå er det satt inn tiltak både med tanke på flere undervisningstimer og leksehjelp, men det viktigste er kanskje at lærerens kompetanse heves på ulike måter både gjennom veiledningsmaterieil og gjennom etterutdanningstilbud.

Til tross for at det er enighet om at det er viktig å ha god skrivekyndighet, fins det ikke like godt kunnskapsgrunnlag på dette området som det gjør for leseferdigheter – dette til tross for at det er en tett sammenheng mellom lesing og skriving. Det er behov for å rette større oppmerksomhet mot elevenes skriveferdigheter. Derfor er departementets ønske om å opprette et nasjonalt senter for skriveopplæring svært viktig.

Det norske språket er rikt, med stor dialektvariasjon. To norske målformer er en viktig ressurs. Det er derfor av stor betydning at en opprettholder både bokmål og nynorsk som fullt utbygde, samfunnsbærende skriftspråk. Gjennom Kunnskapsløftet gjøres språkkompetanse til et av de viktigste måla med opplæringa.

I går kom Regjeringa med flere gode tiltak for å styr-

ke nynorsken, bl.a. mer penger til læremidler, og dessuten skal det følges opp slik at bøkene kommer likt ut ved skolestart – det skulle forresten bare mangle!

Til slutt: Samisk språk er viktig. Jeg ønsker å understreke det som saksordføreren var inne på tidligere i dag, og vil derfor nevne at samiskspråklig lærerutdanning er en viktig forutsetning for bevaring og utvikling av samisk språk og kultur i Norge.

Odd Einar Dørum (V) [13:42:02]: Jeg vil starte med å si at det som en tredjeperson kan tro ved å lese antall sider, er at det er dyp og fundamental uenighet. Men det er jo ikke det. Det er på de grunnleggende spørsmål enighet i komiteen. Det er enighet om betydningen av det norske skriftspråket og det norske lese- og talespråket – og så kommer det uenighet på viktige punkter. Jeg synes det er viktig å slå fast dette.

Jeg har den enkle oppfatning at skal man bygge et sterkt, norsk språk – både talespråk og skriftspråk – i en tid hvor språk utsettes for press, er det veldig viktig å holde fast ved denne type enighet i politikken. Jeg, og Venstre, er også av den oppfatning at mangfold i et språk – og det inkluderer respekt for den nynorske skrift- og dialektradisjon i Norge – ikke er med på å svekke et språk. Det er med på å styrke et språks evne til å klare seg i den type verden vi lever i. Jo bredere et språks fundament er – noe som noen av og til opplever som plagsomt – jo mer sikrer man faktisk et enda viktigere fundament for språket som helhet, altså det norske skrift- og talespråket.

I denne sammenhengen er det slik at jeg ble ganske ettertenksom under høringen i komiteen da jeg hørte kyndige folk i det miljøet vi har på NTNU, fortelle oss hvilken stor jobb vi har med norsk skriftspråk. Jeg har i grunnen lært det selv, for på besøksrunder på norske skoler – når jeg treffer lærere, elever, foreldre og rektorer og de forteller hva som skjer i skolen i norsk talespråk – kan jeg jo skjønne alt hva de sier. Men når jeg skal prøve å forstå dette – selv med 19 års allmennutdannelse, som jeg har – har jeg av og til problemer med skriv forfattet av ulike deler av det offentlige. Da lurer jeg på: Er det et eller annet med meg? Det kan hende. Eller er det slik som disse folkene som jobber med skrift, sier, at man lager så mange skriftformer at når det kommer ut i offentlig saksprosa, blir det en blanding av mange skriftlige tradisjoner – dels en juridisk tradisjon, dels en bedriftsøkonomisk tradisjon, dels en eller annen antatt offentlig forvaltningspraksistradisjon? Når det blandes uten at man er seg bevisst hva det er, tror jeg resultatet kan bli krevende for alle. Jeg bruker dette med vilje som et eksempel, for et levende demokrati forutsetter at skriftspråket, også når det arter seg som uttrykt i offentlig forvaltningsprosa, skal være inkluderende – like godt og inkluderende som det er når vi taler og møter hverandre. Derfor foreslår Venstre sammen med Høyre et senter for skriveopplæring og skriveforskning i Trondheim, og i komiteen har jeg oppfattet at det er mye sympati rundt den tanken og den praktiske løsningen.

Så: Det er uenighet i komiteen langs noen akser, og nå skal jeg komme til det. For det første er det en uenighet mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkepar-

ti på den ene siden og Høyre og Fremskrittspartiet på den andre siden når det gjelder forholdet til nynorsk og skriftlig opplæring. Det er lange linjer. La meg si det slik at jeg er valgt urbant, jeg er valgt fra denne byen, men det er en del av min alminnelige kulturbakgrunn at jeg har det standpunktet jeg har. Men jeg forstår at mange kan reagere på skriftlig nynorsk i skolen, for vi kan vel alle innrømme at kanskje har man ikke lagt det største trykket på å få en god nok pedagogisk utvikling her. Kanskje kan vi gjøre veldig mye mer med det. Jeg føler at det er en teknisk som det er bred vilje til å være åpen for.

Så har vi en annen skillelinje som er der, og som jeg har lyst til å betone. Det gjør et visst inntrykk på meg når vi under høringen spør Utdanningsforbundet om de har sjekket erfaringene til sine medlemmer i Oslo-skolen – det er et skolesystem som har 37–38 pst. språklige minoriteter – altså: Hva er det en skal ha? Skal en ha morsmålsopplæring for alle disse menneskene for at de skal lære norsk, eller skal en gå direkte inn på norsk? Min erfaring er at hvis en ikke går rett inn på norsk, blir en ikke bedre i norsk. Det betyr ikke at ikke morsmålet er viktig i mange sammenhenger, men jeg er etter hvert kommet fram til den holdningen at det blir ofte en omvei, mens det å gå godt inn på norsken, er det som får det til å fungere. Det er min praktiske erfaring fra denne brede skolen som vi har i Oslo. Jeg vil rett og slett oppfordre statsråden til å se på det – ikke ut fra teori, men ut fra hva livets harde skole forteller om de praktiske erfaringene.

Så har vi en uenighet i komiteen som går på alternativ og supplerende kommunikasjon. Der er det fremmet et forslag som Venstre er med på. Verdimeldingen vår er i grunnen at vi skjønner at alle vil at disse ungene skal ha det bra, men det hjelper ikke å ha en formell rettighet hvis en ikke får den i praksis. Når mye blir så lovstyrt som det blir i vår skole, må vi sørge for at det lovmessige, enten en har CI-implantat eller andre utfordringer, gjør at en har rettighetene i praksis. Derfor det forslaget som er fremmet.

Så står Venstre sammen med Høyre om to forslag som går på obligatorisk 2. fremmedspråk. Det å satse på dette, er å bygge kompetanse i forhold til dem som jobber med dette, det er å være på høyde med alt som foregår rundt oss, og ikke minst er det å gi verdighet, kreditt og styrke til de som har minoritetsspråk, og som på denne måten kan oppleve at deres minoritetsspråk blir det 2. fremmedspråket.

Venstre står bak de forslagene vi er medforlagsstillere til.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:47:30]: Fyrst vil eg òg takke komiteen og saksordføraren for eit svært godt arbeid, og for at det er brei einigheit om hovudlinjene i behandlinga av språkmeldinga. Eg trur òg at hovudgrunnen til det er at det vel er umogleg å kome forbi eller vere ueinig i at språk – munnleg, skriftleg og det å lese – er kjernen i og grunnlaget for all anna kunnskap, for det mest fundamentale vi skal lære for å fungere godt i livet, rett og slett.

Når det gjeld talespråk frå ungar er heilt små, veit vi

kor ekstremt viktig det er å ha ei god talespråkleg utvikling dei første åra. Det å ha med seg eit ordforråd har betydning for seinare språkutvikling på skulen og i andre samanhengar, og det betyr mykje for den sosiale utviklinga. Derfor legg vi så stor vekt på tidleg språkstimulering. Vi peiker sjølvst på barnehagen som nøkkelarenaen for det, men òg utover det. Det å kunne lese godt er heilt nødvendig for å kunne klare seg i andre skulefag, og for å få moglegheitene seinare. Viss ein ikkje kan lese godt, vil ein sannsynlegvis slite i dei fleste andre skulefaga. Då vil det å lese ei komplisert matematikkoppgåve verte ei hindring før ein skal i gang med matematikken i oppgåva. Då vil ein ha store problem seinare i arbeidslivet. Derfor har vi òg sett i gang ei rekkje tiltak for å styrkje leseopplæringa. Mange av dei er presenterte i denne meldinga, andre i andre samanhengar: fleire lærarar og andre pedagogar, kartleggingsverktøy, gjennomgang av læreplanane og andre tiltak.

Det er heilt riktig, som fleire representantar har teke opp, at vi må ha auka merksemd på det skriftlege norsk-språket i åra som kjem, i tillegg til talespråk og lesing. Eg vil leggje særleg vekt på det, for eg trur at det at vi har hatt internasjonale undersøkingar og nasjonale prøver som kartlegg leseferdigheiter, men ikkje på same måte skriveferdigheiter, kanskje har drege merksemda mot lesing. Det er veldig bra, men det må i tillegg vere eit auka fokus på skrivdelen av det norske språket i åra som kjem. Derfor arbeider vi no, som det har kome fram i andre samanhengar, for òg å utvikle nasjonale prøver i skriving, noko eg meiner vil vere klokt. I tillegg skal vi få oppretta eit nasjonalt skrivesenter. Vi er no heilt i slutfasen av ein prosess der vi må gjere alt korrekt og riktig, men så raskt vi kan, for å få oppretta det. Eg tek sikte på at det kan vi gjere neste år. Vi treng å få det arbeidet i gang raskt.

Når det gjeld elevar som har behov for utvikling i talespråk, alternativ og supplerande kommunikasjon, eller ein kombinasjon av det, er det gjeldande reglar i opplæringslova kapittel 5 om spesialundervisning som skal sikre desse. Midtlyng-utvalet skal m.a. vurdere i kva grad vi har eit system som sikrar tidleg intervensjon for barn med særlege behov, og vurdere tiltak som skal sikre tidleg innsats og livslang læring. Men vi må altså vere merksame på at dei som lærer teiknspråk, lærer eit eige språk på lik linje med det norske språket, mens f.eks. CI-opererte barn som skal sikrast ei talespråkleg utvikling, har krav på spesialundervisning – og sjølvst ein lang veg å gå for å kome vidare. Eg er godt kjend med dei ekstra problemstillingane. Det er to litt ulike problemstillingar, som må løysast på litt ulike måtar, men alle må få sine rettar oppfylt.

Så har vi to skriftspråk i Noreg – to skriftspråk og dialekttradisjonar, som representanten Dørum gav uttrykk for. Sjølv bidreg eg nok svært lite til å halde oppe nokon som helst dialekttradisjon. Men når det gjeld skriftspråkdelen, er eg einig med dei som seier at det er bra at vi har eit breitt fleirtal som vil byggje vidare på dei to skriftspråka.

Fleirspråklegheita i Noreg er òg ei viktig moglegheit som vi kan bruke og byggje vidare på, og som vi må utvikle som ein ressurs for det norske samfunnet. Vi set no

ned eit utval som skal gå gjennom ein del av dei problemstillingane som f.eks. representanten Dørum var innom frå talarstolen, og komme med ein NOU.

Til slutt: Det er ekstremt viktig å satse på fleire framandspråk i åra som kjem. Vi har utfordringar både i engelsk og i andre framandspråk, ikkje minst tysk. Derfor er eg svært positiv til og vil utvide moglegheitene for å starte tidleg med eit 2. framandspråk. Der er òg veldig viktig at langt fleire elevar vel eit 2. framandspråk på ungdomstrinnet. Det som har vore ein flaskehals dei siste åra, er manglande fordjuping i vidaregåande. Det er svært alvorleg. Derfor er nye tiltak på det området som kan sikre ei positiv utvikling når det gjeld 2. framandspråk, viktig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [13:52:46]: Vi har mye bråk og uro i norske klasserom, og kommunene varsler nå at svak kommuneøkonomi og manglende lærerkrefter fører til større klasser. For at tunghørte og CI-opererte som velger talespråk, skal kunne lykkes med en tilrettelagt, aktiv språkopplæring, er det fra ulike fagpersoner vist til at klassestørrelsen ikke må overstige 15 elever.

Mitt spørsmål blir: Hva vil statsråden konkret gjøre for snarest å sikre denne gruppen elever over hele landet et faglig forsvarlig språkopplæringsmiljø og brukbare verktøy, slik at de kan lære så vel norsk som fremmedspråk? Vi fikk høre at statsråden henviste til at dette var spesialpedagogikk, og vi vet at den kvernen maler veldig langsomt.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:53:29]: Eg er veldig godt kjend med denne problemstillinga. Eg veit at vi har veldig store utfordringar, og ikkje minst at dei som er CI-opererte, har ein lang veg å gå og store utfordringar med å lære seg godt talespråk.

Men likevel er det slik at dei som skal lære seg teiknspråk, skal lære eit eige språk, på linje med t.d. norsk, mens dei som er CI-opererte, dei som skal utvikle talespråk, skal utvikle det med ekstra støtte og særleg hjelp, og då er det det å få spesialpedagogisk støtte og hjelp som er nødvendig.

Det som er viktig, er å sikre at ein faktisk får oppfylt den retten ein har. Det kan vere utfordrande i det norske samfunnet på mange felt, og vi jobbar for å sikre at ein faktisk får oppfylt dei rettane, t.d. ved å sjekke og føre tilsyn med spesialundervisning.

Eg kan òg nemne at Utdaningsdirektoratet innan 1. april 2009 skal opprette ein nasjonal rettleiar for nettopp den gruppa.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [13:54:44]: Vi kan se ringvirkningene av manglende fremmedspråkopplæring på mange felt. For noen få år siden var tysk et veldig stort språkområde og et stort fag ved Universitetet i Oslo. I dag regnes det som et av de små fagene. Det er en veldig urovekkende utvikling, og det er ingen tvil om at den henger nært sammen med for lite og for dårlig språkundervisning på ungdomstrinnet, og for så vidt også på barne- og mel-

lomtrinnet, der det er mulig, og ikke minst med at man ikke har hatt nok fokus på språkopplæring i videregående opplæring.

En av de viktige hensiktene med å innføre et obligatorisk praktisk rettet 2. fremmedspråk på ungdomstrinnet i Kunnskapsløftet, var nettopp å gi lærerne tilstrekkelig kompetanseheving, og spesielt i de fremmedspråkene som til da ikke hadde vært obligatoriske, som f.eks. tysk. Så så vi, som jeg nevnte i mitt innlegg, at lærerne meldte seg av kompetansehevingen da språket ikke lenger skulle være obligatorisk.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan skal man sikre at språklærerne får nok kompetanseheving til å utvikle faget, til å drive spennende metodikk og undervisning som tiltrekker flere elever?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:55:52]: For det første er eg einig med representanten Eriksen Søreide i målsetjinga, eg er òg einig i at det i ein god del år ikkje har vore satsa nok på framandspråk i Noreg. Men eg er ueinig når ho så til dei grader vektlegg eitt tiltak, nemleg obligatorisk 2. framandspråk på ungdomstrinnet, særleg sidan det store fleirtalet av elevane, ein klar auke, no vel eit 2. framandspråk på ungdomstrinnet. Vi har faktisk lykkast med ei utvikling der. Men den store flaskehalsen er vidaregåande, der berre nokre få hundre tek sentrale språk som tysk, fransk og spansk. Særleg gjeld det tysk, som eg er heilt einig i er eit veldig viktig språk, men som berre nokre få hundre vel å fordjupe seg i. Vi har store utfordringar på universitetsnivå òg. Då trur eg det er viktigare å satse på eit breitt spekter av tiltak på ungdomstrinnet, slik at fleire vel det og får ein tidlegare start – men ikkje minst i vidaregåande og høgare utdanning.

Så har vi behov for kompetanseheving i framandspråka, òg i engelsk, vil eg leggje til, og på andre område. Der set vi av store midlar neste år. Men vi har behov i mange av faga i skolen.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:57:05]: Jeg hørte også statsråden snakke om de som er CI-opererte, i sitt innlegg. Det er et faktum at man henviser barn som trenger utvikling i talespråk, til spesialundervisning i stedet for å gi dem like rettigheter som elever som trenger tegnspråk. Det er det som er temaet for min replikk.

Er statsråden enig i at for både tegnspråkbrukere og CI-opererte barn handler dette om grunnleggende kommunikasjon, ikke om hvorvidt de har lærevesker, men om de skal gis faktiske muligheter til å kommunisere med andre mennesker i det daglige?

Hvis svaret på dette spørsmålet er ja, hvorfor er det da problematisk for Regjeringen å endre opplæringsloven slik at elever som trenger utvikling i talespråk, tegnspråk, alternativ kommunikasjon eller supplerende kommunikasjon, eller en kombinasjon av disse, sikres like rettigheter i lovverket?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:58:11]: Eg meiner det dreiar seg om eit spørsmål om å gje like moglegheiter, men ein får ikkje automatisk like moglegheiter av lik lov.

Nokre lærer eit eige språk, teiknspråk, andre går ein lang veg, ein lengre veg enn mange andre barn, for å kome fram til og lære eit talespråk. Når ein får ei individuell vurdering av den hjelpa ein skal ha, og får spesialpedagogisk hjelp, betyr ikkje det anna enn at ein har særlege utfordringar og treng ekstra hjelp og støtte for å kome dit, og at ein skal få det etter ei individuell vurdering.

Eg meiner at det her er snakk om ulike grupper. Det er òg store individuelle forskjellar frå barn til barn, og det viktige er at alle skal få eit så godt tilbod som mogleg ut frå sine premisser. Det er derfor ikkje lova som er hovudproblemet her, men at ein kan få oppfylt dette i praksis for kvart enkelt barn.

Odd Einar Dørum (V) [13:59:18]: Statsråden sier at det er veldig mange som benytter seg av den valgfrie ordningen med et 2. fremmedspråk i ungdomsskolen. Det er bra. Så har altså regjeringspartiene sagt at vi bør tenke på dem som ikke velger det, for at de kan få forsterket norsk. Personlig mener jeg, og det mener også Venstre, at forsterket norsk handler om norskfaget generelt.

Men mitt spørsmål skal være en oppfølging av dette med et obligatorisk 2. fremmedspråk. Ser ikke statsråden at ved å gjøre dette obligatorisk vil man rett og slett heve ambisjonen for faget og for de språkene som går inn i det, styrke status og respekt for de lærerne som jobber med dette, slik at vi er sikre på at deres kompetanse blir best mulig? Ser ikke statsråden at man – ikke gjennom den valgfrie veien som han har vært tilhenger av, men ved å gjøre det obligatorisk – kan være med på å gjøre sluttsteinen så sterk at lærerne føler seg sterkt motivert, og at vi får bygd kompetanse? Ser han ikke at det faktisk kan være et godt virkemiddel for å bygge status og respekt for fremmedspråkene i skolen?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:00:26]: Eg er blant dei som ofte har lett for å sjå argument både for og imot eit spørsmål, og dette er eit spørsmål der eg kan sjå argument begge vegar. Det som likevel har vore avgjerande for mitt syn, er for det første at eg er ganske overtydd om at andre tiltak er langt viktigare, og at det ikkje er ungdomstrinnet som i dag er ei hindring eller ein flaskehals – snarare tvert imot er det på ungdomstrinnet vi kanskje har den mest positive utviklinga når det gjeld eit 2. framandspråk. Eg er derimot svært bekymra for vidaregåande når det gjeld fordjuping, og for høgare utdanning. Det andre er at det er ingen tvil om at det er ein stor fordel at mange norske elevar lærer seg eit 2. framandspråk på ungdomstrinnet. Eg er derimot ikkje sikker på at det er det beste for alle elevar i ungdomsskolen at dei – når dei i tillegg slit i mange skulefag, tenkjer seg andre retningar innan utdanninga og kunne ha behov for ekstra vekt for å få med seg ein del grunnleggjande ting – skal begynne på eit 2. framandspråk. Det er grunnen til at eg har falle ned på det standpunktet som eg har.

Kjell Ivar Larsen (FrP) [14:01:42]: Norskfaget står overfor en del utfordringer, bl.a. redusert motivasjon og interesse fra elevenes side. Kunnskap i norsk er redusert.

Dette bekymrer oss i Fremskrittspartiet, siden gode ferdigheter i norsk legger grunnlaget for økt forståelse i mange andre fag.

Mitt spørsmål til statsråden er: Mener statsråden som Fremskrittspartiet at det å avskaffe obligatorisk skriftlig sidemålsopplæring og tilby dette som valgfag vil kunne øke motivasjonen og interessen for norskfaget, forbedre elevenes ferdigheter i norsk og dermed også lette læring i andre fag?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:02:36]: Nei, det er eg ikkje einig i. Eg trur at Noreg er tent med at vi har elevar som har eit godt kunnskapsgrunnlag, og som vert prøvde i det i begge skriftspråka. Ein betydeleg del av befolkninga skriv minoritetsskriftspråket, og begge to er viktige. Mi eiga personlege erfaring er at eg har hatt nynorsk som hovudmål og bokmål som sidemål, og at den opplæringa eg har hatt i bokmål, og det at det har vore ein del av skulekvardagen, er nyttige ting som eg tek med meg. Eg jobbar med språk i det daglege, og eg jobbar mykje med bokmålstekstar og folk som skriv bokmål. Det trur eg har vore nyttig kunnskap å ha med seg frå skulen. Det same trur eg gjeld den andre vegen. Så eg meiner vi fortsatt skal ha elevar som både vert prøvde i begge skriftspråk og får opplæring i begge skriftspråka i framtida.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Dei talarene som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [14:03:58]: Med utgangspunkt i det som har kommet fram i debatten i dag, særlig fra Høyre og Venstre, vil jeg si følgende: Vi trenger å styrke fremmedspråkkompetansen blant norske skoleelever. Norske skoleelever gjør det bra i engelsk, men kun engelsk er ikke nok. Derfor er det en viktig målsetting at de aller fleste elevene gjennomfører et 2. fremmedspråk på ungdomsskolen.

En del elever opplever motivasjonssvikt på ungdomstrinnet. Delvis tror jeg dette skyldes at noen opplever at det ikke stilles høye nok krav til dem. Det er demotiverende ikke å få nok utfordringer. Men for andre henger motivasjonssvikten sammen med at de har falt av mange av de teoretiske fagene. Vi ønsker ikke at obligatorisk 2. fremmedspråk skal føre til at disse elevene møter flere nederlag i skolen.

Men ved ikke å ha obligatorisk 2. fremmedspråk betyr ikke det at vi ikke har ambisjoner på vegne av skolen eller elevene. Tvert imot – vi har ambisjoner om at alle elever skal oppleve mestring. Det betyr at de som ikke mestrer norsk eller engelsk, skal få muligheten til å lære det godt. Dette mener vi er i tråd med satsingen på basisferdigheter. Når vi vet at 20 pst. av dem som går ut av ungdomsskolen, har så dårlige lese- og skriveferdigheter at de vil møte store problemer i videregående opplæring, mener vi at det viktigste er å sørge for at disse elevene blir bedre i norsk eller engelsk.

Valg av språkfag på ungdomstrinnet kan gjøres i samarbeid mellom lærere, foreldre og eleven selv. Da vi innførte

den nye ordningen, mente vi at den ville innebære ansvarlige valg. Det ser vi i dag at den har gjort. Som statsråden sa, er det i dag en økende andel elever som velger språkfag i ungdomsskolen. Av 60 000 elever er det ca. 2 000 som velger norsk fordypning, og det er ca. 10 000 som velger engelsk fordypning. Resten velger faktisk et annet fremmedspråk, fordelt på spansk, tysk og fransk. Utfordringene framover blir å motivere elevene i den videregående skolen til å satse på et annet fremmedspråk enn engelsk.

Jeg er fornøyd med de tiltakene som er igangsatt i den videregående skolen med tanke på at flere skal velge språkfag. Det gjelder både tiltakene med en mer hensiktsmessig struktur og innføring av tilleggspoeng for programfag i andre fremmedspråk enn engelsk ved opptak til høyere utdanning. Norge trenger mennesker med gode språkerfardigheter for at vi skal kunne delta og hevde oss i det internasjonale samfunnet.

Til slutt: tilbake til plasseringen av et nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning: Det er slik at universitetene skal uttale seg innen 7. november, og vi forventer faktisk enighet om plassering i Trondheim og HIST. Med respekt for høringsfristen ber jeg Høyre og Venstre om å oversende forslag nr. 8.

Tove-Lill Labahå Magga (A) [14:07:20]: Språkstimulering og språkopplæring for barn, unge og voksne står sentralt i denne regjeringens språkopplæringspolitikk. Det handler om å vektlegge den totale språksituasjonen. Det handler om å motvirke de uheldige følgene som man kan få av f.eks. et totalt språkbytte for små barn.

I rammeplanen for barnehagen påpekes det at et godt utviklet morsmål er grunnleggende for en god språkutvikling hos barn. Det har stor betydning at kommunene har mulighet til å skape gode rammevilkår for en god, faglig kunnskapsutvikling, og at de gis mulighet til å styrke arbeidet med språkstimulering av barn i førskolealder.

Språkkompetanse handler om å bruke språkene på en funksjonell måte, også i opplæringsammenheng. Begrepet «muntlig kompetanse» dekker både evnen til sosial samhandling og evnen til å legge fram tanker, kunnskap, erfaringer og synspunkter, særlig i det offentlige rom. Dette er avgjørende for å kunne delta i samfunnsdebatten på en likeverdig måte, og det gjelder ikke minst barn og unge fra minoritetsbefolkningene.

Regjeringen legger vekt på å styrke et norskspråklig og flerspråklig mangfold og et nordisk språkfellesskap. I tillegg er det også viktig å vektlegge og legge til rette for en allsidig fremmedspråklig kompetanse, som det før er snakket mye om her i dag.

Jeg ønsker å fokusere mer på de nordiske språkene, altså Nordens språk og de statsbærende språkene i Norden. I den forbindelse vil jeg vise til den deklarasjonen om nordisk språkpolitikk som også denne meldingen tar utgangspunkt i. Nordens språk innbefatter urfolkets språk, samisk og de nasjonale minoritetsspråkene. Dette kommer i tillegg til det statsbærende folks språk. Utgangspunktet er at Nordens samfunnsbærende språk er og forblir sterke og levende, og at de som er samfunnsbærende, forblir samfunnsbærende. Man forutsetter da parallell bruk

av språkene, og dette innebærer at vi skal motvirke de monospråklige normene, og at de skal danne grunnlag for fagutviklingen på dette området. For det samiske folk er retten til samisk grunnopplæring av avgjørende betydning for å kunne eksistere som et folk og bevare samisk som et samfunnsbærende og kulturbærende språk.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [14:10:41]: Det er selvfølgelig fristende å knytte en kommentar til statsrådens svar på min replikk, nemlig at det er såpass mange som nå velger 2. fremmedspråk på ungdomstrinnet. Det er veldig bra at de gjør det, men det forsterker for så vidt argumentet om å gjøre det obligatorisk, nettopp fordi at man da også får tilstrekkelig kompetanseheving og utvikler metodene i faget.

Men det jeg tok ordet for å si helt kort, var at saksordfører Gerd Janne Kristoffersen bad oss om å vurdere å oversende forslag nr. 8 om å etablere et senter for skriveforskning og skriveopplæring ved Høgskolen i Sør-Trøndelag. Det har Høyre og Venstre besluttet at vi kan gjøre, men med et par klare forutsetninger. Den ene forutsetningen er at senteret blir etablert i løpet av neste år. Den andre er at man tar avgjørende hensyn til de uttalelsene som kommer fra fagmiljøene, for det er helt åpenbart at ved Høgskolen i Sør-Trøndelag ligger det faglige tyngdepunktet for skriveforskning og skriveopplæring. Den tredje forutsetningen er nettopp det jeg nå sa, at det blir et senter både for skriveforskning og skriveopplæring, på samme måte som man har et senter for leseforskning og leseopplæring i Stavanger.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [14:12:19]: Fremskrittspartiet ønsker primært å avskaffe obligatorisk skriftlig sidemål, som vi også fremmer forslag om i dag. Men så lenge vi har denne ordningen, mener vi det er viktig at man har to adskilte eksamensdager for hovedmål og sidemål. Vi har blitt oppfordret til å gjøre om forslaget til et oversendelsesforslag her i dag, og vi har diskutert det med Høyre. Vi kan akseptere det, men vi forutsetter at Regjeringen da ser seriøst på det, for vi vet hvilke problemer det skapte med språkforvirring for de elevene som ble utsatt for denne samlede eksamensdagen i inneværende år.

Jeg vil litt tilbake til de CI-opererte, som det er fokusert sterkt på her i dag. De CI-opererte fungerer jo som lett til moderat tunghørte. Jeg tror det fort blir fokusert på det, ikke minst på grunn av innslaget på Brennpunkt. Men vi må ikke glemme dem som er født tunghørte, og som virkelig sliter i norske klasserom i dag. Fremskrittspartiet har tidligere tatt til orde for at vi skulle ha en del tiltak mot bråk og uro, og jeg er litt skuffet over at det eneste statsråden viser til, er spesialpedagogiske tiltak. Det berører ikke det som alle fagfolk sier noe om, at her er det klassestørrelsen som er av avgjørende betydning, og det har vært vist til at klasser som overstiger 15 elever, er direkte uheldig. Sett i lys av det synes jeg begreper som ble brukt, som «tidlig innsats» og «tilpasset undervisning», mister litt av effekten. Her er det faktisk viktig at vi får på plass et opplæringstilbud som

gjør at også disse gruppene kan lære seg språk på en god måte.

Jeg vil også vise til at opposisjonen har sagt at vi ønsker at både alternativ og supplerende kommunikasjon, talespråk og tegnspråk eller en kombinasjon av det, bør nedfelles i opplæringsloven, at man skal ha de samme, like rettighetene. Der har en samlet komite subsidiært den innstillingen at hvis vårt forslag skulle bli nedstemt, har vi tillit til at Regjeringen ser på hvilke andre tiltak som kan være nødvendig for å sikre alle disse gruppene like rettigheter.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet i sak nr. 5. (Votering, sjå side 284)

Sak nr. 6 [14:15:00]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om samtykke til inngåelse av samarbeidsavtale av 16. september 2008 mellom Norge og Europarådet om Det europeiske ressurscenteret for opplæring i interkulturell forståelse, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap (Innst. S. nr. 9 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 86 (2007–2008))

Lise Christoffersen (A) [14:15:44]: Stortinget skal i dag gi samtykke til avtalen om Det europeiske Wergelandsenteret mellom Europarådet og Norge. Senteret skal støtte Europarådets arbeid med å fremme demokrati, menneskerettigheter, interkulturell dialog og forståelse. Med unntak av Hviterussland er alle europeiske land medlemmer i Europarådet. Det gir et visst perspektiv på betydningen dette senteret kan få. Jeg skal ikke gå inn på alle sider ved senteret, men har lyst til å knytte noen kommentarer til den delen av formålet som handler om etter- og videreutdanning og støtte til lærere og lærerutdannere når det gjelder opplæring og faglig utvikling i interkulturell forståelse, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap.

På siste sesjon i Europarådet i september–oktober i år behandlet parlamentarikerforsamlingen to saker som er spesielt relevante i denne sammenhengen: én sak om politisk deltakelse blant unge og én sak om lærerens og lærerutdanningens betydning for fremme av demokrati og menneskerettigheter. Wergelandsenteret i Oslo blir dermed et ressurscenter for å nå viktige europeiske målsettinger på menneskerettighetsområdet. Betydningen av å utdanne Europas ungdom til respekt for menneskerettighetene må ikke undervurderes.

Barn er ikke født intolerante. De lærer å bli det. Barn er heller ikke født med kunnskap om menneskerettigheter. De må lære om dem. Spørsmålet er hvordan.

Det er neppe et spørsmål om å finne den rette måten, snarere om kontinuerlig utvikling av nye metoder og formidling av beste praksis på tvers av landegrensar. Wergelandsenteret vil på denne måten gi viktige bidrag til forbedringer i læreres evne til å videreformidle og skape forståelse for betydningen av demokrati og menneskerettigheter blant den oppvoksende generasjon. Menneskerettighetene er en skjær plante som stadig må vernes om.

Historien viser at det er et potensial for brudd på menneskerettighetene i alle land. Den beste måten å verne om demokratiet på er å sørge for at nye generasjoner lærer om og forstår ideene bak menneskerettighetene, samtidig som de lærer historien om vold og overgrep i verden, i Europa og i vårt eget land. Norge er blitt et flerkulturelt samfunn. Toleranse, forståelse og samhandling er viktige stikkord for framtidens Norge.

Vi starter ikke på scratch. For det første har vi opplæringsprogrammer for lærere i regi av flere frivillige menneskerettighetsorganisasjoner. Menneskerettigheter er dessuten tema i en rekke fagplaner på ulike nivåer helt fra barnehagene opp til høyere utdanning. Det svake punktet er imidlertid en generelt lav kompetanse hos norske lærere, mangel på læremateriell og liten faglig utvikling. Høgskolen i Oslo er blant de fremste i landet. De skal samarbeide tett med Wergelandsenteret. Det er bra. Men jeg har også lyst til å nevne det utviklingsarbeidet som foregår i mitt eget hjemmeområde ved Høgskolen i Buskerud. Menneskerettigheter er der integrert i flere fag, som statsvitenskap og nettopp lærerutdanning. I tillegg finnes et eget fag i menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og fredelig konflikthåndtering som benyttes av internasjonale hjelpearbeidere, NATO-personell og lærere – for å nevne noen. Høgskolen arbeider med å få på plass en ny mastergrad i menneskerettigheter. De driver menneskerettighetsskole i Irak og samarbeider i EU-prosjekt for utvikling av en ny europeisk lærerutdanning sammen med Sverige, Danmark, Tyrkia og Tsjekkia. De deltar i Europarådets opplæringsprogram for lærerutdanning i menneskerettigheter, og sammen med Drammen kommune har de siden 1999 drevet menneskerettighetsskole sammen med byen Mostar i Bosnia-Hercegovina. Om dette er beste praksis, vet jeg ikke, men det er i det minste god praksis. Det finnes sikkert mange og lignende eksempler fra flere land. Det europeiske Wergelandsenteret blir et viktig instrument i koordinering og formidling av gode erfaringer.

Helt til slutt vil jeg si at jeg er litt stolt av at dette kommer i Norge, og vil gi honnør til Regjeringen for å fremme denne viktige saken.

Thorbjørn Jagland hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 285)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er nå klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

A

Forslaget til statsbudsjettet medregnet folketrygden for terminen 1. januar–31. desember 2009 (St.prp. nr. 1 (2008–2009)) fordeles til stortingskomiteene slik:

ARBEIDS- OG SOSIALKOMITEEN
Rammeområde 7
(Arbeid og sosial)
I

Kap.		Kap.	
	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
600	Arbeids- og inkluderingsdepartementet		
601	Utredningsvirksomhet, forskning m.m.		
604	NAV-reform og pensjonsreform		
605	Arbeids- og velferdsetaten	3605	Arbeids- og velferdsetaten
606	Trygderetten		
621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering		
634	Arbeidsmarkedstiltak	3634	Arbeidsmarkedstiltak
635	Ventelønn	3635	Ventelønn
640	Arbeidstilsynet	3640	Arbeidstilsynet
642	Petroleumstilsynet	3642	Petroleumstilsynet
643	Statens arbeidsmiljøinstitutt		
646	Pionerdykkere i Nordsjøen		
648	Arbeidsretten, Riksmeklingsmannen m.m.		
660	Krigspensjon		
664	Pensjonstrygden for sjømenn		
666	Avtalefestet pensjon (AFP)		
667	Supplerende stønad til personer over 67 år		
847	Tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne		
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn		
2541	Dagpenger		
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.		
2620	Stønad til enslig mor eller far		
2650	Sykepenger		
2652	Medisinsk rehabilitering mv.		
2653	Ytelser til yrkesrettet attføring		
2655	Uførhet		
2661	Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.		
2670	Alderdom		
2680	Etterlatte		
2686	Gravferdsstønad		
2690	Diverse utgifter	5701	Diverse inntekter
		5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.
		5705	Refusjon av dagpenger
			Øvrige romertall
			<i>Arbeids- og inkluderingsdepartementet</i>
II	Merinntektsfullmakter F.o.m. kap. 600 post 1 t.o.m. kap. 642 post 21 F.o.m. kap. 3600 post 2 t.o.m. kap. 3642 post 2		
III	Omdisponeringsfullmakter		
IV	Tilsagnsfullmakter		
V	Fullmakt til å ettergi rente- og avdragsfrie lån		
VI	Fullmakt til leie av lokaler		
VIII	Fullmakt til nettobudsjettering		
			<i>Folketrygden</i>
II	Folketrygdytelser		

ENERGI- OG MILJØKOMITEEN**Rammeområde 12****(Olje og energi)****I**

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
1800	Olje- og energidepartementet	4800	Olje- og energidepartementet
1810	Oljedirektoratet	4810	Oljedirektoratet
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat	4820	Norges vassdrags- og energidirektorat
1825	Omlegging av energibruk og energiproduksjon	4825	Omlegging av energibruk og energiproduksjon
		4829	Konsesjonsavgiftsfondet
1830	Forskning		
1832	Internasjonalisering		
1833	CO ₂ -håndtering	4833	CO ₂ -håndtering
		4860	Statnett SF
1870	Petoro AS		
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten	5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten
2490	NVE Anlegg	5490	NVE Anlegg

Øvrige romertall

Olje- og energidepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Fullmakt til overskridelse
IV	Fullmakt til å utgiftsføre og inntektsføre uten bevilgning
V	Tilsagnsfullmakter
VI	Fullmakt til å inngå forpliktelser utover gitt bevilgning
VII	Fullmakt til leie av lokaler
VIII	Garantifullmakt
IX	Forpliktelser under avsetningsinstruksen og øvrige driftsrelaterte forpliktelser
X	Utbyggingsrelaterte forpliktelser
XI	Forpliktelser før plan for utbygging og drift og for anlegg og drift er behandlet
XII	Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel
XIII	Overføring av eiendomsrett mot bruksrett
XIV	Overdragelse av andeler i utvinningstillatelser
XV	Overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelser
XVI	Overdragelse av andeler i rørledninger til Gassled
XVII	Opphevelse av generalforsamlingsklausulen

Rammeområde 13**(Miljø)****I**

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
1400	Miljøverndepartementet	4400	Miljøverndepartementet
1410	Miljøvernforskning og miljøovervåking	4410	Miljøvernforskning og miljøovervåking
		4425	Refusjoner fra Viltfondet og Statens fiskefond
1425	Vilt- og fisketiltak		
1426	Statens naturoppsyn	4426	Statens naturoppsyn
1427	Direktoratet for naturforvaltning	4427	Direktoratet for naturforvaltning
1429	Riksantikvaren	4429	Riksantikvaren
1432	Norsk kulturminnefond	4432	Norsk kulturminnefond
1441	Statens forurensningstilsyn	4441	Statens forurensningstilsyn
1445	Miljøvennlig skipsfart		
1447	Miljøhensyn i offentlige innkjøp		
1465	Statens kjøp av tjenester i Statens kartverk		
1471	Norsk Polarinstittutt	4471	Norsk Polarinstittutt
1472	Svalbard miljøvernfond	4472	Svalbard miljøvernfond
2465	Statens kartverk		

Øvrige romertall
Miljøverndepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Fullmakter til å utgiftsføre uten bevilgning
IV	Omdisponeringsfullmakt
V	Bestillingsfullmakter
VI	Tilsagnsfullmakter
VII	Fullmakt til overskridelser

FAMILIE- OG KULTURKOMITEEN
Rammeområde 2
(Familie og forbruker)

I

	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
231	Barnehager		
800	Barne- og likestillingsdepartementet		
840	Krisetiltak		
841	Samliv og konfliktløsning		
842	Familievern	3842	Familievernet
843	Likestillings- og diskrimineringsnemnda		
844	Kontantstøtte		
845	Barnetrygd		
846	Forsknings- og utredningsvirksomhet, tilskudd mv.		
849	Likestillings- og diskrimineringsombudet		
850	Barneombudet		
852	Adopsjonsstøtte		
854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet	3854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet
855	Statlig forvaltning av barnevernet	3855	Statlig forvaltning av barnevernet
856	Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere	3856	Barnevernets omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere
857	Barne- og ungdomstiltak		
858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	3858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
859	EUs ungdomsprogram	3859	EUs ungdomsprogram
860	Forbrukerrådet		
862	Positiv miljømerking		
865	Forbrukerpolitiske tiltak og internasjonalt samarbeid		
866	Statens institutt for forbruksforskning		
867	Sekretariatet for Forbrukertvistutvalget og Markedsrådet		
868	Forbrukerombudet		
2530	Foreldrepenger		

Øvrige romertall
Kunnskapsdepartementet

IV	Diverse fullmakter Nr. 3
----	-----------------------------

Barne- og likestillingsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Satser for barnetrygd
IV	Satser for kontantstøtte
V	Satser for engangsstønad ved fødsel og adopsjon og stønad ved fødsel utenfor institusjon

**Rammeområde 3
(Kultur)**

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
300	Kultur- og kirkedepartementet	3300	Kultur- og kirkedepartementet
305	Lotteri- og stiftelsestilsynet	3305	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser
314	Kultur og samfunn		
315	Frivillighetsformål		
320	Allmenne kulturformål	3320	Allmenne kulturformål
321	Kunstnerformål		
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	3322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom
323	Musikkformål	3323	Musikkformål
324	Scenekunstformål	3324	Scenekunstformål
325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	3325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål
328	Museums- og andre kulturvernformål		
329	Arkivformål	3329	Arkivformål
334	Film- og medieformål	3334	Film- og medieformål
335	Pressestøtte		
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk		

Øvrige romertall

Kultur- og kirkedepartementet

II	Merinntektsfullmakter Nr. 1 F.o.m. kap. 300 post 1 t.o.m. kap. 334 post 21 F.o.m. kap. 3300 post 1 t.o.m. kap. 3334 post 2 Nr. 2
III	Tilsagnsfullmakter
IV	Dekning av forsikringstilfelle
V	Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd
VI	Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

FINANSKOMITEEN

Rammeområde 18

(Rammetilskudd mv. til kommunesektoren)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
571	Rammetilskudd til kommuner		
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner		
575	Ressurskrevende tjenester		

Øvrige romertall

Kommunal- og regionaldepartementet

III	Omdisponeringsfullmakter i forbindelse med forsøk med oppgavedifferensiering i Båtsfjord kommune
IV	Omdisponeringsfullmakter i forbindelse med forsøk med oppgavedifferensiering i Oslo kommune

Rammeområde 19

(Tilfeldige utgifter og inntekter)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
2309	Tilfeldige utgifter	5309	Tilfeldige inntekter

**Rammeområde 20
(Eksportkreditt)**

I

	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
2460	Garanti-instituttet for eksportkreditt	5460	Garanti-instituttet for eksportkreditt

Øvrige romertall

Nærings- og handelsdepartementet

VIII Garantifullmakter
Nr. 2, 3 og 4

**Rammeområde 21
(Finansadministrasjon mv.)**

I

	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
1600	Finansdepartementet	4600	Finansdepartementet
1602	Kredittilsynet	4602	Kredittilsynet
1605	Senter for statlig økonomistyring	4605	Senter for statlig økonomistyring
1608	Tiltak for å styrke statlig økonomi- og prosjektstyring		
1610	Toll- og avgiftsetaten	4610	Toll- og avgiftsetaten
1618	Skatteetaten	4618	Skatteetaten
1620	Statistisk sentralbyrå	4620	Statistisk sentralbyrå
1632	Kompensasjon for merverdiavgift		
1634	Statens innkrevingsentral	4634	Statens innkrevingsentral
1637	EU-opplysning		
1638	Kjøp av klimavoter	4638	Salg av klimavoter
1650	Statsgjeld, renter mv.		
1651	Statsgjeld, avdrag og innløsning		
		5341	Avdrag på utestående fordringer
		5491	Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift
		5603	Renter av statens kapital i statens forretningsdrift
		5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer

Øvrige romertall

Finansdepartementet

II Merinntektsfullmakter
 III Fullmakter til overskridelse
 Nr. 2
 IV Kjøp av klimagasskvoter
 V Fullmakt til å inngå avtaler om investeringsprosjekter
 VI Garantifullmakter
 VII Fullmakt til fortsatt bobehandling
 VIII Fullmakt til å korrigere uoppklarte differanser og feilposterings i tidligere års statsregnskap

Folketrygden

II Statstilskudd til finansiering av folketrygden

**Rammeområde 22
(Skatter og avgifter)**

I

Utgifter

Inntekter

5501	Skatter på formue og inntekt
5506	Avgift av arv og gaver
5507	Skatt og avgift på utvinning av petroleum
5508	Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen
5511	Tollinntekter
5521	Merverdiavgift
5526	Avgift på alkohol
5531	Avgift på tobakkvarer
5536	Avgift på motorvogner mv.
5537	Avgifter på båter mv.
5541	Avgift på elektrisk kraft
5542	Avgift på mineralolje mv.
5543	Miljøavgift på mineralske produkter mv.
5546	Avgift på sluttbehandling av avfall
5547	Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier
5548	Miljøavgift på klimagasser
5549	Avgift på utslipp av NO _x
5555	Avgift på sjokolade- og sukkervarer
5556	Produktavgift på alkoholfrie drikkevarer mv.
5557	Avgift på sukker
5559	Avgift på drikkevareemballasje
5565	Dokumentavgift
5568	Sektoravgifter under Kultur- og kirke departementet
5572	Sektoravgifter under Helse- og omsorgsdepartementet
5574	Sektoravgifter under Nærings- og handelsdepartementet
5578	Sektoravgifter under Miljøvern departementet
5580	Sektoravgifter under Finansdepartementet
5582	Sektoravgifter under Olje- og energidepartementet
5583	Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser
5700	Folketrygdens inntekter

Øvrige romertall

Helse- og omsorgsdepartementet

V Diverse fullmakter
Nr. 2

**Rammeområde 23
(Utbytte)**

I

Utgifter

Inntekter

5611	Aksjer i NSB AS
5616	Aksjeutbytte i Kommunalbanken AS
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge
5630	Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as
5631	Aksjer i AS Vinmonopolet
5651	Aksjer i selskaper under Landbruks- og matdepartementet
5652	Innskuddskapital i Statskog SF
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning
5680	Innskuddskapital i Statnett SF

5685	Aksjer i StatoilHydro ASA
5692	Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank

Øvrige romertall

Helse- og omsorgsdepartementet

V Diverse fullmakter
Nr. 3

FORSVARSKOMITEEN**Rammeområde 8****(Forsvar)****I**

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
42	Ombudsmannsnemnda for Forsvaret		
451	Samfunnssikkerhet og beredskap	3451	Samfunnssikkerhet og beredskap
1700	Forsvarsdepartementet	4700	Forsvarsdepartementet
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg
1716	Forsvarets forskningsinstitutt		
1719	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet		
1720	Felles ledelse og kommandoapparat	4720	Felles ledelse og kommandoapparat
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben
1731	Hæren	4731	Hæren
1732	Sjøforsvaret	4732	Sjøforsvaret
1733	Luftforsvaret	4733	Luftforsvaret
1734	Heimevernet	4734	Heimevernet
1735	Etterretningstjenesten		
1740	Forsvarets logistikkorganisasjon	4740	Forsvarets logistikkorganisasjon
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg
1790	Kystvakten	4790	Kystvakten
1791	Redningshelikoptertjenesten		
1792	Norske styrker i utlandet	4792	Norske styrker i utlandet
1795	Kulturelle og allmenntnyttige formål	4795	Kulturelle og allmenntnyttige formål
		4799	Militære bøter

Øvrige romertall

Justis- og politidepartementet

II Merinntektsfullmakter
Nr. 1 kap. 451 post 1 og kap. 3451 postene 3 og 6
Nr. 2

V Nettobudsjettering
Nr. 3

VII Avhending av sivilforsvarsanlegg

Forsvarsdepartementet

II Merinntektsfullmakter
III Bestillingsfullmakter
IV Tilsagnsfullmakter
V Nettobudsjettering av salgsomkostninger
VI Organisasjon og verneplikt
VII Investeringsfullmakter
VIII Fullmakter vedrørende fast eiendom
IX Diverse fullmakter

HELSE- OG OMSORGSKOMITEEN
Rammeområde 15
(Helse)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
700	Helse- og omsorgsdepartementet	
701	Forskning	
702	Helse- og sosialberedskap	
703	Internasjonalt samarbeid	3703
710	Nasjonalt folkehelseinstitutt	3710
712	Bioteknologinemnda	
715	Statens strålevern	3715
716	Statens institutt for rusmiddelforskning	3716
718	Alkohol og narkotika	
719	Folkehelse	
720	Helsedirektoratet	3720
721	Statens helsetilsyn	
722	Norsk pasientskadeerstatning	3722
723	Pasientskadenemnda	3723
724	Helsepersonell og tilskudd til personelltiltak	3724
725	Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten	3725
726	Habilitering, rehabilitering og tiltak for rusmiddelavhengige	
727	Tannhelsetjenesten	
728	Forsøk og utvikling mv.	
729	Annen helsetjeneste	
732	Regionale helseforetak	3732
737	Kreftregisteret	
742	Kontrollkommisjonene og andre utgifter under psykisk helsevern	
743	Statlige stimulerings tiltak for psykisk helse	
744	Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede	
750	Statens legemiddelverk	3750
751	Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak	3751
760	Utredningsvirksomhet mv.	
761	Tilskudd forvaltet av Helsedirektoratet	
2711	Spesialisthelsetjenester mv.	
2751	Legemidler mv.	
2752	Refusjon av egenbetaling	
2755	Helsetjeneste i kommunene mv.	
2790	Andre helsetiltak	

Øvrige romertall

Helse- og omsorgsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Bestillingsfullmakter
IV	Tilsagnsfullmakter
V	Diverse fullmakter
	Nr. 1, 4 og 5

JUSTISKOMITEEN
Rammeområde 5
(Justis)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
61	Høyesterett	
400	Justisdepartementet	3400
410	Tingrettene og lagmannsrettene	3410
411	Domstoladministrasjonen	
413	Jordskiftedomstolene	3413

414	Forlikråd og andre domsutgifter		
430	Kriminalomsorgens sentrale forvaltning	3430	Kriminalomsorgens sentrale forvaltning
432	Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS)	3432	Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS)
440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten	3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten
441	Oslo politidistrikt	3441	Oslo politidistrikt
442	Politihøgskolen	3442	Politihøgskolen
445	Den høyere påtalemyndighet		
446	Den militære påtalemyndighet		
448	Grensekommisæreren		
		3450	Sivile vernepliktige, driftsinntekter
450	Sivile vernepliktige		
452	Sentral krisehåndtering		
455	Redningstjenesten	3455	Redningstjenesten
460	Spesialenheten for politisaker		
462	Tinglysing	3462	Tinglysing
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.		
467	Norsk Lovtidend		
468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker		
470	Fri rettshjelp	3470	Fri rettshjelp
471	Statens erstatningsansvar		
472	Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre		
473	Statens sivilrettsforvaltning	3473	Statens sivilrettsforvaltning
474	Konfliktråd	3474	Konfliktråd
475	Bobehandling		

Øvrige romertall

Justis- og politidepartementet

II	Merinntektsfullmakter Nr. 1 alle kapitler med unntak av kap. 451 post 1, kap. 456 post 45, kap. 3451 postene 3 og 6, samt kap. 3456 post 2
III	Bestillingsfullmakter
IV	Videreføring av bobehandling
V	Nettobudsjettering Nr. 1 og 2
VI	Førtidsdimittering i siviltjenesten

KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSKOMITEEN**Rammeområde 16****(Kirke, utdanning og forskning)****I**

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
200	Kunnskapsdepartementet	3200	Kunnskapsdepartementet
220	Utdanningsdirektoratet	3220	Utdanningsdirektoratet
221	Foreldreutvalget for grunnopplæringen	3221	Foreldreutvalget for grunnopplæringen
222	Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat	3222	Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat
223	Samisk utdanningsadministrasjon		
225	Tiltak i grunnopplæringen	3225	Tiltak i grunnopplæringen
226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen		
227	Tilskudd til særskilte skoler		
228	Tilskudd til private skoler mv.		
229	Andre tiltak		
230	Kompetansesentre for spesialundervisning	3230	Kompetansesentre for spesialundervisning
252	EUs program for livslang læring		
253	Folkehøgskoler		
254	Tilskudd til voksenopplæring		
255	Tilskudd til freds- og menneskerettssentre mv.		

256	Vox – Nasjonalt senter for læring i arbeidslivet	3256	Vox - Nasjonalt senter for læring i arbeidslivet
257	Program for basiskompetanse i arbeidslivet		
258	Analyse og utviklingsarbeid		
270	Studium i utlandet og sosiale formål for studenter		
271	Universiteter		
272	Vitenskapelige høyskoler		
275	Høyskoler		
276	Fagskoleutdanning		
281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler	3281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler
283	Meteorologiformål		
285	Norges forskningsråd		
286	Forskningsfond	3286	Forskningsfond
287	Forskningsinstitutter og andre tiltak	3287	Forskningsinstitutter og andre tiltak
288	Internasjonale samarbeidstiltak	3288	Internasjonale samarbeidstiltak
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.		
340	Kirkelig administrasjon	3340	Kirkelig administrasjon
341	Presteskapet	3341	Presteskapet
342	Nidaros domkirke m.m.	3342	Nidaros domkirke m.m.
920	Norges forskningsråd		
1020	Havforskningsinstituttet	4020	Havforskningsinstituttet
1021	Drift av forskningsfartøyene	4021	Drift av forskningsfartøyene
1022	NIFES	4022	NIFES
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU		
1137	Forskning og innovasjon		
2410	Statens lånekasse for utdanning	5310	Statens lånekasse for utdanning
		5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning

Øvrige romertall

Kunnskapsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Tilsagnsfullmakter
IV	Diverse fullmakter
	Nr. 1, 2, 4, 5 og 6

Kultur- og kirke departementet

II	Merinntektsfullmakter
	Nr. 1
	F.o.m. kap. 340 post 1 t.o.m. kap. 342 post 1
	F.o.m. kap. 3340 post 1 t.o.m. kap. 3342
	postene 1 og 4
	Nr. 2

Nærings- og handelsdepartementet

VI	Tilsagnsfullmakter
	Nr. 1 Kap. 920 post 50

Fiskeri- og kystdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
	Nr. 1
	Kap. 1020 postene 1 og 21
	Kap. 1021 postene 1 og 21
	Kap. 1022 postene 1 og 21
	Kap. 4020 post 3
	Kap. 4021 post 1
	Kap. 4022 post 1
	Nr. 3

KOMMUNAL- OG FORVALTNINGSKOMITEEN**Rammeområde 1****(Statsforvaltning)****I**

	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
20	Statsministerens kontor		
21	Statsrådet		
24	Regjeringsadvokaten	3024	Regjeringsadvokaten
1500	Fornyings- og administrasjonsdepartementet		
1503	Midler til opplæring og utvikling av tillitsvalgte		
1510	Fylkesmannsembetene	4510	Fylkesmannsembetene
1521	Direktoratet for forvaltning og IKT	4521	Direktoratet for forvaltning og IKT
1522	Departementenes servicesenter	4522	Departementenes servicesenter
1523	Tilskudd til kompetanseutvikling		
1530	Tilskudd til de politiske partier		
1541	Pensjoner av statskassen		
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse		
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden		
1544	Boliglånsordningen i Statens Pensjonskasse		
1546	Yrkesskadeforsikring	4546	Yrkesskadeforsikring
1547	Gruppelivsforsikring	4547	Gruppelivsforsikring
1570	Datatilsynet		
1571	Personvernemnda		
1580	Byggeprosjekter utenfor husleieordningen		
1581	Eiendommer til kongelige formål	4581	Eiendommer til kongelige formål
1582	Utvikling av Fornebuområdet		
2445	Statsbygg	5445	Statsbygg
		5446	Salg av eiendom, Fornebu
2470	Statens Pensjonskasse	5470	Statens Pensjonskasse
		5607	Renter av boliglånsordningen i Statens Pensjonskasse

Øvrige romertall

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Omdisponeringsfullmakter
IV	Fullmakt til nettobudsjettering
V	Fullmakt til å gjennomføre investeringsprosjektet PERFORM
VI	Omdisponeringsfullmakter
VII	Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger
VIII	Omdisponeringsfullmakter
IX	Fullmakt til å gjennomføre investeringsprosjekter innenfor de angitte kostnadsrammer
X	Fullmakt til å igangsette byggeprosjekt uten fremleggelse av egen kostnadsramme – kurantordningen
XI	Diverse fullmakter

Finansdepartementet

III	Fullmakter til overskridelse Nr. 1
-----	------------------------------------

Rammeområde 6**(Innvandring, regional utvikling og bolig)****I**

	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
500	Kommunal- og regionaldepartementet		
502	Valgutgifter		
551	Regional utvikling og nyskaping		

552	Nasjonalt samarbeid for regional utvikling		
554	Kompetansesenter for distriktsutvikling		
580	Bostøtte		
581	Bolig- og bomiljøtiltak		
582	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg og kirkebygg		
585	Husleietvistutvalget i Oslo og Akershus	3585	Husleietvistutvalget i Oslo og Akershus
586	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser		
587	Statens bygningstekniske etat	3587	Statens bygningstekniske etat
650	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet		
651	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	3651	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere
652	Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene		
653	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	3653	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere
670	Nasjonale minoriteter	3670	Nasjonale minoriteter
680	Sametinget	3680	Sametinget
681	Tilskudd til samiske formål		
682	Galdu - Kompetansesenter for urfolks rettigheter		
684	Internasjonalt fag- og formidlingssenter for reindrift		
		3685	Finnmarkseiendommen
690	Utlendingsdirektoratet	3690	Utlendingsdirektoratet
691	Utlendingsnemnda		
2412	Den norske stats husbank	5312	Den norske stats husbank
		5316	Kommunalbanken AS
2426	SIVA SF	5326	SIVA SF
		5606	Finnmarkseiendommen
		5613	Renter fra SIVA SF
		5615	Renter fra Den norske stats husbank

Øvrige romertall

Kommunal- og regionaldepartementet

II	Merinntektsfullmakter
V	Omdisponeringsfullmakter i forbindelse med forsøk med oppgavedifferensiering i Oppland fylkeskommune
VII	Tilsagnsfullmakter
VIII	Investeringsramme skole- og svømmeanlegg
IX	Investeringsramme kirkebygg
X	Garantiprovisjon fra Kommunalbanken AS

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
	F.o.m. kap. 650 post 1 t.o.m. kap. 691 post 1
	F.o.m. kap. 3650 post 1 t.o.m. kap. 3691 post 1
VII	Fullmakt om midlertidig innkvartering av asylsøkere og flyktninger

KONTROLL- OG KONSTITUSJONSKOMITEEN**Rammeområde 14****(Konstitusjonelle institusjoner)**

I

*Utgifter**Inntekter*

1	H.M. Kongen og H.M. Dronningen
---	--------------------------------

2	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen		
41	Stortinget	3041	Stortinget
43	Stortingets ombudsmann for forvaltningen		
44	Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste		
51	Riksrevisjonen	3051	Riksrevisjonen

NÆRINGSKOMITEEN**Rammeområde 9****(Næring)****I**

	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
900	Nærings- og handelsdepartementet	3900	Nærings- og handelsdepartementet
901	Styret for det industrielle rettsvern	3901	Styret for det industrielle rettsvern
902	Justervesenet	3902	Justervesenet
903	Norsk Akkreditering	3903	Norsk Akkreditering
904	Brønnøysundregistrene	3904	Brønnøysundregistrene
905	Norges geologiske undersøkelse	3905	Norges geologiske undersøkelse
906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard	3906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard
907	Sjøfartsdirektoratet	3907	Sjøfartsdirektoratet
908	Skipsregistrene	3908	Skipsregistrene
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk		
913	Standardisering		
922	Romvirksomhet		
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer		
929	Norsk Designråd		
934	Internasjonaliseringstiltak		
937	Svalbard Reiseliv AS		
938	Omstillingstiltak		
950	Forvaltning av statlig eierskap	3950	Forvaltning av statlig eierskap
953	Kings Bay AS		
		3961	Selskaper under NHDs forvaltning
1550	Konkurransetilsynet	4550	Konkurransetilsynet
2421	Innovasjon Norge	5325	Innovasjon Norge

Øvrige romertall

Nærings- og handelsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
IV	Fullmakt til å overskride
V	Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning
VI	Tilsagnsfullmakter Nr. 1 kap. 2421 post 72 Nr. 2
VII	Fullmakt til å inngå forpliktelser utover gitt bevilgning i forbindelse med kjøp av utredninger og lignende
VIII	Garantifullmakter Nr. 1
IX	Dekning av forsikringstilfeller
X	Utlånsfullmakt
XI	Fullmakter vedrørende Norsk Romsenter
XII	Fullmakter til å avhende og bortfeste

Rammeområde 10**(Fiskeri)****I**

	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
1000	Fiskeri- og kystdepartementet	4000	Fiskeri- og kystdepartementet

1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner		
1030	Fiskeridirektoratet	4030	Fiskeridirektoratet
1050	Diverse fiskeriformål		
2415	Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak		
		5575	Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet

Øvrige romertall

Fiskeri- og kystdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
	Nr. 1
	Kap. 1000 post 21 og kap. 4000 post 4
	Kap. 1030 post 21 og kap. 4030 post 22

**Rammeområde 11
(Landbruk)**

I

	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
1100	Landbruks- og matdepartementet	4100	Landbruks- og matdepartementet
1112	Kunnskapsutvikling og beredskap m.m. på matområdet	4112	Kunnskapsutvikling og beredskap m.m. på matområdet
1115	Mattilsynet	4115	Mattilsynet
1138	Støtte til organisasjoner m.m.	4138	Støtte til organisasjoner
1139	Genressurser, miljø- og ressursregistreringer		
1141	Kunnskapsutvikling m.m. innen miljø- og næringstiltak i landbruket		
1143	Statens landbruksforvaltning	4143	Statens landbruksforvaltning
1144	Ressursforvaltning og miljøtiltak i landbruket		
1147	Reindriftsforvaltningen	4147	Reindriftsforvaltningen
1148	Naturskade - erstatninger og sikring		
1149	Verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket		
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	4150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.
1151	Til gjennomføring av reindriftsavtalen		
1161	Statskog SF - forvaltningsdrift		
		5576	Sektoravgifter under Landbruks- og matdepartementet

Øvrige romertall

Landbruks- og matdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Forskuttering av utgifter til tvangsflytting av rein
IV	Tilsagnsfullmakter
V	Salg av fast eiendom

TRANSPORT- OG KOMMUNIKASJONSKOMITEEN

Rammeområde 17

(Transport og kommunikasjon)

I

	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
456	Direktoratet for nødkommunikasjon	3456	Direktoratet for nødkommunikasjon
1062	Kystverket	4062	Kystverket
1070	Samfunnet Jan Mayen	4070	Samfunnet Jan Mayen
1300	Samferdselsdepartementet	4300	Samferdselsdepartementet
1301	Forskning og utvikling mv.		
1310	Flytransport		
1311	Tilskudd til regionale flyplasser		
		4312	Oslo Lufthavn AS

1313	Luftfartstilsynet	4313	Luftfartstilsynet
1314	Statens havarikommisjon for transport		
1320	Statens vegvesen	4320	Statens vegvesen
		4322	Svinesundsforbindelsen AS
1330	Særskilte transporttiltak		
1350	Jernbaneverket	4350	Jernbaneverket
1351	Persontransport med tog		
1354	Statens jernbanetilsyn		
1380	Post- og teletilsynet	4380	Post- og teletilsynet
1560	Spesielle IKT-tiltak		
1561	Internasjonalt IKT-samarbeid og utviklingsprogram		
1562	Tilskudd til elektronisk samhandling og forenkling av forretningsprosesser		
1563	IKT-sikkerhet		
		5619	Renter av lån til Oslo Lufthavn AS
		5624	Renter av Svinesundsforbindelsen AS

Øvrige romertall

Justis- og politidepartementet

- II Merinntektsfullmakter
Nr. 1 kap. 456 post 45 og kap. 3456 post 2

Fiskeri- og kystdepartementet

- II Merinntektsfullmakter
Nr. 1
Kap. 1062 postene 1 og 45
Kap. 4062 postene 1 og 2
Nr. 2
- III Fullmakt til overskridelser
- IV Bestillingsfullmakter
- V Tilsagnsfullmakter

Samferdselsdepartementet

- II Salg og bortfeste av fast eiendom
- III Merinntektsfullmakter
- IV Merinntektsfullmakter
- V Fullmakt til forskuttering
- VI Fullmakter til å pådra staten forpliktelser knyttet til investeringsprosjekter
- VII Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for vedlikeholdsarbeider
- VIII Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for riksvegferjedriften
- IX Merinntektsfullmakter
- X Bestillingsfullmakter
- XI Fullmakt til forskuttering
- XII Fullmakter til å pådra staten forpliktelser knyttet til investeringsprosjekter
- XIII Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for vedlikeholdsarbeider
- XIV Restverdisikring for eksisterende materiell, oppgraderinger av eksisterende materiell og investeringer i nytt materiell
- XV Bestillingsfullmakter
- XVI Overføringer til og fra reguleringsfondet

UTENRIKSKOMITEEN
Rammeområde 4
(Utenriks)

I

	<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>
100	Utenriksdepartementet	3100	Utenriksdepartementet
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
115	Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner		
118	Nordområdetiltak mv.		
140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
144	Fredskorpset		
150	Bistand til Afrika		
151	Bistand til Asia		
152	Bistand til Midtøsten		
153	Bistand til Latin-Amerika		
160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
161	Næringsutvikling		
162	Overgangsbistand (gap)		
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
164	Fred, forsoning og demokrati		
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering		
166	Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
167	Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
168	Kvinner og likestilling		
169	Globale helse- og vaksineinitiativ		
170	FN-organisasjoner mv.		
171	Multilaterale finansinstitusjoner		
172	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
480	Svalbardbudsjettet		

Øvrige romertall

Utenriksdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Omdisponeringsfullmakter
V	Agio/Disagio
VI	Bruk av opptjente rentemidler
VII	Tilsagnsfullmakter
VIII	Garantifullmakter
IX	Dekning av forsikringstilfelle
X	Toårige budsjettvedtak
XI	Ettergivelse av fordringer
XII	Utbetaling av tilskudd
XIII	Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev
XIV	Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)
XV	Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk

B

St.prp. nr. 1 (2008–2009) Skatte-, avgifts- og tollvedtak behandles av finanskomiteen, jf. rammeområde 22, med unntak av forslag til vedtak «Avgifter i matforvaltningen (kap. 5576 post 70)» som behandles av næringskomiteen under rammeområde 11.

C

Kap. 2800/5800 Statens pensjonsfond - Utland, kap. 5999 Statslånemidler og statsbudsjettets 90–99-poster, samt forslag til vedtak VI og XI under Kommunal- og regionaldepartementet, III under Nærings- og handelsdepartementet og IV under Utenriksdepartementet, behandles av finanskomiteen utenfor rammeområdene.

D

Utenrikskomiteen avgir innstilling om Svalbardbudsjettet.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 36 (2007–2008) – om nordisk samarbeid – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 7 (2007–2008) – årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2007–1. halvår 2008 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram ni forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 4, fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 5, fra Ine Marie Eriksen Søreide på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 6 og 7, fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet, og
- forslagene nr. 8 og 9, fra Ine Marie Eriksen Søreide på vegne av Høyre og Venstre

Forslag nr. 8 er under debatten gjort om til et oversendelsesforslag og lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å etablere et senter for skriveopplæring og skriveforskning ved Høgskolen i Sør-Trøndelag.»

Presidenten foreslår at forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering.

– Det anses vedtatt.

Det voteses så over forslag nr. 9, fra Høyre og Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at skoler kan begynne med 2. fremmedspråk også på barne- og mellomtrinnet.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 79 stemmer mot og 22 for forslaget fra Høyre og Venstre.

(Voteringsutskrift kl. 14.24.38)

Marianne Marthinsen (A) (fra salen): Jeg stemte feil. Jeg stemte for, men skulle ha stemt mot.

Presidenten: Da er det 80 representanter som stemte mot forslaget, og 21 som stemte for. Forslaget er dermed forkastet.

Det voteses over forslagene nr. 6 og 7, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at personer som har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) får finansiert sitt opplæringstilbud og tilhørende læremidler direkte fra staten.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at grunnskoleopplæring for voksne finansieres gjennom en statlig, differensiert stykkpris.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.25.22)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 5, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre et praktisk rettet, obligatorisk 2. fremmedspråk på ungdomstrinnet.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 80 mot 24 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.25.43)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:
«Stortinget ber Regjeringen vurdere nødvendige lovendringer som sikrer tunghørte og CI-opererte et språkopplæringsmiljø i en klassestørrelse som er faglig forsvarlig.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 74 mot 30 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.26.01)

Presidenten: Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre, er under debatten gjort om til oversendelsesforslag og lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å sørge for at avgangseksamen i grunnskolen for norsk hovedmål og norsk sidemål skjer på to separate dager.»

Presidenten foreslår at forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering.

– Det anses vedtatt.

Det voteres så over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avskaffe obligatorisk skriftlig sidemålsopplæring og tilby dette som valgfag. Muntlig sidemålsundervisning, dialektlære og litteratur- og kulturkunnskap forblir en del av den obligatoriske norskundervisningen.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 66 mot 36 ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.26.29)

Presidenten: Det voteres nå over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreslå endring i opplæringsloven slik at elever som trenger utvikling i talespråk, tegnspråk, alternativ kommunikasjon, supplerende kommunikasjon, eller en kombinasjon av disse, sikres like rettigheter i lovverket.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 55 mot 49 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.26.47)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til tiltak slik at elever som trenger utvikling i talespråk, tegnspråk, alternativ kommunikasjon, supplerende kommunikasjon, eller en kombinasjon av disse, får innfridd sine rettigheter etter lovverket.

II

St.meld. nr. 23 (2007–2008) – Språk bygger broer. Språkstimulering og språkopplæring for barn, unge og voksne – vedlegges protokollen.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet står bak innstillingens I, men presidenten antar at Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre nå ønsker å støtte dette forslaget subsidiært.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i inngåelsen av samarbeidsavtale av 16. september 2008 mellom Norge og Europarådet om Det europeiske ressurscenteret for opplæring i interkulturell forståelse, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 7 [14:27:44]

Referat

- (39) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Martin Engeset, Per-Kristian Foss, Svein Flåtten og Sonja Irene Sjøli om å innføre aktivitetsplikt for mennesker som mottar økonomisk sosialhjelp (Dokument nr. 8:6 (2008–2009))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
- (40) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Kvassheim, Vera Lysklætt, Borghild Tenden og Leif Helge Kongshaug om miljøstatus i årsberetningen for kommunene (Dokument nr. 8:5 (2008–2009))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.30.